

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2010

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Maria Beba

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Agata Rosochacka – Wokół problemów prezentacji maturalnej z języka polskiego: język literatury i filmu	13
Urszula Cimoch – Bitwa pod Grunwaldem w historii i sztuce	27
Andrzej Dudziak – Rok 1980 w Polsce z perspektywy minionych lat. 30 rocznica porozumień sierpniowych	36
Bibliografie osobowe: Jan Karski	50
Jerome D. Salinger	53
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Maria Stuligrosz – „Nie rzucim ziemi skąd nasz ród”	55
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	66
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	75
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	103
V. KRONIKA.....	108

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na III kwartał 2010 roku. Szerszy zestaw dat na III kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

L i p i e c

	1	VII		– Światowy Dzień Architektury
	1	VII		– Dzień Spółdzielczości uchwalony przez Sejm RP w 1995 roku
(210)	2	VII	1800	– Ur. Piotr Michałowski, malarz (zm. 9 VI 1855)
(10)	4	VII	2000	– Zm. Gustaw Herling-Grudziński, pisarz, eseista, krytyk literacki, dziennikarz (ur. 20 V 1919)
	5	VII		– Dzień Słowiańskich Apostołów, Cyryla i Metodego
	6	VII		– Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości obchodzony od 1922 r. z inicjatywy Międzynarodowego Związku Spółdzielczego
(60)	6	VII	1950	– W Zgorzelcu podpisano układ z NRD o wytyczeniu granicy polsko-niemieckiej na Odrze i Nysie Łużyckiej. Układ wszedł w życie 12 I 1950
(150)	7	VII	1860	– Ur. Gustaw Mahler, kompozytor i dyrygent austriacki (zm. 18 V 1911)
(80)	7	VII	1930	– Zm. Arthur Conan Doyle, powieściopisarz angielski (ur. 22 V 1859)
(160)	9	VII	1850	– Ur. Iwan Wazow, poeta bułgarski (zm. 22 IX 1921)
(65)	9	VII	1945	– Zm. Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, poetka (ur. 24 XI 1891)
(175)	10	VII	1835	– Ur. Henryk Wieniawski, kompozytor i skrzypek (zm. 31 III 1880)

- 11 VII – Światowy Dzień Ludności ogłoszony w 1987 r. przez ONZ jako dzień narodzin pięciomiliardowego mieszkańca Ziemi
- (125) 11 VII 1885 – Zm. Maciej Palacz, sołtys z Górczyna (obecnie część Poznania), działacz polityczny i społeczny, uczestnik powstań (ur. 20 II 1806)
- (10) 13 VII 2000 – Zm. Jan Karski (właśc. nazw. Jan Koziielewski), kurier Rządu RP w okresie II wojny światowej, świadek Holocaustu, odznaczony Medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata (ur. 24 VI 1914)
- (600) 15 VII 1410 – Bitwa pod Grunwaldem; zwycięstwo sprzymierzonych wojsk polskich, litewskich, ruskich i czeskich, pod dowództwem króla Władysława Jagiełły nad Zakonem Krzyżackim
- (25) 16 VII 1985 – Zm. Heinrich Böll, niemiecki prozaik, laureat Nagrody Nobla w 1972 roku (ur. 21 XII 1917)
- (65) 17 VII 1945 – Konferencja szefów trzech mocarstw koalicji antyhitlerowskiej (USA, Wielkiej Brytanii i ZSRR) w Poczdamie (zakończenie 2 VIII 1945)
- (400) 18 VII 1610 – Zm. Caravaggio, włoski malarz okresu baroku (ur. 28 IX 1573)
- (140) 18 VII 1870 – Ur. Emil Młynarski, kompozytor (zm. 5 IV 1935)
- (30) 18 VII 1980 – Zm. Hanna Januszewska, prozaik, poetka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 20 IV 1905)
- (60) 19 VII 1950 – Zm. Jan Antoni Grabowski, pisarz i pedagog, autor książek dla dzieci (ur. 16 III 1882)
- (25) 19 VII 1985 – Zm. Janusz Zajdel, pisarz, autor fantastyki naukowej (ur. 15 VIII 1938)
- (65) 20 VII 1945 – Zm. Paul Valéry, poeta francuski, symbolista, eseista i krytyk (ur. 30 X 1871)
- (115) 24 VII 1895 – Ur. Robert von Ranke Graves, prozaik, poeta i eseista angielski, pochodzenia irlandzkiego (zm. 7 XII 1985)

- (30) 25 VII 1980 – Zm. Władimir Wysocki, rosyjski aktor teatralny i filmowy, poeta i pieśniarz (ur. 25 I 1938)
- (135) 26 VII 1875 – Ur. Antonio Machado (właśc. nazw. Antonio Machado y Ruiz), poeta hiszpański (zm. 22 II 1939)
- (125) 26 VII 1885 – Ur. André Maurois (właśc. nazw. Emile Herzog), pisarz francuski (zm. 9 X 1967)
- (175) 27 VII 1835 – Ur. Giosue Carducci, poeta i krytyk włoski, laureat Nagrody Nobla w 1906 r. (zm. 16 II 1907)
- (100) 27 VII 1910 – Ur. Julien Gracq (właśc. nazw. Louis Poirier), francuski powieściopisarz, eseista i krytyk (zm. 22 XII 2007)
- (260) 28 VII 1750 – Zm. Johann Sebastian Bach, kompozytor niemiecki (ur. 21 III 1685)
- (110) 28 VII 1900 – Ur. Artur Maria Swinarski, dramatopisarz, poeta, tłumacz, związany z Wielkopolską w okresie międzywojennym (zm. 21 IV 1965)
- (120) 29 VII 1890 – Zm. Vincent van Gogh, malarz holenderski (ur. 30 III 1853)

S i e r p i e ń

- (35) 1 VIII 1975 – Podpisanie w Helsinkach przez przywódców 35 krajów Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
- (30) 1 VIII 1980 – Protest robotników – strajki w zakładach pracy. Zawarcie porozumień z władzami państwowymi: w Szczecinie – 30 VIII; w Gdańsku – 31 VIII; w Jastrzębiu – 3 IX
- 2 VIII – Dzień Pamięci o Zagładzie Romów w rocznicę likwidacji przez Niemców tzw. obozu rodzinnego dla Cyganów w Birkenau (w nocy z 2/3 sierpnia 1944 roku wymordowano prawie 3 tys. osób – dzieci, kobiet i mężczyzn)

- (255) 2 VIII 1755 – Ur. Jan Henryk Dąbrowski, generał wojsk polskich, związany z Wielkopolską (zm. 6 VI 1818)
- (135) 4 VIII 1875 – Zm. Hans Christian Andersen, bajkopisarz duński (ur. 2 IV 1805)
- (160) 5 VIII 1850 – Ur. Guy de Maupassant, pisarz francuski (zm. 6 VII 1893)
- (115) 5 VIII 1895 – Zm. Fryderyk Engels, niemiecki filozof i socjolog, działacz rewolucyjny (ur. 28 XI 1820)
- (65) 6 VIII 1945 – Zrzućenie bomby atomowej na Hiroszimę
- (100) 7 VIII 1910 – Zm. Zygmunt Gloger, etnograf i archeolog polski (ur. 3 XI 1845)
- (120) 8 VIII 1890 – Ur. Zofia Kossak-Szczucka-Szatowska, polska powieściopisarka (zm. 9 IV 1968)
- (35) 9 VIII 1975 – Zm. Dymitr Szostakowicz, kompozytor radziecki (ur. 25 IX 1906)
- (115) 10 VIII 1895 – Ur. Michał Zoszczenko, pisarz radziecki (zm. 22 VII 1958)
- (65) 11 VIII 1945 – Zm. Stefan Jaracz, aktor, artysta, społecznik, twórca teatru „Ateneum” (ur. 24 XII 1883)
- (100) 12 VIII 1910 – Ur. Leon Pasternak, poeta, tłumacz i satyryk (zm. 14 X 1969)
- (55) 12 VIII 1955 – Zm. Thomas Mann, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1929 roku (ur. 6 VI 1875)
- 15 VIII – Święto Wojska Polskiego w rocznicę zwycięstwa nad Rosją Sowiecką w 1920 roku
- (110) 15 VIII 1900 – Ur. Jan Brzechwa, poeta, satyryk, autor wierszy dla dzieci (zm. 2 VII 1966)
- (90) 15 VIII 1920 – Bitwa warszawska – zwycięstwo nad Rosją Sowiecką
- (75) 15 VIII 1935 – Zm. Stanisława Przybyszewska, pisarka, autorka dramatów o rewolucji francuskiej (ur. 1 X 1901)

- (55) 17 VIII 1955 – Zm. Fernand Léger, malarz francuski (ur. 4 II 1881)
- (160) 18 VIII 1850 – Zm. Honoré de Balzac, pisarz francuski (ur. 20 V 1799)
- (40) 19 VIII 1970 – Zm. Paweł Jasienica (właśc. nazw. Leon Lech Beynar), pisarz historyczny, publicysta (ur. 10 XI 1909)
- (35) 20 VIII 1975 – Zm. Maria Jarochowska, pisarka i publicystka (ur. 15 XII 1918)
- (35) 21 VIII 1975 – Zm. Adolf Dymśza (właśc. nazw. Adolf Bagiński), aktor kabaretowy i filmowy (ur. 7 IV 1900)
- 23 VIII – Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu ogłoszony przez Parlament Europejski w 2008 roku
- (130) 23 VIII 1880 – Ur. Aleksander Grin (właśc. nazw. Aleksander Gri-niewski), pisarz rosyjski (zm. 8 VII 1932)
- (110) 25 VIII 1900 – Zm. Fryderyk Nietzsche, niemiecki filozof, filolog klasyczny i pisarz (ur. 15 X 1844)
- (65) 25 VIII 1945 – Założenie Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet (od 1948 r. – Ligi Kobiet)
- (130) 26 VIII 1880 – Ur. Guillaume Apollinaire (właśc. nazw. Wilhelm Apolinaris Kostrowicki), poeta francuski polskiego pochodzenia (zm. 9 XI 1918)
- (10) 26 VIII 2000 – Zm. Wojciech Żukrowski, prozaik, poeta, reportażysta, eseista, krytyk literacki (ur. 14 IV 1916)
- (375) 27 VIII 1635 – Zm. Lope Felix de Vega Carpio, dramaturg hiszpański (ur. 25 XI 1562)
- (240) 27 VIII 1770 – Ur. Georg Wilhelm Hegel, filozof niemiecki (zm. 14 XI 1831)
- (100) 27 VIII 1910 – Ur. Matka Teresa z Kalkuty (właśc. nazw. Agnes Gonxha Bojaxhiu), z pochodzenia Albanka, katolicka siostra zakonna, prowadziła działalność harytatywną w Indiach, od 2003 roku błogosławiona (zm. 5 IX 1997)

- (45) 27 VIII 1965 – Zm. Le Corbusier (właśc. nazw. Charles Edouard Jeanneret-Gris), architekt, urbanista i malarz francuski pochodzenia szwajcarskiego, współtwórca puryzmu (ur. 6 X 1887)
- (75) 30 VIII 1935 – Zm. Henri Barbusse, pisarz francuski (ur. 17 VI 1873)
- (15) 30 VIII 1995 – Zm. Adam Wiśniewski-Snerg, pisarz science fiction (ur. 1 I 1937)
- 31 VIII – Święto Wolności i Solidarności ustanowione przez Sejm RP

W r z e s i e ń

- 1 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju w rocznicę wybuchu II wojny światowej
- (40) 1 IX 1970 – Zm. Francois Mauriac, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1952 roku (ur. 11 X 1885)
- (65) 2 IX 1945 – Kapitulacja Japonii; koniec II wojny światowej
- (45) 4 IX 1965 – Zm. Albert Schweitzer, niemiecki lekarz, filozof, misjonarz, muzyk, laureat pokojowej Nagrody Nobla w 1952 r. (ur. 14 I 1875)
- (95) 5 IX 1915 – Zm. Stanisław Witkiewicz, prozaik, krytyk artystyczny, malarz (ur. 8 V 1851)
- (90) 8 IX 1920 – Ur. Lesław Marian Bartelski, pisarz, prozaik, eseiści; uczestnik powstania warszawskiego, oficer pułku AK (zm. 27 III 2006)
- (80) 12 IX 1930 – Ur. Piotr Skrzynecki, reżyser, scenarzysta, twórca i kierownik artystyczny Piwnicy pod Baranami (zm. 27 IV 1997)
- 14 IX – Dzień Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię

- (10) 14 IX 2000 – Zm. Jerzy Giedroyc, polski publicysta i działacz emigracyjny (ur. 27 VII 1906)
- (185) 16 IX 1825 – Zm. Franciszek Karpiński, poeta (ur. 4 X 1741)
- 19 IX – Dzień Środków Społecznego Przekazu obchodzony w Polsce w trzecią niedzielę września (dzień wybrany przez Episkopat Polski)
- (75) 19 IX 1935 – Zm. Konstanty Ciołkowski, rosyjski uczonec i wynalazca, twórca naukowych podstaw lotu rakiet (ur. 5 IX 1857)
- (25) 19 IX 1985 – Zm. Italo Calvino, włoski prozaik (ur. 15 X 1923)
- (35) 20 IX 1975 – Zm. Perse Saint-John (właśc. nazw. Alexis Saint-Léger Léger), poeta francuski, laureat Nagrody Nobla w 1960 roku (ur. 31 V 1887)
- 21 IX – Światowy Dzień Choroby Alzheimera obchodzony od 1994 roku
- 21 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju ustanowiony podczas XXVI sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ w 1981 roku (obchodzony w trzeci wtorek września – dzień rozpoczęcia dorocznej sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ)
- (165) 21 IX 1845 – Zm. Klementyna z Tańskich Hoffmanowa, prozaik, pierwsza w Polsce autorka książek dla młodzieży (ur. 23 XI 1798)
- (70) 22 IX 1940 – Zm. Michał Kajka, poeta ludowy, działacz mazurski (ur. 27 IX 1858)
- (140) 23 IX 1870 – Zm. Prosper Mérimée, francuski pisarz i dramaturg, historyk i archeolog (ur. 27 IX 1803)
- (40) 25 IX 1970 – Zm. Erich Maria Remarque (właśc. nazw. Erich Paul Remark), powieściopisarz niemiecki (ur. 22 VI 1898)
- (65) 26 IX 1945 – Zm. Bela Bartok, kompozytor węgierski (ur. 25 III 1881)
- 27 IX – Dzień Polskiego Państwa Podziemnego

- 27 IX – Międzynarodowy Dzień Turystyki obchodzony od 1980 roku na wniosek Światowej Organizacji Turystyki
- (35) 27 IX 1975 – Zm. Kazimierz Moczarski, prozaik i publicysta, żołnierz AK (ur. 21 VII 1907)
- (115) 28 IX 1895 – Zm. Ludwik Pasteur, uczonec francuski, bakteriolog i chemik (ur. 27 XII 1822)
- (115) 28 IX 1895 – Zm. Gustaw Ehrenberg, poeta, działacz polityczny (ur. 14 II 1818)
- (40) 28 IX 1970 – Zm. John Dos Passos, pisarz amerykański (ur. 14 I 1896)
- (215) 29 IX 1795 – Ur. Konrad Rylejew, poeta rosyjski (zm. 25 VII 1826)
- (55) 29 IX 1955 – Zm. Lucyna Krzemieniecka, poetka, pisarka, autorka książek dla dzieci (ur. 11 V 1907)
- 30 IX – Światowy Dzień Morza obchodzony z inicjatywy Międzynarodowej Organizacji Morskiej w ostatni czwartek września
- (310) 30 IX 1700 – Ur. Stanisław Konarski (właśc. nazw. Hieronim Franciszek Konarski), pedagog, publicysta (zm. 3 VIII 1773)
- (100) 30 IX 1910 – Inauguracja działalności Teatru Wielkiego w Poznaniu

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Agata Rosochacka

WOKÓŁ PROBLEMÓW PREZENTACJI MATURALNEJ Z JĘZYKA POLSKIEGO: JĘZYK LITERATURY I FILMU

Prezentacja maturalna z języka polskiego wymaga od uczniów przygotowania tematu, który mogą wybrać spośród listy zaproponowanej przez polonistów szkolnych. Do wyboru mają kilkadziesiąt zagadnień podzielonych na trzy działy tematyczne: literatura, korespondencja sztuk oraz język.

Temat z grupy zagadnień dotyczących korespondencji sztuk charakteryzuje się koniecznością analiz porównawczych. Osoby, które decydują się na temat z tego działu powinny wykazać się znajomością różnych mediów, dostrzegając ich specyfikę, podobieństwa i różnice np. w występowaniu tego samego motywu w odmiennych dziedzinach sztuki.

Jednym z tematów, po który często sięgają maturzyści, jest język literatury i filmu. Wymaga on rozpoznania charakterystycznych dla tych mediów środków wyrazu oraz możliwości interakcji między nimi. Prezentując to zagadnienie, uczeń powinien swobodnie posługiwać się takimi terminami jak: adaptacja, ekranizacja, intermedialność, przekład, intertekstualność, korespondencja sztuk. Poza kompetencją teoretyczną, uczeń powinien się również wykazać umiejętnością omówienia specyfiki języka literatury i języka filmu na konkretnych przykładach. Dobór przykładów jest niezwykle ważny, warto znaleźć do niego odpowiednie kryteria, by nie sprawiał wrażenia przypadkowego. Istotne jest również, żeby uczeń zdawał sobie sprawę z konsekwencji wybranych przykładów, by mógł swój wybór przekonująco uzasadnić.

Rozpoczęcie prezentacji od krótkiego przedstawienia problematyki pojęć składających się na wybrany temat pokaże, że uczeń panuje nad wybranym zagadnieniem. W danym przypadku należałoby zastanowić się przede wszystkim nad pojęciem języka. Porównanie medium literackiego i filmowego będzie bowiem zależało od tego, jak to pojęcie rozumiemy, np. jako system znaków będący narzędziem komunikacji. Język literatury byłby więc formą komunikacji z czytelnikiem za pomocą hierarchicznie zorganizowanego systemu znaków. Znaki te odwołują się do znajomości tegoż systemu przez odbiorcę. W przypad-

ku literatury system językowy komunikuje nie tylko konkretną informację (np. o wyglądzie bohaterów, czasie czy miejscu akcji), ale również światopogląd czy nastrój, a za pomocą określonych środków stylistycznych walory artystyczne. Literatura posługuje się tylko i wyłącznie graficznym systemem znaków (litera tworzą słowa, które łączą się w zdania i coraz większe jednostki znaczące), w odróżnieniu od filmu, w przypadku którego możemy mówić o języku audiowizualnym, posługującym się przede wszystkim znakami obrazowymi i dźwiękowymi.

Omawiając specyfikę języka filmu warto odwołać się do książki Jerzego Płażewskiego dotyczącej tego tematu. Zdaniem znanego filmoznawcy, na język filmowy składają się przede wszystkim: zmienność dystansu (pojęcie kadru i jego kompozycja, zróżnicowanie i następstwo planów, rodzaj i długość ujęć), punkty i kąty widzenia kamery, głębia ostrości, ruchy obiektu wewnątrzkadrowego i ruchy kamery (takie jak: panoramy, najazdy, odjazdy), deformacja obrazu i zdjęcia trickowe, dźwięk, sposoby montażu oraz rodzaje i łączenia sekwencji. Poza technicznymi elementami języka filmowego, autor podejmuje złożoną problematykę narracji filmowej, przestrzeni, czasu, bohaterów. Omawiając język filmu z innej jeszcze strony porusza kwestię charakteryzacji, dekoracji czy kostiumów. Wystarczy pobieżne spojrzenie na te elementy języka filmowego, żeby stwierdzić, że medium audiowizualne nie jest łatwe do zamknięcia w konkretnie wytyczonym systemie znaków. Kiedy mówimy więc o „języku filmu”, używamy raczej metafory języka, a nie jego znaczenia definicyjnego.

Najbardziej wyrazistym przykładem korespondencji interesujących nas sztuk jest adaptacja dzieła literackiego na obraz filmowy. Podczas prezentacji należałoby przedstawić, co rozumiemy pod pojęciem adaptacji. Warto powołać się tutaj na teksty filmoznawców zajmujących się tym zagadnieniem, takich jak: Alicja Helman czy Maryla Hopfinger. Adaptacja jest bowiem problemem złożonym i różnie rozumianym przez poszczególnych teoretyków. Adaptacja filmowa może wiązać się z wiernym podążaniem za literą tekstu, a równie dobrze może być tylko wykorzystaniem motywu literackiego. Teoria i poetyka filmu wyróżniają wiele modeli adaptacji. Zależność między oryginałem literackim i jego filmową interpretacją przez jednych dzielona bywa na: transpozycję, komentarz oraz analogię, przez innych zaś na zapożyczenie, transformację i krzyżowanie. Podziały sposobów przekładu medium literackiego na filmowe jest wiele, na ogół zależne są jednak od tego, jak bliski jest film swojemu pierwowzorowi. Maryla Hopfinger, omawiając tę problematykę, podkreśla, że przekład intersemiotyczny (a więc przekład z jednego na inny system znaków) jest zawsze niepełny, bowiem istnieją nieprzekładalne poziomy utworu, takie jak chociażby budulec, twierdzi jednak, że poziom budulcowo-znaczeniowy jest przekładalny częściowo, a znaczeniowo-kulturowy określa jako w przeważającej mierze przekładalny.

Polemizując z nią, Alicja Helman podkreśla, że taki model adaptacyjny nie jest uniwersalny. Podważa go chociażby taka sytuacja, w której adaptacja filmowa świadomie i celowo przekazuje inny sens, niż sens literackiego oryginału, bądź podejmuje dyskusję z przekazem ideologicznym pierwowzoru. Przykładem może być adaptacja powieści Jerzego Andrzejewskiego „Popiół i diament” przez Andrzeja Wajdę. Co w takim przypadku zostaje przełożone na co? Jak widzimy trudno wypracować jeden model czy chociażby system modeli adaptacji, od którego nie byłoby wyjątków.

Również problem wierności oryginałowi, zawsze towarzyszący refleksji nad adaptacją filmową, nie jest pozbawiony paradoksów. Nie można bowiem traktować teże wierności jako jedynego i niepodważalnego celu zabiegów adaptatorskich. Niekiedy film, będący bardzo swobodną transpozycją motywów literackich, bywa bliższy duchowi inspirującej go literatury niż inny podążający za literą tekstu z całkowitą pieczołowitością. Film Akiry Kurosawy „Pijany anioł” (1948), mimo że nie jest bezpośrednim nawiązaniem do żadnej konkretnej powieści Dostojewskiego, zdaje się być znacznie bliższy w klimacie twórczości autora „Zbrodni i kary”, niż dokonana również przez Kurosawę adaptacja „Idioty” (1951).

Wierność czy to literze czy duchowi oryginału literackiego przecież w ogóle nie musi być dążeniem adaptacji filmowej. Przekład z języka literatury na język filmu można również rozumieć jako świadectwo lektury czy interpretacji. Celem reżysera może nie być przekazanie komunikatu, który odczytał w oryginale, za pomocą innych środków artystycznych, ale polemika z tymże oryginałem, bądź celowe zniekształcenie zobrazowanego przez pierwowzór świata czy idei. Wspominaliśmy już krótko na ten temat wyżej, warto jednak wrócić w prezentacji do tego problemu. Sytuację taką Alicja Helman nazywa twórczą zdradą. Nielojalność wobec oryginału jest specyficznym przypadkiem relacji języka literatury i filmu. Twórcza zdrada może zostać popełniona z różnorodnych powodów. Jednym z nich jest wspomniana już chęć podjęcia polemiki z pierwowzorem literackim, kiedy indziej może wynikać z potrzeby ożywienia recepcji tegoż, chęci wskazania innej niż zazwyczaj możliwości interpretacji. Bywa też tak, że nielojalność wobec litery czy ducha adaptowanej literatury ma na celu podkreślenie swoistości języka filmu i jego odmienności od języka literackiego. Twórcza zdrada w miarę rozwoju medium filmowego, ciągle bogatszego w subtelne środki wyrazu, jest coraz częściej wybieraną strategią adaptatorską i świadczy o emancypacji sztuki filmowej.

Po teoretycznym zakreśleniu relacji języka literatury i filmu należy zastanowić się nad doбором przykładów do prezentacji, które pokażą, że uczeń nie tylko odnajduje się w problematyce korespondencji sztuk, ale potrafi również zastosować narzędzia teoretyczne do interpretacji konkretnych zjawisk kulturo-

wych. Temat języka literatury i filmu najlepiej wzbogacić o przykłady adaptacji literatury. Przykłady te mogą zostać dobrane za pomocą różnego rodzaju kluczy, swój wybór należy jednak przekonująco uzasadnić. Można wybrać konkretny motyw pojawiający się w literaturze i filmie, obserwując, jak został on ukazany w poszczególnych dziełach, można też zaobserwować ewolucję tego motywu na gruncie literackim i filmowym. Innym rozwiązaniem jest wybór jednego utworu literackiego będącego pierwowzorem kilku utworów filmowych, co może być podstawą do różnych interpretacji tego samego dzieła literatury i obserwacji różnorodnych modeli przekładu w poszczególnych filmach. Można też zakreślić szeroki horyzont w doborze tekstów i obrazów filmowych, należy wtedy jednak unikać wrażenia przypadkowości tychże przykładów, powinny być one reprezentatywne dla danego czasu czy sposobu myślenia o świecie. Można też zdecydować się na omówienie twórczości jednego pisarza i na podstawie adaptacji jego utworów przyrzeć się, jakie strategie towarzyszyły reżyserom podczas przekładu na język filmu.

W tym tekście zaproponujemy ostatni z wymienionych sposobów doboru przykładów. Przyjrzymy się adaptacjom opowiadań Jarosława Iwaszkiewicza. Pozwoli to na skupienie się na twórczości literackiej jednego pisarza i próbę jej charakteryzacji, również pod kątem tego, jakim jest materiałem dla adaptacji filmowych. Co w opowiadaniach autora „Sławy i chwały” inspirowało do przekładu na medium audiowizualne, a co sprawia adaptatorom największą trudność? Analizując twórczość Iwaszkiewicza i przyglądając się filmowym interpretacjom jego opowiadań, można też pokazać, co różni poszczególnych twórców filmowych, jakie podejmują wybory i kompromisy podczas procesu adaptacji, jakie są ich temperamente – czy wolą podążać za literą tekstu, czy raczej zależy im na oddaniu ducha literatury, a może wybierają ścieżkę twórczej zdrady?

Zanim uczeń przejdzie do omawiania konkretnych utworów literackich i filmowych, powinien powiedzieć parę słów o Iwaszkiewiczu. Nie chodzi jednak o przedstawianie biografii, ani nawet biografii literackiej, a raczej o zdanie sprawy z tego, jakiego rodzaju indywidualnością twórczą jest Iwaszkiewicz, jakie budził opinie czy emocje, dlaczego jego opowiadania były tak często wybierane przez reżyserów filmowych i telewizyjnych. Twórczość Iwaszkiewicza była bowiem pierwowzorem ponad dwudziestu ekranizacji.

W tym tekście zajmiemy się trzema filmami na podstawie opowiadań Iwaszkiewicza: „Matką Joanną od Aniołów” w reżyserii Jerzego Kawalerowicza z 1961 roku, „Brzezina” (1970) oraz „Pannami z Wilka” (1979) Andrzeja Wajdy. Wybór ten można uzasadnić poziomem artystycznym tychże adaptacji, jak również różnicami w temperamentach twórczych obu reżyserów i wynikającymi z tych różnic odmiennymi problemami adaptacyjnymi. Omawiając poszczególne filmy należy pamiętać też, że czas, w którym powstały, ma znaczący wpływ na

to, jakie środki wyrazu mieli do dyspozycji ich twórcy. Warto zwrócić też uwagę na estetykę wizualną, którą wybrano do filmowych wersji utworów Iwaszkiewicza, a także jakich dokonano zmian na poziomie fabularnym, narracyjnym i filozoficznym w poszczególnych sytuacjach adaptacyjnych.

Opowiadanie Jarosława Iwaszkiewicza „Matka Joanna od Aniołów” powstało z inspiracji wydarzeniami w Loudon, autor przenosi jednak akcję wydarzeń do polskiego miasteczka Ludyń. Zmiana realiów na polskie przybliży czytelnikowi przedstawiony dramat.

Przedstawiona przez Iwaszkiewicza historia ojca Suryna, który przyjeżdża do Ludynia, żeby pomóc w egzorcyzmach opętanych przez demony sióstr, pozostawia odbiorcy sporą swobodę interpretacyjną. Opowiadanie nie sugeruje jednoznacznie czy mniszki z Ludynia, a przede wszystkim Matka Joanna, są rzeczywiście opętane, czy po prostu ulegają ludzkim słabościom, takim jak: bycie w centrum zainteresowania, pycha czy pożądanie. Postać Matki Joanny zbudowana jest wielowymiarowo. Joanna jest córką zubożałego księcia, nie ukrywa, iż największym jej grzechem jest próżność. Mniszka twierdzi, iż zamieszkuje w niej siedem demonów, które dręcząc ją, jednocześnie czynią wyjątkową.

W opowiadaniu Iwaszkiewicza ani mieszkańcy Ludynia, ani ksiądz Suryń, ani same nawet mniszki nie wiedzą, czy tym, co opętało klasztor jest szatan pod postacią demonów okupujących ciała mniszek, czy ich własne osobiste demony, takie jak próżność, pycha, nuda, namiętność. Iwaszkiewicz, pozostawiając tę kwestię otwartą, potęguje tragiczną sytuację ojca Suryna, którego wiara przestaje być prostym dogmatem za którym może podążać, ale zostaje wystawiona na trudną próbę. Morderstwo, które na końcu opowiadania popełnia ksiądz Józef, może zostać zinterpretowane zarówno jako upadek w sidła relatywizmu moralnego bądź pułapki szatana. Zakończenie to może wyrażać destrukcyjną moc myślenia abstrakcyjnego górującego nad konkretem, ale może być też odczytane jako poniesienie ostatecznej i największej, choć daremnej, ofiary za duszę innego w imię miłości.

W opowiadaniu zarówno XVII-wieczne miasteczko kresowe, jak i postaci ojca Suryna czy mniszek, zakreślone zostały wielowymiarowo i ze sporą dozą realizmu. Nie oznacza to jednak, że nie można odczytywać tego opowiadania jako przypowieści symbolicznej, bądź że odczytanie to będzie znacznie mniej uprawnione niż zinterpretowanie go jako tragedii konkretnych osób. Równie dobrze można zrozumieć to opowiadanie jako traktat o walce dobra i zła, opowieść o nieszczęsnych ofiarach abstrakcyjnego i dogmatycznego myślenia o religii.

Film Kawalerowicza używa innej estetyki niż Iwaszkiewiczowska proza. Twórca adaptacji, który znany jest przede wszystkim jako reżyser, będący ra-

czej świetnym rzemieślnikiem niż artystą, tym razem zaskoczył krytykę zarówno w Polsce jak i za granicą. Za „Matkę Joannę od Aniołów” zdobył wiele nagród, w tym nagrodę specjalną jury na festiwalu w Cannes w 1961 roku.

Kawalerowicz zrezygnował z wielowymiarowości opowieści o ojcu Surynie i Matce Joannie, na rzecz surowej, sterylnej czarno-białej opowieści. Scenograficzna oprawa filmu Kawalerowicza, sposób organizacji przestrzeni, wyraźna stylizacja zdjęć, wszystko to ma na celu usunięcie z przedstawionego dramatu wszystkiego co przypadkowe, na rzecz uniwersalizacji, ponadczasowego uogólnienia wydarzeń. Opowieść przedstawiona nam przez Kawalerowicza została wycyszczona z zabrudzeń tego, co historyczne i przynależne konkretnemu czasowi i miejscu. Przestrzeń filmu, określana często przez krytyków jako księżycowa, to przestrzeń kojarząca się ze scenografią teatralną, zamknięta w prostokącie kadru, nie sugerująca zewnętrznosci, z centralnie w niej umieszczonym stosem, rygorystycznie funkcjonalna i konsekwentna w koncepcji graficznej.

Andrzej Werner uważa, że ta uniwersalizacja i odrealnienie przestrzeni w filmie Kawalerowicza, jest nie tylko odmiennym rozwiązaniem estetycznym, ale też sprzeciwia się przesłaniu ideologicznemu płynącemu, jego zdaniem, z opowiadania Iwaszkiewicza. Film nie tylko redukuje przestrzeń filmu do negatywowej czerni i bieli, upraszcza też złożoność problemu konstruującego opowiadanie Iwaszkiewicza. Werner uznaje jednak, że konsekwencje filozoficzne wyborów adaptacyjnych Kawalerowicza (a więc triumf abstrakcji nad konkretem) są w oczywisty sposób przeciwstawne rozmiłowanej w szczególności prozie Iwaszkiewicza, której ogólna idea wyraża niszczącą rolę abstrakcji myśli nad obfitością i różnorodnością życia.

Jeśli jednak uznać, że opowiadanie Iwaszkiewicza nie jest tak jednoznaczne, jak sugeruje Andrzej Werner, a raczej, że uzasadnia odmienne czy wręcz przeciwstawne interpretacje, wtedy (wciąż przyznając, że obraz Kawalerowicza upraszcza złożoność zawartą w pierwowzorze) możemy uznać, że interpretacja filmowa „Matki Joanny od Aniołów” nie jest niezgodna z ideą zawartą w opowiadaniu, a jedynie jest świadectwem pewnej lektury tego tekstu, zachowując przy tym niezależność języka medium, którym się posługuje, nie pozostając w zbędnej zależności od litery czy ducha oryginału, na rzecz artystycznej suwerenności.

Poza ustosunkowaniem się przez obu twórców „Matki Joanny od Aniołów” do abstrakcji i konkretności uczeń może też skupić się na stosunku bohaterów obu utworów do wiary, bądź na pojęciu miłości i na tym, o jakich jej znaczeniach opowiada tekst Iwaszkiewicza, a o jakich adaptacja. Efektownym zakończeniem analizy filmu Kawalerowicza w odniesieniu do pierwowzoru, może być interpretacja końcowego ujęcia głuchego dzwonu, który bije równomiernie, ale bezgło-

śnie. Uczeń może zastanowić się nad znaczeniem tej wizualnej metafory, jest to też okazja do zwrócenia uwagi na to, czym metafora filmowa różni się od literackiej.

Inną sytuacją adaptacyjną są obrazy filmowe Andrzeja Wajdy oparte na dwóch arcydziełach Iwaszkiewicza: „Brzezynie” i „Pannach z Wilka”. Pod wieloma względami jest to sytuacja odmienna, chociażby dlatego, że reżyser „Popiołu i diamentu” jest odmienną od Kawalerowicza osobowością twórczą. Najważniejszym punktem odniesienia filmów Wajdy jest to, co historyczne, procesualne, zbiorowe. Głównym bohaterem jego obrazów jest często Polska, koleje losu narodu, przekształcenia w formach jego świadomości. Nie oznacza to, że jednostka w twórczości tego reżysera jest ignorowana. Rzadko jej egzystencjalne czy prywatne przeżycia są bezpośrednim tematem obrazów Wajdy. Konkretna postać i jej osobista opowieść stanowi za to miarę historii, jej los jest najczęściej prowadzony do zobrazowania jednej z alternatyw danych przez określony czas i sytuację zbiorową czy polityczną. Również osobiste szczęście, miłość czy nawet życie w filmach autora „Wesela” najczęściej ustępuje powinności wobec perspektywy szerszej.

Dynamika twórczości Wajdy jest jednak bardziej skomplikowana. Adaptacja opowiadań Iwaszkiewicza świadczy o tym, że twórczość ta potrzebuje od czasu do czasu wytchnienia od tematyki zbiorowej. Filmowe obrazy „Brzeziny” i „Paniów z Wilka” są skupione i indywidualne, wręcz intymne. Iwaszkiewicz jest pisarzem, którego najbardziej interesuje pojedynczy byt ludzki w jego osobistym egzystencjalnym wymiarze. Biorąc na warsztat adaptatorski opowiadania Iwaszkiewicza Wajda pozostaje wierny wobec autora oryginału literackiego pod tym względem – jednostka w filmowych obrazach „Brzeziny” i „Paniów z Wilka” jest najważniejszym punktem odniesienia, kontekst historyczno-polityczny pozostaje tylko tłem.

Wierność fabularna nie jest dla Wajdy najważniejsza. Przenosząc utwory Iwaszkiewicza na ekran, dokonuje wielu zmian: niektóre sceny występujące w filmie, w opowiadaniu nie zjawiają się wcale, inne zmienia czy rozbudowuje. Ma to na celu dynamizację akcji oraz wprowadzenie informacji, które w literackim oryginale przekazywane są w opisach przemyśleń bądź odczuć bohaterów. Podczas procesu adaptacji filmowej reżyser może z tych informacji zrezygnować, wprowadzić je w mowie wewnętrznej czy też tak zwanym głosem z offu albo znaleźć sposób na wplecenie ich w dialogi między postaciami. Wajda najczęściej decyduje się na ostatnie z tych rozwiązań.

Katarzyna Citko omawiając zmiany dokonane przez Andrzeja Wajdę w stosunku do pierwowzorów literackich, dzieli je na cztery grupy. Pierwszą grupą zmian są sceny wprowadzone przez reżysera, nie mające swoich odpo-

wiedników literackich – w przypadku „Brzeziny” będzie to np. sekwencja lanego poniedziałku, a w „Pannach z Wilka” scena przeprawy Wiktora przez rzekę.

Inną grupą zmian wprowadzonych przez Wajdę są sceny, które, pomimo tego, że nie występują w oryginale literackim, wyraźnie są zasugerowane przez narratora. W „Brzezynie” przykładem takiej sceny może być wycieczka rowerowa nad jezioro, a w „Pannach z Wilka” sekwencje początkowe: pogrzeb przyjaciela Wiktora czy rozmowa z księdzem.

Kolejną grupą przekształceń dokonanych przez Wajdę w stosunku do pierwowzoru, zdaniem Katarzyny Citko, są transpozycje pewnych treści na takie, które spełniając podobne zadanie, z jakiegoś powodu bardziej odpowiadają reżyzerskiej koncepcji. W filmie z 1971 roku będzie to np. przeniesienie spotkania Bolesława z Maliną z lasu na łąkę pełną żółtych kaczeńców, w obrazie Wajdy z 1979 roku przykładem takiej transpozycji może być wprowadzenie do sceny czułości między Julcią a Wiktorem tła potańcówki zamiast wycieczki do lasu.

Ostatnią grupą zmian wyróżnioną przez Citko są sceny rozbudowane przez reżysera, które w oryginale literackim zostały potraktowane skrótowo. Przykładem takiej sceny jest w „Brzezynie” wywiezienie fortepianu, a w „Pannach z Wilka” rozmowa Wiktora z Zosią.

Pomimo znacznych różnic fabularnych pomiędzy opowiadaniem Iwaszkiewicza a ich filmowymi adaptacjami stworzonymi przez Wajdę, krytycy podkreślają, że reżyserowi udaje się zachować ducha pierwowzoru literackiego. Andrzej Werner uważa, że reżyser „Brzeziny” i „Pani z Wilka” dogłębnie zrozumiał nastrój Iwaszkiewiczowskiej prozy, wtopił się na tyle w świat tych opowiadań, że może intuicyjnie go rozbudowywać i kontynuować. Werner twierdzi wręcz, że niektóre sceny wprowadzone przez Wajdę, a nie mające swoich odpowiedników w oryginale literackim, są szczególnie „iwaszkiewiczowskie”.

Można jednak zauważyć w adaptacjach Wajdy odstępstwa od pierwowzoru mające konsekwencje większe niż różnice fabularne. W filmowej „Brzezynie” znacznie więcej uwagi poświęcone zostało Bolesławowi, narracja, choć raczej obiektywna, częściej subiektywizuje się wobec Bolesława niż wobec Stasia. Przemiana braci, która w opowiadaniu dotyczy zarówno starszego, jak i młodszego, w obrazie Wajdy przebiega inaczej. Zmiany, które następują w Stasiu są w gruncie rzeczy zmianami fizycznymi, sama postać młodszego brata jest przedstawiona przez większość czasu w sposób powierzchowny i podkreślający sztuczność jego zachowań. Radość życia, którą w opowiadaniu Iwaszkiewicza zaczyna odczuwać Staś, w filmowej adaptacji jest raczej radością odegraną, nienaturalnie i z przesadnie wyszczerzonym uśmiechem. Dramatyczna przemiana dotyczy w filmie Wajdy tylko Bolesława. Tylko ta postać też jest w stanie angażować i emocjonować widza.

W obrazie filmowym „Panien z Wilka” również mamy do czynienia ze zmianami bardziej znaczącymi niż fabularne, mające wpływ na inny wydźwięk utworów Iwaszkiewicza i Wajdy. Przede wszystkim zsubiektywizowana narracja opowiadania ulega w filmie obiektywizacji, przez co na pierwszy plan wysuwają się portrety kobiet mieszkających w Wilku. Również postać Wiktora uległa zmianie. Mocno sugerowane w filmie samobójstwo Feli i próba samobójcza Tuni i silnie podkreślane podobieństwo między zmarłą Felą a najmłodszą siostrą, stawiają Wiktora ponownie wobec szansy na uczucie i zaangażowanie, które nie jest tak wyraźnie zakreślone w opowiadaniu. Filmowy Wiktor Ruben, jaskrawiej niż ten literacki, obciążony jest takimi cechami charakteru jak niezdecydowanie, lęk przed konsekwencjami jakiegokolwiek decyzji, nieumiejętność podjęcia ryzyka.

W obu omawianych adaptacjach Wajda znajduje odpowiednią estetykę wizualną, w której pokazuje świat Iwaszkiewiczowskich opowiadań. Filmowa „Brzezina” utrzymana jest w błękitno-zielono-żółtej tonacji. Zdominowany przez zimne, ciemno-pastelowe barwy świat „Brzeziny” czasem skonstrastowany jest z jaskrawością pomarańczy bądź kolorowych kwiatów trzymany przez Malinę. Opisana kolorystyka charakteryzuje też malarstwo Malczewskiego. Nawiązanie do tej estetyki wizualnej staje się oczywiste, gdy w jednej ze scen „Brzeziny” na ścianie chaty widzimy obraz Malczewskiego, na który wyraźnie stylizowana jest scena na łące wśród kaczeńców z Maliną trzymającą w dłoniach kosę. Omawiając inspiracje wizualne w filmie Wajdy, można urozmaicić prezentację pokazując niektóre z obrazów Malczewskiego i porównując je z kadrami z „Brzeziny”.

Konstruowana niczym pajęczyna dramaturgia opowiadania „Panny z Wilka” trudniejsza jest do uchwycenia, niż dramaturgia „Brzeziny”. Nastroj „Panien...” to atmosfera upalnego, letniego popołudnia. Światłością tego opowiadania jest niezmiernie delikatny i migotliwy, opiera się na cienkich nitkach łączących teraźniejszość z przeszłością. Iwaszkiewiczowskie „Panny z Wilka” są opowieścią o niemożliwości przywrócenia czasu minionego, tą niemożliwością jest właśnie przesiąknięte wspomnienie, daremne sięganie do przeszłości. Język filmu obciążony jest konkretnością obrazu. Wydawało się niemożliwym do zachowania w nim tego kruchości nastroju wspomnienia, który buduje opowiadanie Iwaszkiewicza. Film Andrzeja Wajdy odnalazł odpowiednią estetykę wizualną do oddania delikatnej materii „Panien z Wilka”. Również w tej adaptacji użyto barw pastelowych, ale są to barwy ciepłe. Znakomite zdjęcia Edwarda Kłosińskiego są pełne drgających światłocieni, kadry są prześwietlone i nie do końca wyraźne. Zamyśl twórczy w adaptacji filmowej „Panien z Wilka” łączy stonowaną estetykę miękkich zdjęć ze sposobem prowadzenia narracji. „Panny z Wilka” w reżyserii Andrzeja Wajdy pozbawione są mocnych point dramaturgicznych, jednoznacznych rozwiązań, silnie zarysowanych postaci. Autor adap-

tacji filmowej nie osiągnął narracyjnie takiej subtelności jak autor opowiadania, zbliżył się jednak do niej, używając narzędzi swoistych dla języka filmu, niekoniernie zaś poprzez wierność literze pierwowzoru.

Proza Iwaszkiewiczowska, jak zobaczyliśmy, analizując trzy z jego opowiadań i ich adaptacje filmowe, nie jest łatwym materiałem do przekładu na język audiowizualny. Autor „Pani z Wilka” opowiada niezwykle subtelnie, a jednocześnie zmysłowo, postaci rysuje zwiewnym, ale trafnym szkicem. Konflikty i dramaty rodzą się w tych opowiadaniach raczej pod powierzchnią trudnych do uchwycenia relacji między bohaterami, między bohaterami a przestrzenią i między bohaterami a czasem, niż na fabularnej, przyczynowo-skutkowej powierzchni. Ponadto wartość artystyczna i urok Iwaszkiewiczowskiej prozy w dużej mierze zależne są od urody stylistycznej.

Przyjęło się uważać, że język filmu najłatwiej przenosi na ekrany literaturę zbudowaną z fabularnych niespodzianek, spektakularnych wydarzeń i zwrotów akcji. Tak zapewne jest. Ale nie oznacza to, że proza trudniejsza do przekładu, taka jak opowiadania Iwaszkiewicza, musi zostać przez obraz filmowy skrajnie spłycona. Uczeń powinien podkreślić na koniec prezentacji raz jeszcze, że adaptacja nie powinna być rozumiana jako przełożenie treści utworu literackiego na nową, audiowizualną formę. Taki zabieg jest bowiem niemożliwy. Adaptacja to raczej sytuacja intermedialna – adaptacje filmowe, przede wszystkim zaś te „udane”, to świadectwo interpretacji jakiegoś utworu literackiego przez innego twórcę, przez inny utwór, przez inne medium.

Zaprezentowane tu opowiadania Iwaszkiewicza zaadaptowane przez Kawalerowicza i Wajdę to tylko propozycje przykładów do omawianego tematu prezentacji maturalnej: język literatury i filmu. Przyjęcie przez ucznia innej tezy badawczej w kontekście tego tematu, oznaczałoby znalezienie też innych przykładów literackich i filmowych. Najistotniejsze jest jednak, żeby pokazać podczas prezentacji teoretyczną znajomość zagadnienia, swobodną orientację w problematyce na pograniczach różnych medium i zdolność używania pojęć związanych z korespondencją sztuk do interpretacji konkretnych tekstów kultury.

PRZYKŁAD PREZENTACJI BIBLIOGRAFII MATURALNEJ

FILMOGRAFIA

1. *Matka Joanna od Aniołów* (1961), reż. Jerzy Kawalerowicz
2. *Brzezina* (1971), reż. Andrzej Wajda
3. *Panny z Wilka* (1979), reż. Andrzej Wajda

BIBLIOGRAFIA PODMIOTU

1. Jarosław Iwaszkiewicz, *Brzezina*, w: tegoż, *Opowiadania wybrane*, op. Andrzej Zawada, Wrocław 2001.
2. Jarosław Iwaszkiewicz, *Panny z Wilka*, w: tamże.
3. Jarosław Iwaszkiewicz, *Matka Joanna od Aniołów*, w: tamże.

BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTU

1. Katarzyna Citko, *Tradycja, kultura, egzystencja w „Brzezynie” i „Pannach z Wilka” Andrzeja Wajdy*, Kraków 1998.
2. Alicja Helman, *Twórcza zdrada: filmowe adaptacje literatury*, Poznań 1998.
3. Alicja Helman, *Modele adaptacji filmowej. Próba wprowadzenia w problematykę*, w: *Film, sztuka i ideologia*, red. Jan Trzynadłowski, Wrocław 1981.
4. Maryla Hopfinger, *Adaptacje filmowe utworów literackich: problemy teorii i interpretacji*, Wrocław 1974.
5. *O twórczości Jarosława Iwaszkiewicza*, red. Alina Brodzka, Kraków 1983.
6. Jerzy Płażewski, *Język filmu*, Warszawa 2008.
7. Andrzej Werner, *Siedem opowiadań – siedem filmów*, w: Jarosław Iwaszkiewicz, *Brzezina i inne opowiadania ekranizowane*, Warszawa 1987.

JĘZYK LITERATURY I FILMU – BIBLIOGRAFIA W WYBORZE

a. Pozycje zwarte

1. ADAPTACJE filmowe „Pana Wołodyjowskiego” Henryka Sienkiewicza / Janina Koblewska. – Warszawa : WSiP, 1974. – 142 s.
2. ADAPTACJE filmowe utworów literackich : problemy teorii i interpretacji / Maryla Hopfinger. – Wrocław : Ossol., 1974. – 197 s.
Zawiera m.in.: Adaptacje filmowe utworów literackich w Polsce powojennej (do 1967 roku)
3. AUTOR jako problem poetyki filmu / Marek Hendrykowski. – Poznań : UAM, 1988. – 174 s.
4. FILM a literatura : materiały filozoficznej sesji naukowej 27-29 kwietnia 1976 roku / red. nauk. J. Trzynadłowski. – Wrocław : Dolnośląskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, 1978. – 112 s.

5. FILM i literatura / Wojciech Wierzewski. – Warszawa: COK, 1983. – 252 s.
6. FILM polski wobec innych sztuk / pod red. A. Helman, A. Madej. – Katowice : Uniw. Śląski, 1979. – 215 s.

Zawiera m.in.: Polski film fabularny w relacji z innymi sztukami / A. Gwóźdź. – Film a literatura: bibliografia; Ekranizacje rodzimej klasyki literackiej w powojennej twórczości filmowej / W. Wierzewski; O filmowym i literackim sposobie obrazowania (analiza porównawcza na przykładzie „Ziemi obiecanej”) / E. Wróblewska.

7. HISTORIA literatury w moim kinie / Aleksander Jackiewicz. – Warszawa : WAI F, 1974. – 372 s.: [8 s.] fot.
8. LEKTURY na ekranie, czyli Mały leksykon adaptacji filmowych / Barbara Kosecka, Katarzyna Kubisiowska. – Kraków : „Znak”, 1999. – 213 s. : fot.

Zawiera analizy 21 ekranizacji.

9. MOJA filмотeka : literatura i teatr w filmie / Aleksander Jackiewicz. Warszawa : WAI F , 1989. – 447 s. : [32 s.] fot., portr.
10. NIEBEZPIECZNE związki literatury i filmu / Aleksander Jackiewicz. – Warszawa : WAI F, 1971. – 427 s.
11. NIEKTÓRE aspekty związkw filmowo-literackich na podstawie „Panien z Wilka” Andrzeja Wajdy / Piotr Lis / W: W kręgu historii i teorii literatury. – Wrocław : Zakład Narod. im. Ossolińskich, 1987. – S. 83-97.
12. O TWÓRCZOŚCI Jarosława Iwaszkiewicza / pod red. Aliny Brodzkiej. – Kraków : WL, 1983. – 275 s.

Zawiera m.in.: O filmowaniu prozy Jarosława Iwaszkiewicza / A. Wajda; Twórczość Jarosława Iwaszkiewicza w filmie / A. Werner

13. OBSZARY teatru / Stanisław Marczak-Oborski. – Wrocław : Ossol., 1986. – S. 243-250: Wyspiański i Wajda, czyli opętanie Polską
14. POETYKA powieści i filmów Tadeusza Konwickiego (na podstawie analiz utworów z lat 1947-1965) / Tadeusz Lubelski. – Wrocław : Uniw. Wrocław., 1984. – 182 s.
15. POLONIŚCI o filmie : [praca zbiorowa] / pod red. Marka Hendrykowskiego. – Poznań : WiS, 1997. – 279 s.
16. „POTOP” Henryka Sienkiewicza / Tadeusz Bujnicki, Alicja Helman. – Wyd. 3 zm. – Warszawa : WSiP, 1994. – 138 s. : il., fot., portr.

Powieść i film

17. SCIENCE fiction jako gatunek filmowy / Agnieszka Cwikel. – Katowice : Uniw. Śląski, 1985. – 125 s.: il. – Bibliogr.
18. SIENKIEWICZ i film / pod red. Lecha Ludorowskiego. – Kielce : Kielce Towarzystwo Naukowe, 1998. – 167 s.

19. TWÓRCZA zdrada : filmowe adaptacje literatury / Alicja Helman. – Poznań : „Ars Nova”, 1998. – 199 s.
20. TEORIA filmu : wyzwolenie materialnej rzeczywistości / Siegfried Kraucauer. – Warszawa : WAI F, 1975. – S.253 -264: Interludium: film i powieść.
21. „WESELE” – dramat i film : filmowa pop-historia / Rafał Marszałek. – Kraków : Wydaw. Lit., 1984. – S. 154-189: Wielkie widowiska. Ekranizacje klasyki powieściowej
22. WIELKA improwizacja filmowa – opowieść o „Dziadach” Adama Mickiewicza – „Lawa” Tadeusza Konwickiego / Tadeusz Miczka. – Kielce : „Schumacher”, 1992. – 32 s.
23. WOKÓŁ problemów adaptacji filmowej : praca zbiorowa / pod red. Eweliny Nurczyńskiej-Fidelskiej i Zbigniewa Batki. – Łódź : Centralny Gabinet Edukacji Filmowej Dzieci i Młodzieży, 1997. – 127 s.
24. WYSPIAŃSKI w krainie filmu / Andrzej Urbańczyk, Zbigniew Wyszyński. – Kraków : Centrum Sztuki Filmowej – Krakowski Dom Kultury „Pałac pod Baranami”, 1987. – 138 s. : fot.
25. Z KSIĄŻKI na ekran / Władysław Orłowski. – Łódź : Wydaw. Łódzkie, 1974. – 250 s.
26. ŻEROMSKI na ekranie / [red. nauk. Jan Paćławski]. – Kielce : Kieleckie Towarzystwo Naukowe, 1997. – 75 s.

b. Artykuły

1. ADAPTACJA – podstawowa technika twórcza kina / Alicja Helman // *K i n o .* – 1998, nr 1, s. 45-49
2. ADAPTACJE dzieła literackiego – teatr, film, radio, telewizja / Krystyna Laskowicz // *N u r t .* – 1972, nr 2, s. 44-48
3. ADAPTACJE filmowe dzieł literackich jako świadectwo lektury tekstu / Alicja Helman // *K i n o .* – 1985, nr 4, s. 17-21
4. ARCYDZIEŁO trafia pod strzechy / Jacek Wakar // *Ż y c i e .* – 1998, nr 299, s. 12-13
Filmowe wersje „Pana Tadeusza”.
5. CZAS odnaleziony / Jerzy Płażewski // *W p r o s t .* – 1999, nr 27, s. 90, 92, il.
Adaptacje filmowe.
6. DAMSKA niszcycielka / Zygmunt Kałużyński // *P o l i t y k a .* – 1999, nr 48, s. 43-44, 46
O ekranizacjach powieści „Niebezpieczne związki”.
7. GRANICE powieści i granice filmu / George Bluestone // *P a m . L i t .* – 1975, z. 2, s. 231-257

8. KINO z biblioteki. [Dyskusja] / oprac. Maja Wolny // *Polityka*. – 1999, nr 14, s. 54-56
Ekranizacje utworów literackich.
9. LITERATURA i film – sfera wpływów / Janusz Skwara // *Prz. Hum.* – 1972, nr 6, s. 125-136
10. LITERATURA na ekranie / Dorota Nosowska // *Cogito*. – 1999, nr 5, s. 5
11. NOWE kino szekspirowskie / Sylwia Kołos // *Prz. Artyst.-Lit.* – 1999, nr 6, s. 101-105
12. OPOWIEŚCI według Dickensa / (kn) // *Film*. – 1998, nr 5, s. 42
Filmy wg powieści Dickensa.
13. „PAN Tadeusz” – problemy z adaptacją / Grażyna Stachówna // *Dekada Lit.* – 1999, nr 11/12, s. 22-23
14. PANIE na włościach / Helena Zaworska // *Twórczość*. – 1986, nr 2, s. 93-99
„Panny z Wilka” – opowiadanie Iwaszkiewicza i film Wajdy.
15. PIEKŁO wyobraźni / Ryszard Koniczek // *Literatura*. – 1986, nr 3, s. 39
Problemy ekranizacji literatury
16. POPIÓŁ i diament / Tadeusz Lubelski // *Kino*. – 1992, nr 2, s. 20-23, 44, il.
17. PROBLEMY adaptacji : „Kochanica Francuza” / Alicja Helman // *Kino*. – 1992, nr 6, s. 22-25
18. PROCES trwa / Tomasz Jopkiewicz // *Film*. – 1998, nr 2, s. 72, il.
Ekranizacje prozy Franza Kafki.
19. ROMANS z literaturą. Adaptacje literackie czterdziestolecia / Lidia Klimczak // *Ekran*. – 1985, nr 8, s. 2-3
20. SAKIEWKA londyńczyka / Wojciech Orliński // *Wiad. Kult.* – 1997, nr 19, s. 22
Współczesne filmowe adaptacje dramatów Szekspira.
21. SCENARZYSTA Henryk Sienkiewicz / Zygmunt Machwitz // *Tygiel Kult.* – 1997, nr 6/7, s. 87-91
Adaptacje filmowe.
22. SHAKESPEARE uniwersalny? / Iwona Kurz // *Dialog*. – 1998, nr 6, s. 93-101
23. SZEKSPIR i kino / Piotr Tyczyński // *Teatr*. – 1996, nr 2, s. 21-24
24. SZEKSPIR pop-kultury / Witold Jabłoński, Maria Kornatowska, Zbigniew Jaskuła // *Kino*. – 1997, nr 7/8, s. 34-38, 64-65
Adaptacje filmowe dramatów Szekspira.
25. WIATR od wzgórz / Alicja Helman // *Arkusz*. – 1998, nr 5, s. 5

- Ekranizacje powieści Emily Bronte „Wichrowe wzgórza”.
26. WIĘCEJ popiołu / Andrzej Werner // *K i n o .* – 1990, nr 5, s. 23-27
„Popiół i diament” – film Wajdy i powieść Andrzejewskiego.
 27. WILIAM zdobywca Oscarów / Marcin Niemojowski // *M a c h i n a .* – 1999, nr 5, s. 38
Ekranizacje Szekspira.
 28. WOJNA-zabawa / Alicja Helman // *K i n o .* – 1999, nr 7/8, s. 46-48
Ekranizacje „Niebezpiecznych związków” Pierre’a Choderlos de Laclos.
 29. Z BADAŃ nad problemami genologii filmowej / Mirosława Salska-Kaca // *P r z . H u m .* – 1984, nr 7/8, s. 13-26
 30. ZWYCIEŚTWO Napoleona nad mrówkami / Zygmunt Machwitz // *T y - g i e l K u l t .* – 1998, nr 11/12, s. 89-92
Adaptacja filmowa „Pana Tadeusza” z 1928 r.

Urszula Cimoch

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

BITWA POD GRUNWALDEM W HISTORII I SZTUCE

Kiedy w 1308 roku Krzyżacy podstępnie zajęli Gdańsk, a następnie całe Pomorze, wojna między Unią Jagiellońską i pruskim państwem Krzyżaków była już nieunikniona. Duży wpływ na przebieg wydarzeń miała śmierć, pokojowo nastawionego, mistrza zakonu krzyżackiego, Konrada von Jungingena i dojście do władzy wojowniczego brata Ulricha. Nowy mistrz wiedział, że sam nie mógł rozpocząć wojny. Był bowiem związany bullą papieża Bonifacego IX, która surowo zakazywała Krzyżakom wojny z nowonawróconą Litwą. W razie eskalacji konfliktu liczył na poparcie państw zachodnich. Nie mógł pozwolić sobie na jawne łamanie zakazów papieskich i oskarżenia o „rozlew krwi chrześcijańskiej”. Dopiero powstanie żmudzkie skierowało sytuację na pożądane przez Krzyżaków tory. Nie ulegało wątpliwości, że w obronie Żmudzi wystąpi Litwa poparta przez Polskę. Zakon miał zatem powód do interwencji zbrojnej. Dnia 6 sierpnia

1409 roku wysłał z Malborka oficjalne wypowiedzenie wojny na piśmie, rozpoczynając okres walk polsko-krzyżackich i Wielką Wojnę, której punktem kulminacyjnym była bitwa pod Grunwaldem.

Wojska polskie połączone z siłami litewsko-ruskimi i smoleńskimi oraz oddziałami czeskimi, mołdawskimi i tatarskimi ruszyły w stronę Prus. Dnia 15 lipca 1410 roku spotkały się z armią Zakonu, wspomaganą przez rycerstwo zachodnioeuropejskie, koło wsi Grunwald i Tannenberg. Wrogowie stali od siebie na „odległość strzały”. Długie wyczekiwanie na rozpoczęcie bitwy sprawiło, że wielki mistrz wysłał emisariuszy z prowokacyjnym podarunkiem, dwoma nagimi mieczami, sugerującym, by nie odwlekano walki. Niedługo potem wojsko królewskie zaśpiewało pieśń „Bogurodnicę” i rozpoczęło zmagania. Bitwa trwająca prawie cały dzień, mimo chwilowej przewagi Krzyżaków, zakończyła się klęską Zakonu.

Potęga Krzyżaków runęła bezpowrotnie. Polska niestety nie zdołała w pełni wykorzystać sukcesu na polu walki. Dalsze losy narodu pokazują, że pokój zawarty z Zakonem dał Witoldowi i Jagielle jedynie Żmudź. Pomorze i ziemię chełmińską Polska odzyskała dopiero w 1466 roku.

Bitwa stoczona 15 lipca 1410 roku pod Grunwaldem należała do najważniejszych wydarzeń w średniowiecznych dziejach Europy Środkowo-Wschodniej. Przede wszystkim ze względu na swoje rozmiary, ale też zmianę w układzie sił w Europie. Państwo Jagielly wysunęło się na czoło krajów europejskich, skorygowano powszechną opinię co do roli i znaczenia Zakonu, pogorszyła się jego sytuacja gospodarcza. Wojna była również przykładem zwycięstwa wolności nad uciskiem, oraz wzorem wojny sprawiedliwej – o wolność i prawo do życia. O znaczeniu tego wydarzenia może świadczyć też fakt ustanowienia przez króla Władysława w 1411 roku dnia 15 lipca, pierwszym w dziejach kraju, oficjalnym świętem państwowym.

Bitwa pod Grunwaldem, oprócz tego, że była przedmiotem badań historyków czy geologów, stanowiła inspirację dla autorów dzieł literackich, reżyserów czy malarzy. Wśród bogatej kolekcji prac artystycznych na pierwszy plan wybija się płótno Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem” (1878) oraz powieść Henryka Sienkiewicza „Krzyżacy” (1900). Te dwa dzieła są dziś głównymi źródłami wiedzy popularnej o wydarzeniach grunwaldzkich. Obraz Jana Matejki zdumiewa swoją mocą, sugestywnością i żarem. Nie dziwi więc, że gdy po 3 latach pracy, w sali magistratu krakowskiego, wystawiono obraz, niemal codziennie, przychodziły rzesze ludzi. Niektórzy studiowali „Bitwę” przez kilka godzin. Płótno o rozmiarach 426 cm na 987 cm zachwycało realizmem i ilością szczegółów. Artysta, miesiąc po otwarciu wystawy, „za zasługi wobec sztuki, narodu polskiego, dziejów polskich i wobec miasta”, otrzymał berto – „symbol panowania w dziedzinie sztuki”.

Powstały także inne obrazy, utrwalające w świadomości społecznej Polaków, pamięć o tym istotnym w dziejach Europy zwycięstwie nad Krzyżakami. Mniej znaną wersją jest „Bitwa pod Grunwaldem” zamówiona na obchody 500-lecia bitwy u uczniów Matejki, Tadeusza Popiela i Zygmunta Rozwadowskiego. Z kolei Wojciech Kossak namalował kilka kompozycji: „Grunwald”, „Dwa miecze” i „Apostolstwo krzyżackie”.

Niesłabnącą popularnością od dziesiątków lat cieszy się ekranizacja „Krzyżaków” zrealizowana przez Aleksandra Forda.

Henryk Sienkiewicz, znakomity powieściopisarz, ożywił prawdę historyczną swoją wizją artystyczną w „Krzyżakach”. W akcencie końcowym zawarł wspaniały opis zwycięskich zmagania z Zakonem Krzyżackim na polach Grunwaldu. Tego samego motywu, prawie 20 lat wcześniej, użył, w swojej powieści historycznej, Józef Ignacy Kraszewski. Ale jego „Krzyżacy 1410” nie tchną optymizmem tak jak u Sienkiewicza. Bez gloryfikowania i z realizmem pokazują raczej negatywne skutki kontynuowania Wielkiej Wojny. Są też bliższe rzeczywistości niż Sienkiewiczowska powieść.

Wśród tekstów, odnoszących się do tematyki grunwaldzkiej, znajdziemy wiele pieśni. Jedną z nich, o tytule „Władysław Jagiełło” (1816), napisał Julian Ursyn Niemcewicz. Inna pieśń, „Rota” Marii Konopnickiej z muzyką Feliksa Nowowiejskiego, stanowiła sprzeciw wobec postępującej germanizacji Polaków. Utwór po raz pierwszy wykonany został w Krakowie, z okazji 500-nej rocznicy bitwy pod Grunwaldem, wówczas nosił tytuł „Grunwald”. Bitwa żyje również w fikcji politycznej Dariusza Spychalskiego „Krzyżacki poker”. Opis walk znajdziemy też we fragmentach dramatu „Zawisza Czarny” Juliusza Słowackiego – nie ma tu prawdy historycznej, ale podziwiać można zręczność poetycką pisarza.

Dokumentacją dla artystów malarzy czy pisarzy, na której mogli się opierać tworząc swoje dzieła, były źródła historyczne. Zarówno Matejko jak i Sienkiewicz prawdopodobnie korzystali z wiedzy przekazanej przez Jana Długosza. Wspomniany historyk w „Banderia Prutenorum” zawarł ikonograficzne przedstawienia chorągwi krzyżackich zdobytych pod Grunwaldem wraz z opisami, natomiast w pozycji „Dziejów polskich ksiąg dwanaście” opisał historię Polski ujmując równocześnie materiały z czasów Jagiełły.

Zwycięstwo pod Grunwaldem do dziś jest obecne w kulturze polskiej. Co roku odbywają się inscenizacje bitwy na polach pod Grunwaldem, w których bierze aktywny udział ok. 1400 osób, przy 100 tyś. widzów. W tym roku obchodzimy 600-lecie zwycięskiej walki. Z tej okazji powstają wystawy, publikacje, piosenki, a nawet gry karciane czy trójwymiarowe rekonstrukcje obrazu Jana Matejki.

Prezentujemy zestawienie bibliograficzne składające się z opracowań historycznych, omówienia chorągwi i bitwy oraz funkcjonowania Grunwaldu w świadomości Polaków i sztuce. Pozycje zwarte zostały ujęte od 1960 r., natomiast artykuły od 1998 r.

I. Opracowania historyczne

a. Pozycje zwarte

1. ALBUM Grunwaldzki / Andrzej Klein, Andrzej Nadolski, Andrzej Nowakowski. – Olsztyn : Olsztyńskie Wydaw. Prasowe : nakł. „Gazety Olsztyńskiej”, 1988. – 50 s. : il.
2. BIBLIOGRAFIA bitwy pod Grunwaldem i jej tradycji / Henryk Baranowski, Ireneusz Czarciński; pod red. Mariana Biskupa; Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. – Toruń : IH PAN. – 1990. – 152 s.
3. BIBLIOGRAFIA grunwaldzka / Waldemar Mierzwa. – Olsztyn : „Dom Książki”, 1990. – 152 s. [16] s. tabl. : il.
4. BITWA Grunwaldzka : (z historii Polski) / Jan Długosz; oprac. Jan Dąbrowski. – Wrocław : Warszawa : Zakład Narodowy im. Ossolińskich; De Agostini Polska, 2003. – 166 s. – (Skarby Biblioteki Narodowej)
Bibliogr. s. [LXXVII].
5. BITWA Grunwaldzka / Jan Długosz; red. nauk. Stanisław Sierpowski. – Wrocław : Foka, 2010. – 114 s. – (Kroniki Polskie / Rzeczpospolita; t. 3) (Biblioteka Źródeł Historii Polski)
Niniejsze wydanie oparte jest na publikacji edycji krytycznej: Zakładu Narodowego im. Ossolińskich – Wydawnictwo z roku 1925 Seria I Biblioteki Narodowej nr 31.
6. BITWA grunwaldzka w świetle reguł wojennych traktatu Wegecjusza / Bronisław Cetera. – Olsztyn : [Muzeum Warmii i Mazur], 1968. – S. 199-231 : mapki
7. BITWA pod Grunwaldem / Stefan Maria Kuczyński. – Katowice : „Śląsk”, [1987]. – 213 s. : il. + mapy : [11] s.
Bibliogr. s. 213-[214].
8. BITWA pod Grunwaldem / Bogusław Michalec. – Kraków : Wydawnictwo Astra, 2009. – 18 s. : il.
Stanowi część cyklu o największych bitwach oręża polskiego.
9. GRUNWALD geneza i sens wydarzeń / Jan Zaborowski. – Warszawa : Rada Naczelna Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, 1960. – 144 s. : il. – (Zachodnia Agencja Prasowa)

10. GRUNWALD : problemy wybrane / Andrzej Nadolski. – Olsztyn : OBN, 1990. – 242 s. – (Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, nr 115)
Bibliogr. s. 233-242.
11. GRUNWALD : przewodnik historyczny : a w nim historia prawdziwa zmagania Królestwa Polskiego z Krzyżakami, jako też sławnej klęski grunwaldzkiej, którą Władysław, król Polski, tymże Krzyżakom zadał Roku Pańskiego 1410 / pod red. Jana Gancewskiego. – Olsztyn : Pracownia Wydawnicza „ElSet”, 2010. – 111 s. : il. + plan
Bibliogr. s. 108-109.
12. GRUNWALD 1410 / Edward Potkowski. – Kraków : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1994. – 72 s., [8] s. tabl. : il. – (Dzieje Narodu i Państwa Polskiego; I-11)
Bibliogr. s. 71.
13. GRUNWALD 1410 / Andrzej Nadolski. – Wyd. 2. – Warszawa : Dom Wydawniczy Bellona, 2008. – 142 s. : il. – (Historyczne Bitwy)
14. GRUNWALD 1410 : bitwa, która przeszła do legendy / Witold Mikołajczak. – Zakrzewo : Wydawnictwo Replika, 2010. – 219 s., [20] s. tabl. : il.
Bibliogr. s. 218.
15. GRUNWALD 1410 : krok od klęski / Witold Mikołajczak. – Zakrzewo : Replika, 2007. – 122 s., [12] k. tabl. : il., mapy
Bibliogr. s. [125].
16. GRUNWALDZKA bitwa : geneza, przebieg, znaczenie, tradycje / Marian Biskup. – Warszawa : „Interpress”, 1991. – 211 s., [40] s. tabl., [2] k. mapy złoż. – (Panorama Dziejów Polski – Fakty i Mity)
Bibliogr. s. 207-[212].
17. JADWIGA i Jagiełło : 1374-1413 : opowiadanie historyczne. T. 1-2 / Karol Szajnocha. – Wyd. 2. - Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1974. – 719 s., [52] s. tabl. : il. – (Klasyki Historiografii Polskiej)
18. KLĘSKA Grunwaldu na lekcji / [Józef Półturzycki]. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 1997. – 99 s.
Bibliogr. s. 59-60.
19. KRAJOBRAZ grunwaldzki w dziejach polsko-krzyżackich i polsko-niemieckich na przestrzeni wieków : wokół mitów i rzeczywistości : tradycje kulturowe i historyczne ziem pruskich / pod red. Jana Gancewskiego; Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Olsztynie. – Olsztyn : Pracownia Wydawnicza ElSet, 2009. – 229 s. – (Biblioteka „Mrągowskich Studiów Humanistycznych”. Historia; nr 1)
20. KRONIKA konfliktu Władysława króla polskiego z Krzyżakami w roku pańskim 1410 / Wyd. 4. – Olsztyn : Muzeum Warmii i Mazur, 1987. – 15 s.

21. KRZYŻACY : historia działań militarnych / William Urban. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 2005. – 374 s. : il.
22. MARSZ wojsk Jagiełły na Malbork : Lipiec 1410 / Dariusz Maciak, Waldemar Mierzwa. – Warszawa : Wydawnictwo PTTK „Kraj”, 1988. – [32] s. : il.
23. NA POLACH Grunwaldu : informator o miejscach historycznych związanych z Bitwą Grunwaldzką / Zdzisław Szałkowski. – Olsztyn : Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, 1978. – 55 s.
Bibliogr.
24. O MIEJSCU zgonu w. mistrza i kilku sprawach innych / Stefan Maria Kuczyński. – Olsztyn : Stacja Naukowa Polskiego Towarzystwa Historycznego, 1960. – S. 153-[161]
Nadb. z.: Komunikaty Mazursko-Warmińskie Nr 2 (68).
25. OBCHODY grunwaldzkie w Krakowie : (1410-1910) / Anna Treiderowa. – Kraków : Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, 1961. – 47 s. : il. – (Kraków Dawniej i Dziś; nr 13)
26. OPOWIEŚĆ Ignacego Żnińskiego o bitwie pod Grunwaldem. – Goleniów : Instytut Haptenologii : staraniem własnym autora, 2003. – 72 s. : il.
Przedr., oryg.: Krzyżacy : w 500-letnią rocznicę zwycięstwa pod Grunwaldem. Herene : nakł. Bolesława Lenartowskiego, 1910.
27. SPOTKANIE się i bitwa straszna Polaków z Krzyżakami 15 lipca 1410 roku / Jan Długosz. – Olsztyn : Muzeum Warmii i Mazur, 1988. – 54 s. : il.
28. SPÓR o Grunwald ; rozprawy polemiczne / Stefan M. Kuczyński. - Warszawa : Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1972. – 276 s.
29. TAJEMNICE Grunwaldu / Paweł Pizuński. – [Skarszewy] : Wydawnictwo Arenga, [2004]. – 79 s. : il.
30. TAJEMNICE grunwaldzkiego pola / Henryk Leśniowski, Romuald Odoj. – Olsztyn : Olsztyńskie Wydaw. Prasowe, 1985. – 60 s. : rys.
31. TRADYCJA grunwaldzka : praca zbiorowa / pod red. Jerzego Maternickiego. – Warszawa : Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauk Politycznych, 1989. – 269 s. – (Prace Sekcji Historii Politycznej Polski Odrodzonej)
32. WIELKA wojna z Zakonem Krzyżackim w latach 1409-1411 / Stefan Maria Kuczyński. – Wyd. 4 popr. – Warszawa : Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1980. – 682 s., [14] k. map. : il.
33. WOJOWNICY pod Grunwaldem / Andrzej Nowakowski. – Warszawa : Wydawnictwo PTTK [Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego] „Kraj”, 1988. – 32 s. : il.

34. Z DZIEJOW tradycji grunwaldzkiej w Lubawskim / Józef Śliwiński. - Lubawa : [b.w.], 1982. – 13 s.
Bibliogr. s. [14-15].
Reprodukcja cyfrowa w CBN Polona.
35. ZESZYT grunwaldzki. – Kraków : nakł. UJ, 1961. – 92 s. – (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne; z. 8)
36. ZWYCIEŚTWO pod Grunwaldem / Wojciech Giełżyński. – Warszawa : Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1973. – 74 s. : il., mapy. – (Biblioteczka Historyczna)

b. Artykuły

1. BITWA pod Grunwaldem? – 1410! / Krzysztof Szewczyk // *Gaz. Polska*. – 2009, nr 28, s. 18
2. BITWA pod Grunwaldem w 1410 r. – oczami geologa / Dariusz Gałązka, Leszek Marks. – Bibliogr. // *Prz. Geologiczny*. – 2007, nr 1, s. 26-28
Opis bitwy ze szkicem terenu (mapy i ilustracje).
3. MISTRZA usieczenie / Małgorzata Tańska // *Prz. Tyg.* – 1998, nr 28, s. 7
Rekonstrukcja bitwy pod Grunwaldem.
4. NAGIE miecze na lemieszach / Adam Krzemiński // *Polityka*. – 2010, nr 2, s. 60-63
5. O UDZIALE księcia szczecińskiego Kazimierza V w bitwie pod Grunwaldem / Grzegorz Jacek Brzustowicz // *Prz. Zachodniopomorski*. – 2006, z. 3, s. 21-45
6. POCZTÓWKA spod Grunwaldu / Daina Kolbuszewska // *Gaz. Wybor.* – 1998, nr 178, dod. s. 4-5
Udział bractw rycerskich w obchodach Dni Grunwaldu.
7. SŁOWIAŃSKI aspekt obchodów grunwaldzkich 1910 r. w Krakowie / Antoni Giza // *Stud. Hist.* – 1998, z. 1, s. 37-48
8. WAWEL : Grunwald 1410-2010 : obchody 600-lecia wiktoria // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2010, nr 100, dod. s. 1-4
9. ZAFUNDUJEMY wszystkim bitwę / Bronisław Tumiłowicz // *Przełąd.* – 2010, nr 4, s. 42

II. Chorągwie w bitwie pod Grunwaldem

1. BANDERIA Prutenorum / [red. Zdzisław Pietrzyk]. – Proszówki; Kraków : Prowincjonalna Oficyna Wydawnicza, 2009. – 95 s., [60] k. tabl. : il. + Teki : [12] k. tabl. – (Skarby Kultury i Literatury Polskiej)

Banderia Prutenorum reprodukcje wg oryginału przechowywanego w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Pozostałe reprodukcje ze zbiorów: Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2. CHORAĞWIE polskie pod Grunwaldem [1410] / Andrzej Klein, Nicholas Sekunda, Konrad A. Czernielewski. – Łódź : „Alexander”, 2000. – 127 s. : il. kolor. – (Banderia apud Grunwald; 1)
Bibliogr. s. 118-121.
3. JANA Długosza chorągwie krzyżackie / wstęp i oprac. Stefan K[rzysztof] Kuczyński. – Warszawa : Wydaw. Artystyczne i Filmowe, 1987. – 161 s. : il. kolor. – (Bibliofilska Edycja Miniatur WAI F)
Bibliogr. s. 159-[162].
4. JANA Długosza Banderia Prutenorum tudzież; Insignia seu clenodia Regni Poloniae / wydał Józef Muczkowski. - Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1987. – 75 s. : il.
Przedr. fotooffs. oryg. : Kraków : w Drukarni Uniwersyteckiej, 1851.

III. Grunwald w świadomości Polaków

1. GRUNWALD w świadomości Polaków / Marian Biskup [i in.]; Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. – Warszawa; Łódź : Państw. Wydaw. Naukowe, 1981. – 57 s.
Zawiera materiały z sesji naukowej w Ostródzie, 6-7 czerwca 1980 r.
2. TRADYCJA grunwaldzka w świadomości politycznej społeczeństwa polskiego w latach 1910-1945 / Dariusz Radziwiłłowicz. – Olsztyn : Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2003. – 262 s. : il.
Bibliogr. s. 233-244.
3. ZA DWA lata – 600-lecie bitwy pod Grunwaldem / Tadeusz Peter // *Nowa Szkoła*. – 2008, nr 6, s. 49-54

IV. Bitwa pod Grunwaldem w sztuce

a. Pozycje zwarte

1. BITWA pod Grunwaldem Jana Matejki / Krystyna Sroczyńska. - Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1976. – 46 s. : il.
2. BANDERIA Prutenorum : czyli Chorągwie Pruskie podniesione roku pańskiego 1410 / Jerzy Harasymowicz-Broniuszyc. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1976. – 122 s.

Wydano z okazji odbudowy Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie w październiku 1976.

3. GRUNWALD / Stefan M. Kuczyński, Krystyna Sroczyńska. – Warszawa : Arkady, 1960. – 57 s., XXVII k. tabl. : il.
4. GRUNWALD / [oprac. przez Andrzeja Czerkawskiego i Marka Dunin-Wąsowicza; red. nauk. Tadeusz Jurga]. – Wyd. 2. – Warszawa : Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa : Sport i Turystyka, 1969. – [24] s. : il., mapy
5. GRUNWALD : 550 lat chwały / oprac. Jan Stanisław Kopczewski. – Wyd. 2. – Warszawa : Interpress, 1979. – 169 s. : il.
6. JANA Matejki Bitwa pod Grunwaldem / Mieczysław Porębski; red. Rafał Glücksman. – Wyd. 2. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza „Auriga”, 1966. – 20 s. : il. – (Klejnoty Sztuki Polskiej)
7. „OTO jest olbrzymów dzieło” : Grunwald w polskiej literaturze i sztuce / Witold Filler. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005. – 152 s. : il. Bibliogr. s. 149-151.
8. PRZEWODNIK po Muzeum i Polu Grunwaldzkim / [oprac. graf. Ryszard Poprawski]. – Olsztyn : Wydział Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej : Dyrekcja Muzeum Wojska Polskiego; Warszawa : Pojezierze, 1963. – 38 s. : il.
9. ROTA : na chór żeński i miesz. oraz na głos z fort. / Feliks Nowowiejski; oprac. Włodzimierz Sołtyś. – Warszawa; Żarnowiec : „Triangel” : „Komo-Graf” : Muzeum Marii Konopnickiej, 1992. – 15 s.
Wersja oryginalna na chór męski. – Słowa Marii Konopnickiej.
10. RZECZYWISTOŚĆ historyczna w „Krzyżakach” Henryka Sienkiewicza / Stefan M. Kuczyński. – Wyd. 2. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1967. – 207 s.
11. W STULECIE „Krzyżaków” Henryka Sienkiewicza / pod red. Lecha Ludorowskiego, Haliny Ludorowskiej. – Kielce : Kieleckie Towarzystwo Naukowe, 2000. – 375 s. : il.
Bibliogr.

b. Artykuły

1. MUZYKA w krakowskich uroczystościach grunwaldzkich 1910 roku / Zbigniew Jerzy Przerembski // *St u d . H i s t .* – 2003, z. 2, s. 147-161
2. NIE będzie Litwin czołgał się : nowa prawda o bitwie pod Grunwaldem / Piotr Głuchowski, Marcin Kowalski // *G a z . W y b o r .* – 2009, nr 289, dod. Duży Format nr 48, s. 2-4
3. POD Grunwaldem / Anna Matałowska // *P o l i t y k a .* – 1998, nr 30, s. 64-65

Inscenizacja bitwy polsko-krzyżackiej.

4. ŚPIEWY grunwaldzkie : dlaczego rycerstwo Władysława Jagiełły miało-
by śpiewać „Bogurodnicę” podczas kampanii w Prusach w 1410 roku? /
Stefan Kwiatkowski // Pr z . Zachodniopomorski – 2006, z. 4,
s. 107-118
5. ZAWSZE jest o co walczyć / Dorota Jarecka // G a z . W y b o r . – 2010,
nr 87, s. 47

Przed obchodami 600-lecia bitwy pod Grunwaldem.

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

ROK 1980 W POLSCE

Z PERSPEKTYWY MINIONYCH LAT.

30 ROCZNICA POROZUMIEŃ SIERPNIOWYCH

„Solidarność” powstała po ogólnopolskich protestach robotników na niespotykaną skalę. Choć ostatecznie została zarejestrowana 10 listopada 1980 roku jako Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” do dziś trwają dyskusje, jakie określenie najlepiej oddaje istotę tego społecznego fenomenu. Raczej była ruchem protestu, który przybrał formę związku zawodowego. Instytucję o takim charakterze mogły zaakceptować władze PRL-u ograniczone naciskami ze strony Związku Socjalistycznego Republik Radzieckich wspieranego przez inne państwa bloku wschodniego.

Olbrzymie poparcie społeczne, z jakim spotkał się Związek, spowodowało lawinę wydarzeń. Były naciski i groźby interwencji ze strony ZSRR, stan wojenny, więzienie i próby zastraszania aktywnych członków zdelegalizowanego Związku oraz liczne ofiary „nieznanych sprawców”, te bardzo znane jak ksiądz Jerzy Popiełuszko i mniej popularne. Ostatecznie w 1989 roku doszło do zmian ustrojowych, które stały się dla Polaków początkiem drogi do wolnego, suwerennego państwa.

W trzydziestą rocznicę Porozumień Sierpniowych przypominamy okoliczności narodzin „Solidarności”, dzieje tego ruchu i jego niezaprzeczalny

wpływ na polskie przemiany. W prezentowanym zestawieniu bibliograficznym znajdziemy wybór opracowań zwartych (od 2000 roku) oraz artykułów (od 2005 roku). Całość opracowania podzielono na kilka części. Pierwsza z nich zawiera opracowania ogólne. Kolejne poruszają problematykę ruchu „Solidarność” w poszczególnych środowiskach i miejscowościach, stosunek władz i państw ościennych do Związku, czasy „Solidarności” w pamiętnikach, wspomnieniach i wywiadach. Ostatni dział gromadzi prace o dziejach ruchu w Wielkopolsce.

Niniejsze opracowanie stanowi uzupełnienie do tematu „Sierpień 1980 roku. 25 rocznica wydarzeń” zamieszczonego w PBM 2005 nr 3, s. 23-52. Prezentowane tam zestawienie jest poprzedzone wstępem o okolicznościach powstania ruchu związkowego w Polsce.

I. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. DLACZEGO wyszło to nam inaczej? czyli Polska i „Solidarność” widziana po latach / [oprac. i red. Tomasz Olko]. – Siedlce : Fundacja Gazety Podlaskiej im. prof. Tadeusza Kłopotowskiego, 2005. – 266 s.
2. DNI „Solidarności” / [wybór tekstów i red. Katarzyna Madoń-Mitzner]. – Warszawa : Fundacja Ośrodka Karta, 2005. – 104 s. : il.
Bibliogr. s. 103.
3. DROGA do niepodległości : Solidarność 1980-2005 / [koncepcja i red. Adam Borowski; aut. biogramów Robert Dyja i in., aut. haseł Sławomir Cenckiewicz i in.]. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza „Volumen” : Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”, 2005. – 634 s.
4. I CO nam zostało z tych lat? czyli Spojrzenie na ćwierćwiecze po Sierpniu '80 / Marek Berak. – Toruń : M. Berak, 2005. – 20 s.
5. IDEA solidarności dzisiaj / pod red. Władysława Zuziaka. – Kraków : Wydaw. Naukowe PAT – Papieskiej Akademii Teologicznej, 2001. – 145 s. – (Działanie Według Wartości)
Materiały z sympozjum naukowego, Kraków 14-15 listopada 2000 r.
6. KARDYNAŁ Wyszyński i Solidarność / Peter Raina. – Warszawa : von borowiecky, 2005. – 278 s.
7. KARNAWAŁ z wyrokiem : Solidarność 1980-81 / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska; współpr. Katarzyna Madoń-Mitzner]. – Warszawa : Fundacja Ośrodka Karta : Muzeum Historyczne m. st. Warszawy, 2005. – 248 s. : il.
Bibliogr. s. 244-247.

8. KALENDARIUM Solidarności 1980-89 : gdy niemożliwe stało się możliwe / Jan Skórzyński, Marek Pernal. – Warszawa : Bertelsmann Media, 2005. – 287 s. : il.
9. KŁĘSKA „Solidarności” : gniew i polityka w postkomunistycznej Europie / David Ost. – Warszawa : Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, 2007. – 424 s. – (Spectrum)
10. KRONIKA Solidarności : 20 lat dzień za dniem... / Leszek Biernacki. – Sopot : „Pracownia Impuls”, 2000. – 352 s. : il., mapy
11. MIT ojców założycieli : agonia komunizmu rozpoczęła się w Gdańsku / Zbigniew Branach. – Toruń : Agencja Reporterska Cetera, 2005. – 302 s. : il.
Bibliogr. s. 293-295.
12. NIE ma solidarności bez miłości / Jan Paweł II; fot. Arturo Mari; [wybór tekstów i współpr. red. Jolanta Sosnowska]. – Kraków : Biały Kruk, 2005. – 183 s. : il. kolor.
13. OD „Solidarności” do społeczeństwa obywatelskiego : Sztum 1980-1990 / pod red. Leszka Sarnowskiego. – Sztum : „Drukarnia W&P”, 2005. – 118 s. : il.
14. OD Solidarności do wolności : konferencja międzynarodowa, Warszawa – Gdańsk 29-31 sierpnia 2005 / [red. Nina Smolar]. – Gdańsk; Warszawa „Fundacja Centrum Solidarności [itp.], 2005. – 229 s.
15. OD „Solidarności” do wolności : (mała historia dziejowych wydarzeń) 1980-2000 / Roman Peska. – Pabianice : „Pamięć”, 2000. – 290 s. : il.
16. SOLIDARNOŚĆ – XXV lat / oprac. Teresa Sowińska. – Gdańsk : Studio „ATS” Andrzej Sowiński, 2005. – 288 s. : il.
Bibliogr. s. 288.
17. SOLIDARNOŚĆ i upadek komunizmu : międzynarodowa konferencja, Warszawa – Gdańsk, 3-4 czerwca 2009. – Gdańsk : Europejskie Centrum Solidarności, 2009. – 163 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.
18. SOLIDARNOŚĆ 1980-2005 : pamięć, historia, tożsamość : materiały z konferencji popularnonaukowej, Krosno 2005. – Krosno : Zarząd Regionu Podkarpacie NSZZ „Solidarność”; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie, 2005. – 63 s.
19. „SOLIDARNOŚĆ” w imieniu narodu i obywateli : praca zbiorowa / pod red. Marka Latoszka; [aut. Franciszek Adamski i in.]. – Kraków : Arcana, 2005. – 296 s. – (Arkana Historii)
Bibliogr. przy pracach.
20. SOLIDARNOŚĆ : wydarzenie, konsekwencje, pamięć / [do dr. przygot. Antoni Sulek]; Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut

Filozofii i Socjologii PAN. – Warszawa : Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, 2006. – 293 s.

21. PŁASZCZYŻNA konfrontacji politycznej między „Solidarnością” a władzą w latach 1980-1981 / Jan Ryszard Sielezin. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2005. – 472 s. – (Acta Universitatis Wratislaviensis; no 2825)
Bibliogr. s. 437-457.
22. POLACY – jesień '80 / Ireneusz Krzemiński z zespołem. – Warszawa : Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. – 420 s. : il. – (Socjologia Niezapomniana; t. 3)
23. POLSKA i Solidarność : 20 lat przemian / [red. Ewa Zarzycka]. – Gdańsk : Wydawnictwo Tysol, [2009]. – 210 s. : il.
24. POROZUMIENIA społeczne 1980-1981 / wybór i oprac. Janusz Gmitruk, Jan Sałkowski; Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR : Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2005. – 119 s.
25. PRACA, godność i solidarność w nauczaniu Jana Pawła II : spotkania z „Solidarnością” / oprac. Jacek Rybicki, Jacek Borzych, Kazimierz Beer. – Gdańsk : Pomorski Instytut Demokratyczny, 2006. – 136 s. : il.
Materiały konferencji, która odbyła się 24 sierpnia 2005 roku w Gdańsku w ramach III Międzynarodowego Festiwalu „Godność i Praca”. Zawiera m.in. wybrane wystąpienia i homilie Jana Pawła II.
26. PRZEŁOM : Polska 1976-1991 / Marek Gędek. – Lublin : „Norbertinum”, 2002. – 342 s. : mapy
27. WIARA i wolność : doświadczenie i dziedzictwo pierwszej „Solidarności” / red. Andrzej Kobylński. – Płock : Płocki Instytut Wydawniczy, 2001. – 285 s. : il.

b. Artykuły

1. BEZ nich nie byłoby wolności / Mateusz Wyrwich; rozm. przepr. Milena Kindziuk // *N i e d z i e l a*. – 2007, nr 35, s. 32-33
2. BRUNATNA przeszłość czerwonego „Sierpnia 80” / Maciej Walaszczyk // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 105, s. 18
3. BY KŁAMSTWO się nie utrwaliło! : powiedzmy prawdę o czasie Solidarności 1980/81 // *G ł o s*. – 2005, nr 34/35, s. 4, 24
4. CENA za niesolidarność : Porozumienia Sierpniowe / Piotr Zaremba // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2008, nr 207, s. 19
5. CHCIELI innej Polski / Marek Mierzwiak // *Ś l ą s k*. – 2005, nr 8, s. 14-18
6. CO ZOSTAŁO z karnawalu : 25 lat później / Jacek Żakowski // *P o l i t y k a*. – 2005, nr 35, s. 20-22

7. CUD się nie wydarzył : ćwierć wieku po sierpniu '80 / Andrzej Paczkowski // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2005, nr 24, s. A10
8. CZY 13 grudnia 1981 był nieuchronną konsekwencją 31 sierpnia 1980? / Andrzej Paczkowski // *P r z . P o l i t y c z n y*. – 2005, nr 72, s. 37-40
9. ĆWIERĆ wieku po Sierpniu '80 / Jadwiga Staniszkis // *P r z . P o l i t y c z n y*. – 2005, nr 72, s. 58-62
10. DAWAJCIE nowe związki / Justyna Błażejowska. – (Karnawał Solidarności 1980-1981) // *T y g . S o l i d*. – 2010, nr 17, s. 22-23
11. DRUGI etap kontrrewolucji / Stanisław Michalkiewicz // *N a j w y ż s z y C z a s !*. – 2005, nr 31/32, s. V-VI
25 rocznica Sierpnia 1980 r.
12. DRUGIE zwycięstwo „Solidarności” / Paweł Adamowicz // *W p r o s t*. – 2005, nr 27, s. 70-71
13. DWIE „Solidarności” : 28. rocznica Porozumień Sierpniowych 1980 roku / Józef Pinior; rozm. przepr. Krzysztof Lubczyński // *T r y b u n a* (Wyd. 3). – 2008, nr 203, s. 9
14. FENOMEN „Solidarności” / Bronisław Wildstein // *W p r o s t*. – 2005, nr 36, s. 26-28
15. GRA o Polskę / Lech Kaczyński; rozm. przepr. Michał Kobosko, Andrzej Stankiewicz, Piotr Śmiłowicz // *N e w s w e e k P o l s k a*. – 2009, nr 6, s. 26-29
16. GRZECH pierworodny / Ireneusz Krzemiński; rozm. przepr. Andrzej Kaczyński // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2005, nr 242, s. A7
17. HOMO solidaricus / Paweł Śpiewak // *W p r o s t*. – 2005, nr 35, s. 26-31
18. JAK Polacy zmienili Europę : co właściwie stało się w latach 1980-1981 / Jerzy Holzer // *T y g . P o w s z*. – 2005, nr 36, dod. s. 10-11
19. KŁAMSTWO czerwcowe / Paweł Śpiewak // *W p r o s t*. – 2009, nr 23, s. 12-13
20. LEGENDA o wolności : czy pamięć o polskim Sierpniu 1980 roku może stać się mitem założycielskim Europy? / Timothy Snyder // *T y g . P o w s z*. – 2005, nr 36, dod. s. 1-3
21. LEGENDA „Solidarnej Polski” / Piotr Augustyniak // *P r z . P o l i t y c z n y*. – 2007, nr 83, s. 26-30
22. MIT dziesięciomilionowej „Solidarności” / Eugeniusz Guz // *D z i ś*. – 2006, nr 1, s. 148-149
23. MONOLOG Solidarności : związek z historią / Przemysław Wilczyński // *T y g . P o w s z*. – 2009, nr 22, s. 10-11
24. NAJDŁUŻSZE polskie powstanie / Inka Słodkowska // *W i ę ź*. – 2005, nr 7, s. 18-28

25. NAJPIERW trzeba dać im w mordę / Justyna Błażejowska. – (Karnawał Solidarności 1980-1981) // Tyg. Solid. – 2010, nr 20, s. 24-25
26. NARODZINY podziemia : Solidarność 1982 / Andrzej Friszke // Rzeczpospolita (W3). – 2006, nr 90, s. A9-A11
27. „NIE ma chleba bez wolności” : zwycięstwo 31 sierpnia 1980 roku / Sławomir Cenckiewicz // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2009, nr 202, s. 20
28. NIE ulegliśmy prowokacji / Janusz Śniadek; rozm. przepr. Krzysztof Świątek // Tyg. Solid. – 2010, nr 5, s. 8-9
29. OPOWIEMY ci o tych wypadkach... / Piotr Tadeusz Kwiatkowski // Odra. – 2005, nr 7/8, s. 13-18
Pamięć Sierpnia '80 i czasów pierwszej „Solidarności”.
30. PAPIEŻ też czyta i słyszy / Justyna Błażejowska. – (Karnawał Solidarności 1980-1981) // Tyg. Solid. – 2010, nr 20, s. 24-25
31. POCZĄTEK końca PRL / Jan Skórzyński // Polityka. – 2008, nr 35, s. 72-75
32. POCZUCIE siły / Stanisław Kania; rozm. przepr. Andrzej Kaczyński // Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 200, s. A8-A9
33. POLSKA w lustrze „Solidarności” / Andrzej Paczkowski, Jan Skórzyński; rozm. przepr. Jarosław Krawczyk, Bogusław Kubisz, Piotr Majewski // Mówią Wieki. – 2006, nr 01, s. 10-14
34. POŚREDNIK, mediator, gwarant, beneficjent : Kościół w latach osiemdziesiątych: pomiędzy władzą a „Solidarnością” / Antoni Dudek // Tyg. Powsz. – 2006, nr 51, s. 9, 12-13
35. POWSTANIE Gdańskie i mity / Krzysztof Wyszowski // Gaz. Polska. – 2005, nr 35, s. 12-13
36. PRAWDA o „Solidarności” : 25 rocznica Sierpnia 80 / Antoni Macierewicz, Anna Walentynowicz, Krzysztof Wyszowski, Andrzej Bulc, Jadwiga Staniszkis, Jan Olszewski, Romuald Kukułowicz // Głos. – 2005, nr 36, s. 4-8
Fragm. wypowiedzi na spotkaniu w Sejmie 28 sierpnia 2005 r.
37. ROCZNICA ważna dla świata / Krzysztof Renik // Prz. Powsz. – 2005, nr 10, s. 167-170
Międzynarodowa konferencja „Od Solidarności do wolności” w Warszawie z okazji 25-lecia powstania związku.
38. SIERPIEŃ słodko-gorzki / Piotr Semka // Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 201, s. A8
39. SŁOWO stało się ciałem : „Solidarność” i pontyfikat Jana Pawła II / Jacek Moskwa // Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 200, s. A8-A9

40. SOLIDARNOŚĆ bez cudzołóstwu / Jan Skórzyński // Tyg. Powsz. – 2008, nr 29, s. 12-13
41. „SOLIDARNOŚĆ” – mit i amnezja / Jadwiga Staniszkis // Dziennik (Wyd. 2). – 2009, nr 137, dod. Europa nr 24, s. 11-12
Referat wygłoszony 3 czerwca 2009 r. na konferencji „Solidarność i upadek komunizmu”.
42. „SOLIDARNOŚĆ” okazała się silniejsza od reżimu / Piotr Szubarczyk // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2009, nr 291, s. 23
43. SOLIDARNOŚĆ, utracona ojczyzna : 25 lat po Sierpniu / Paweł Śpiewak // Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 171, s. A7-A9
44. „SOLIDARNOŚĆ” wielkiego przełomu : 29. rocznica Porozumień Sierpniowych / Edward Frankowski // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2009, nr 202, s. 18-19
45. SPOTKANIE trzech / Wojciech Jaruzelski // Dziś. – 2006, nr 1, s. 121-130
Wystąpienie na konferencji zorganizowanej w 24 rocznicę tzw. Spotkania Trzech.
46. TAJNA historia Solidarności : Lech Wałęsa obiecał Jaruzelskiemu wszystko, czego ten chciał / Antoni Macierewicz // Głos. – 2006, nr 25/26, s. 11
47. THRILLER Jaruzelskiego : komuniści rozbroili „Solidarność” przed wprowadzeniem stanu wojennego / Antoni Dudek // Wprost. – 2006, nr 12, s. 78-80
48. TO BYŁ czas polskiej bitwy o prawdę : homilia ks. abp. Sławoja Leszka Głódzia, metropolity gdańskiego, wygłoszona podczas Mszy św. celebrowanej w 29. rocznicę Porozumień Gdańskich w kościele pw. Świętej Brygidy w Gdańsku, 31 sierpnia 2009 r. // Nasz Dziennik (Wyd. 2). – 2009, nr 204, s. 17-18
49. [TYSIĄC...] 1980-1981 : wielki karnawał Solidarności / red. Maciej Rosalak, Tomasz Stańczyk, Jarosław Szarek, Ryszard Terlecki. – (Najnowsza historia Polaków. Oblicza PRL; nr 13) // Rzeczpospolita (W3). – 2008, nr 30, dod. s. 1-16
50. UCIECZKA od Solidarności / Dariusz Wilczak // Newsweek Polska. – 2009, nr 20, s. 30-31
51. USTROJE i chimery / Robert Kaczmarek // Odra. – 2009, nr 6, s. 23-27
52. WOJNA i stół : od zniewolenia ku wolności / Jan Skórzyński // Polityka. – 2009, nr 6, dod. Pomocnik Historyczny nr 1, s. 8-13
53. WOJNA z Narodem / Jarosław Szarek; rozm. przepr. Marek Żelazny // Nasz Dziennik (Wyd. 2). – 2006, nr 290, s. 11

54. WOLNE Związki dały „Solidarności” iskrę / Lech Kaczyński; rozm. przepr. Piotr Semka, Kamila Baranowska // *Rzeczpospolita* (W3). – 2008, nr 135, s. A14-A16
55. ZAJAZD na Czerwony Bór / Konstanty Juliański // *Tyg. Solid.* – 2010, nr 2, s. 20-21
56. ZAPOMNIANE dziedzictwo / Rafał A. Ziemkiewicz // *Rzeczpospolita* (W3). – 2005, nr 199, s. A9
57. ZJAZD pod ochroną / Grzegorz Majchrzak // *Polityka.* – 2006, nr 38, s. 78-80
58. ZRYW do wolności i niepodległości / Antoni Dudek; rozm. przepr. Jerzy Pawlas // *Tyg. Solid.* – 2005, nr 35, s. 43-45
59. „ZWRACAM się do Pańskiego sumienia, Generale” : „Solidarność” i „solidarnościowe” podziemie widziane z Watykanu / Adam Boniecki // *Tyg. Powsz.* – 2005, nr 36, dod. s. 16-17

II. „Solidarność” w poszczególnych miejscowościach i środowiskach

a. Poczucie zwarte

1. DEKADA : czas nadziei i oporu : Poznań 1980-1989 / [red. Krystyna Laskowicz, współpr. red. Jan Kołodziejcki]. – Wyd. 2. – [Poznań] : Wydawnictwo Futura Grzegorz Łuczak, 2005. – 271 s. : il.
2. GDYŃSCY komunardzi : sierpień 1980 w stoczni Gdynia / Andrzej Kołodziej. – Gdynia : Verbi Causa, 2008. – 208 s. : il. + dysk optyczny (CD-ROM)
3. KALISKA „Solidarność” wobec bydgoskiego marca 1981 roku / Marek Kozłowski. – Kalisz : Edytor, 2006. – 109 s. : il.
Bibliogr. s. 83-93.
4. LISTOPAD '80 : czas studentów i służby zdrowia / praca pod red. Marka Latoszka. – Pelplin : Wydawnictwo „Bernardinum”, 2008. – 358 s. : il.
Bibliogr. s. 345-350.
5. NASZA Solidarność Jastrzębie : rok pierwszy / Alina Kuboszek. – Jastrzębie Zdrój : [b.w.], 2005. – 88 s. : il. kolor.
Bibliogr. s. 88.
6. PORTOWCÓW gdańskich drogi do wolności : praca zbiorowa / [pod red. Jana Jakubowskiego; aut. Jan Jakubowski i in.]. – Gdańsk : Międzyzakładowa Komisja Koordynacyjna NSZZ [Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego] „Solidarność” Portu Gdańskiego, 2000. – 441 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.

7. STĄD ruszyła lawina... : Region Środkowowschodni NSZZ „Solidarność” 1980-1989 / red. nauk. Piotr Paweł Gach; zespół red. Marcin Dąbrowski [i in.]; Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Zarząd Regionu Środkowowschodniego. – Lublin : Norbertinum Wydawnictwo – Drukarnia – Księgarnia, 2006. – 532 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
8. SZCZECIN : grudzień, sierpień, grudzień / Małgorzata Szejnert, Tomasz Zalewski. – Wyd. 3. – Szczecin : Walkowska Wydawnictwo, 2008. – 453 s. : il.
9. ŚWIDNICKI lipiec / [red. Piotr R. Jankowski]. – Wyd. 2. – Świdnik : Urząd Miasta, 2007. – 310 s. : il.
10. URSUS, czas przełomu / Jerzy Domżański, Marek Jarosiński; post. opatrzył Henryk Wujec; [książka powstała przy współpr. z Mariuszem Ambroziakiem]. – Warszawa : Wspólnota Samorządowa Województwa Mazowieckiego, 2008. – 93 s. : il.
11. WROCŁAW walczy o wolność / Beata Maciejewska tekst; Mieczysław Michałak fotoedytor; Elżbieta Lukierska oprac. graf. – Wrocław : Wydawnictwo „Profil”, 2005. – 136 s. : il.
Bibliogr. s. [137].

b. Artykuły

1. HISTORIA lubelskiej „Solidarności” / Krzysztof Sobot // Niedziela (F). – 2006, nr 36, s. VI
Zawiera rec. książki: „Stąd ruszyła lawina... : Region Środkowowschodni NSZZ „Solidarność” 1980-1989”.
2. LUBIN, 25 lat później / Wojciech Markiewicz // Polityka. – 2007, nr 35, s. 100-105
3. SIERPIEŃ, który przyszedł w lipcu : jak powstawała Solidarność na Lubelszczyźnie / Marcin Dąbrowski // Tyg. Solid. – 2005, nr 27, s. 30-31
4. STOCZNIA stała się dla nas oazą wolności / Alojzy Szablewski; rozm. przepr. Justyna Wiszniewska // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2009, nr 202, s. 21
5. ZANIM przyszedł Sierpień / Marcin Dąbrowski. – (Encyklopedia Solidarności) // G a z . P o l s k a . – 2008, nr 32, s. 28
6. ZNOWU Jastrzębie / Przemysław Miśkiewicz. – (Encyklopedia Solidarności) // G a z . P o l s k a . – 2008, nr 38, s. 28

III. Władza i państwa ościenne wobec „Solidarności”

a. Pozycje zwarte

1. CZECHOSŁOWACJA wobec narodzin, rozwoju i delegalizacji „Solidarności” (1980-1982) / Andrzej Kobus. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2006. – 199 s.
Bibliogr. s. 193-199.
2. DWA strzały : 13.05.1981, 13.12.1981 / Henryk Piecuch. – Warszawa : Ex Libris – Galeria Polskiej Książki, 2006. – 238 s.
3. NARADY i telekonferencje kierownictwa PZPR w latach 1980-1981 / oprac., wybór i przygot. do druku Marek Jabłonowski, Włodzimierz Janowski, Wiesław Władyka; Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Archiwum Akt Nowych w Warszawie. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza Aspra-Jr, 2004. – 1355 s., : il. – (Polska Mniej Znana; t. 1)
4. OPERACJA „Podmuch” : Służba Bezpieczeństwa wobec „bombiarzy” na terenie Zagłębia Miedziowego w okresie stanu wojennego / wstęp, wybór i oprac. Sebastian Ligarski; Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu, Ośrodek Kultury „Wzgórze Zamkowe” w Lubinie, Centrum Kultury „Muza” w Lubinie. – Wyd. 2. – Lublin; Wrocław : Wydawnictwo Gajt, 2007. – 343 s. : il. – (Zeszyty Lubińskie; nr 10)
5. PRZED i po 13 grudnia : państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980-1982 / przygot. zespół Iskra Baeva [i in.]; wybór, wstęp i oprac. Łukasz Kamiński. T. 1-2. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2006-2007. – 2 t. (443; 729 s.). – (Dokumenty / Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu; t. 16, 20)
6. STAN wojenny w Polsce : starsi o 25 lat / Wojciech Jaruzelski. – Warszawa : Wydawnictwo Comandor : nakł. Instytutu Badań Naukowych, [2006]. – 24 s.

b. Artykuły

1. BIURO studiów szczególnych / Paweł Piotrowski // Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 135, dod. s. 8-11
2. OSACZENI : blok wschodni o kryzysie w Polsce 1981 r. / Stanisław Kwiatkowski // Dziś. – 2008, nr 10, s. 151-180
3. TAK się zaczął stan wojenny / Arkadiusz Kazański // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2009, nr 291, s. 14-15

4. UKŁAD Warszawski kontra Układ Gdański / Sławomir Cenckiewicz // *Wprost*. – 2005, nr 35, s. 32-35
5. WŁADZA kontra „Solidarność” – kulisy gry politycznej / Jan Ryszard Sielezin // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2008, nr 208, s. 12-13

IV. Czasy „Solidarności” w pamiętnikach i wspomnieniach

a. Pozycje zwarte

1. BEZ prawa powrotu / Ewa Kubasiewicz-Houée. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Wrocław : Wydawnictwo „Wektory”, 2007. – 218 s. : il.
2. BISKUP Solidarności Edward M. Frankowski / Joanna Kopacz, Bogusław Kopacz. – Stalowa Wola : [Oficyna Wydawnicza Fundacji Uniwersyteckiej] : Zarząd Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność”, 2007. – 203 s. : il.
3. CIENÍ przyszłości / Anna Walentynowicz, Anna Baszanowska. – Kraków : Arcana, 2005. – 231 s. : il.
4. DROGA do prawdy : autobiografia / Lech Wałęsa. – Warszawa : Świat Książki – Bertelsmann Media, 2008. – 591 s. : il.
5. DROGA nadziei / Lech Wałęsa; [współpr. Andrzej Drzycimski, Adam Kinaszewski; Instytut Lecha Wałęsy]. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2006. – 470 s.
6. GWIAZDOZBIÓR w „Solidarności” / Joanna i Andrzej Gwiazdowiec w rozmowie z Remigiuszem Okraską. – Łódź : „Obywatel” : Stowarzyszenie Obywatela – Obywatelom, 2009. – 512 s. : il. – (Biblioteka „Obywatela”; 1)
7. HERBATA na żyletkach : karnawał „Solidarności” w celi 12 na przyzbie / Wiesław Wodecki. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2008. – 223 s. : il.
8. KAPELANI Solidarności 1980-1989 / Mateusz Wyrwich. – Warszawa : Rytm, 2005. – 245 s.
9. KAPELANI Solidarności 1980-1989. T. 2 / Mateusz Wyrwich. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza Rytm, 2007. – 323 s. : il.
10. KARTKI z pamiętnika czyli Kronika walk o ideały zapisana przez zwykłego człowieka : 1980-1981 / Eleonora Bombik. – Warszawa : Wydawnictwo von borowiecky, 2004. – 238 s.
11. LECH Wałęsa – idea i historia : biografia polityczna legendarnego przywódcy „Solidarności” do 1988 roku / Paweł Zyzak. – Kraków : Wydawnictwo Arcana, 2009. – 624 s. : il. – (Arkana Historii)
Bibliogr. s. 597-612.

12. MOJA Solidarność / Anna Walentynowicz. – Wrocław : Wydawnictwo Michael, 2007. – 110 s. : il. – (Świadectwa; t. 1)
13. MY, PODZIEMNI / Edmund Szczesiak. – Gdańsk : Fundacja Archiwum Filmowe „Drogi do niepodległości”, 2006. – 200 s. : il.
14. NOC złego / Jan Ludwik Koss. – Lublin : Wydawnictwo Polihymnia, [2007]. – 176 s. : il.
15. PAMIĘĆ / Włodzimierz Gromiec (internowany nr 18). – Łódź : Diaskop.pl Edyta Wiśniewska : nakł. Zofii Gromiec, 2009. – 221 s. : il.
16. PIERWSZE podejście : zapiski naocznego świadka / Krzysztof Czabański. – Warszawa : „Akces”, 2005. – 231 s.
17. PODZIEMNE słowo / [red. Elżbieta Binder]. – Warszawa : Batgraf. : na zlec. Zarządu Głównego Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, 2006. – 267 s. : il.
18. PONAD stan : Solidarność : historie podziemne / Dariusz Wilczak. – Warszawa; Pruszków : Wydawnictwo M&M, 2006. – 156 s. : il.
19. PRAWDY jak chleba / Małgorzata Niezabitowska; zdj. Małgorzata Niezabitowska [i in.]. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2007. – 453 s. : il.
20. SOLIDARNOŚĆ podziemna 1981-1989 / pod red. Andrzeja Friszke; Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszenie „Archiwum Solidarności”. – Warszawa : Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 2006. – 699 s.
21. TWÓRCZOŚĆ obozowa członków NSZZ „Solidarność” internowanych w różnych miejscach odosobnienia Polski południowej w latach 1981-1982 / spisał Waław Mauberg; wybrał, zred. i uszeregował Waław Mauberg. – Warszawa : Waław Mauberg, 2006. – 40 s. : il.
22. Z DZIEJÓW „Tygodnika Solidarność” : rozpracowanie „Tygodnika Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa 1980-1982 / Grzegorz Majchrzak. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2007. – 182 s. : il. – (Studia i Materiały / Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu; t. 11)
23. ZANIM wybaczę : pamiętnik walki i zdrady / Elżbieta Anna Szczepańska. – Zakrzewo : Wydawnictwo Replika, 2009. – 351 s. : il.

b. Artykuły

1. ANNA Solidarność / Krzysztof Wyszowski // G a z . P o l s k a . – 2008, nr 33, s. 22
2. ANNA Walentynowicz – „matka Solidarności” : liczy się tylko prawda / Piotr Szubarczyk // N a s z D z i e n n i k (Wyd. 3). – 2009, nr 202, s. 19

3. ANNA Walentynowicz – to od niej zaczął się Sierpień / Piotr Bączek // *Gaz. Polska*. – 2006, nr 19, s. 14
4. BYŁA wierna zasadom / Andrzej Gwiazda; rozm. przepr. Piotr Czartoryski-Sziler // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2010, nr 89, s. 17
5. BLIŻEJ prawdy o Lechu Wałęsie : analiza fenomenu przewodniczącego „Solidarności” autorstwa Eligiusza Naszkowskiego, tajnego współpracownika SB o pseudonimie „Grażyna” / oprac. Grzegorz Majchrzak // *Arcana*. – 2008, nr 1, s. 192-205
6. CZŁOWIEK, który nie chciał być bohaterem / Wiktor Kulerski; rozm. przepr. Dariusz Wilczak // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 36, s. 36-39
7. DAMA Orderu „Orła Białego” / Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 15, s. 12
8. LUDZIE może i nie są źli... / Hanna Krall // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 90, dod. *Wysokie Obcasy* nr 16, s. 12-17
9. MATKA „Solidarności” / Sławomir Cenckiewicz // *Rzeczpospolita* (W3). – 2009, nr 189, s. A11-A12
10. MEDAL Wolności Trumana-Reagana dla Anny Walentynowicz i „Solidarności” // *Głos*. – 2006, nr 1/2, s. 20
11. NAJWAŻNIEJSZE były własne związki / Andrzej Gwiazda. – Wywiad // *Głos*. – 2005, nr 34/35, s. 11
12. NIEPODLEGŁOŚĆ kosztuje / Andrzej Gwiazda; rozm. przepr. Witold Starnawski // *Głos*. – 2005, nr 9, s. 3
13. „PANI nigdy nie będzie w encyklopedii” : stenogram z rozmowy przeprowadzonej z Anna Walentynowicz w Zakładzie Karnym w Lublińcu 19 stycznia 1984 r. przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa / oprac. Sławomir Cenckiewicz, Piotr Gontarczyk // *Arcana*. – 2008, nr 5, s. 34-55
14. POZOSTAŁA skromna na zawsze / Sławomir Cenckiewicz // *Wprost*. – 2010, nr 17, s. 14-15
15. SKROMNA, niepokorna Anna solidarność / Cezary Gmyz // *Rzeczpospolita* (W3). – 2010, nr 88, s. A17
16. SPOŁECZEŃSTWO, które toleruje zdradę, jest niezdolne do życia / Andrzej Gwiazda; rozm. przepr. Adam Kruczek // *Nasz Dziennik* (Wyd. 3). – 2007, nr 116, s. 13-14
17. TO OD niej zaczął się Sierpień // *Głos*. – 2005, nr 34/35, s. 5
18. TRZEBA wracać do źródeł / Andrzej Gwiazda; rozm. przepr. Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2006, nr 35, s. 4-5

Ocena wydarzeń 1980 r. w Polsce.

19. TRZY etapy Wałęsy : 25-lecie Solidarności / Lech Wałęsa; rozm. przepr. Jerzy Kłosiński // Tyg. Solid. – 2005, nr 1, s. 6-7
20. WOJNA legend : zaduma nad życiem Anny Walentynowicz / Janina Janowska, Magda Skawińska // Tyg. P o w s z . – 2006, nr 16, s. 10, 15
Zapis audycji dokumentalnej Studia Reportażu i Dokumentu Polskiego Radia
21. WOLNOŚCI nie można dać / Andrzej Gwiazda; rozm. przepr. Adam Kruczek // Nasz Dziennik (Wyd. 3). – 2006, nr 247, s. 14-15

V. „Solidarność” w Wielkopolsce

1. ANI słowa o emigracji / Marek Lenartowski; rozm. przepr. Piotr Bojarski // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2006, nr 252, dod. Pyrania nr 29, s. 14-15
2. DEKADA : czas nadziei i oporu : Poznań 1980-1989 / [pomysł i red. Krystyna Laskowicz]. – [Poznań] : Wielkopolskie Archiwum Solidarności. Fundacja, 2005. – 271 s. : il.
3. DZIEDZICTWO „Solidarności” po 25 latach / Marek Ziółkowski // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 223-230
4. GENEZA i początki działalności NSZZ „Solidarność” w Poznaniu / Przemysław Zwiernik // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 7-30
5. NARODOWE przebudzenie / Tomasz Alexiewicz // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 145-147
6. OD KOR-U do Białoleki : o początkach „Solidarności” w Poznaniu w latach 1980-81 opowiada Lech Dymarski, w latach 1980-81 rzecznik Zarządu Regionu Wielkopolska „S” i członek Komisji Krajowej „S” / oprac. Piotr Bojarski // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 58-80
7. OSTOJA : kościół i klasztor oo. Dominikanów po 13 grudnia 1981 r. / Andrzej Niziołek // Kron. M. Pozn. – 2004, nr 3, s. 315-329
8. POCZĄTKI „Solidarności” na uniwersytecie im. Adama Mickiewicza i w Poznaniu / Janusz Pałubicki // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 91-109
9. „PREZENT gwiazdkowy, stan wyjątkowy” / Krystyna Laskowicz // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 201-210
10. SŁUŻBA bezpieczeństwa i prokuratura wobec poznańskiej „Solidarności” w 1981 roku / Rafał Leśkiewicz // Kron. M. Pozn. – 2005, nr 4, s. 171-183
11. „SOLIDARNOŚĆ” i stan wojenny na południu Wielkopolski / Waldemar Handke // Kron. Wielkop. – 2007, nr 3, s. 121-124
Zawiera rec. książki: NSZZ „Solidarność” w województwie kaliskim w latach 1980-1990 / Grażyna Schlender.

12. „SOLIDARNOŚĆ” w Wielkopolsce 1980-1983 / Hanna Miształ, Krzysztof Stasiewski, Tadeusz Talarczyk, Jan Bukowski // *Kron. M. Pozn.* – 2005, nr 4, s. 211-222
Wspomnienia nadesłane na konkurs z okazji 25-lecia Związku.
13. TO WCALE nie był karnawał... : szesnaście miesięcy „Solidarności” w Cegielskim wspomina Marek Lenartowski // *Kron. M. Pozn.* – 2005, nr 4, s. 110-122
14. WIELKOPOLSKA „Solidarność” 1980-1981 / Krzysztof Rzepa // *Kron. Wielkop.* – 2008, nr 3, s. 5-31
15. WOLNY Uniwersytet im. Adama Mickiewicza : niezależny ruch studencki w latach 1980-1981 / Zbigniew Czerwiński // *Kron. M. Pozn.* – 2005, nr 4, s. 123-144
16. ZAPOMNIANY strajk / Eugenia R. Dabertowa // *Kron. M. Pozn.* – 2005, nr 4, s. 148-161
17. ZWYCZAJNI ludzie / Maria Ganowicz // *Kron. M. Pozn.* – 2005, nr 4, s. 83-90

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Jan Karski
10 rocznica śmierci

Jan Karski (właśc. Jan Koziulewski) – ur. 24.04.1914 r.; zm. 13.07.2000 r. – emisariusz polskiego rządu, profesor politologii na Georgetown University w Waszyngtonie. Urodził się w Łodzi w rodzinie katolickiej. Wzrastał w atmosferze tolerancji, w wielokulturowym środowisku. W rodzinnym mieście uczył się w gimnazjum. Po śmierci ojca przeprowadził się z matką do Lwowa, gdzie studiował prawo i dyplomację na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Ukończył Szkołę Podchorążych Artylerii, odbył służbę wojskową i uzyskał stopień podporucznika. Był prymusem roku 1936. Znalazł zatrudnienie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, odbywał staże w kilku państwach europejskich.

Zmobilizowany w 1939 roku dostał się do niewoli sowieckiej. Przekazany Niemcom zdołał uciec. Na terenie Krakowa rozpoczął działalność konspiracyjną w różnych organizacjach niepodległościowych. W Warszawie z uwagi na natu-

ralne predyspozycje – znakomitą pamięć i znajomość języków obcych – AK skierowała go do służby kurierskiej. W czasie jednej z misji gestapo aresztowało go w Słowacji. Po torturach i próbie samobójczej został przewieziony do szpitala w Nowym Sączu, skąd zorganizowano mu ucieczkę. W 1942 roku wrócił do pracy w podziemiu. Późniejszą sławę zyskał jako wysłannik rządu polskiego przewożący m.in. wieści o losie Żydów w Polsce. Często określano go mianem pierwszego świadka Holocaustu. Przed realizacją kurierskiej misji udał się do warszawskiego getta, a w mundurze niemieckiego żołnierza przebywał na terenie obozu dla Żydów. Z raportem organizacji żydowskich, wspieranym autorytetem władz polskich, zapoznawał m.in. ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, sekretarza stanu USA i prezydenta Franklina D. Roosevelta.

Po wojnie osiadł w USA. Ponowił studia z zakresu nauk politycznych i służby zagranicznej. Związał się z Georgetown University, gdzie obronił doktorat. Prowadził wykłady z doktryn politycznych i stosunków w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Wiele zajęć zlecały mu agencje rządu USA. Uchodził za jednego z czołowych amerykańskich sowietologów. Brał udział w śledztwie Izby Reprezentantów USA (1951-1952) w sprawie mordu katyńskiego oraz przestępstwach Józefa Świątły, zbiegłego z kraju płka Urzędu Bezpieczeństwa.

Uznanie dla jego działalności znalazło wyraz w licznych nagrodach i wyróżnieniach m.in. polskich, amerykańskich, izraelskich. Był doktorem honorowym uczelni polskich i zagranicznych, kawalerem Orderu Orła Białego, kandydatem do Pokojowej Nagrody Nobla zaproponowanym przez Instytut Yad Vashem w Jerozolimie, należał do grona Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

Napisał m.in.: „Tajne państwo: opowieść o polskim Podziemiu” (1944); „Wielkie mocarstwa wobec Polski 1919 -1945. Od Wersalu do Jałty” (1985); „Tajna dyplomacja Churchilla i Roosevelta w sprawie Polski 1940-1945” (1986); „Polska powinna stać się pomostem między narodami Europy Zachodniej i jej wschodnimi sąsiadami” (1997).

a. Pozycje zwarte

1. JAN Karski – doktor honoris causa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej / [red. Elżbieta Muszyńska]. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1996. – 32 s.
2. KARSKI / Jerzy Korczak. – Warszawa : „Rytm”, 2001. – 205 s.
Bibliogr.
3. KARSKI : opowieść o emisariuszu / E. Thomas Wood, Stanisław M. Jankowski. – Kraków : Wydaw. Baran i Suszczyński : Państw. Muzeum Oświęcim-Brzezinka, 1996. – 334 s. : il.
Bibliogr. s. 327-329.

4. KARSKI : raporty tajnego emisariusza / Stanisław M. Jankowski. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2009. – 604 s. : il. – (Historia)
Bibliogr. s. 593-594.
5. MISJA ostatniej nadziei / Jerzy Korczak. – Warszawa : „Volumen”, 1992. – 146 s.
Bibliogr. s. 146-[147].
6. ŚLADAMI Polin : studia z dziejów Żydów w Polsce [1 / red. nauk. Jerzy Tomaszewski]. – Warszawa : „Cyklady”, 2002. – 189 s.

b. Artykuły

1. DLA mnie Karski to święty, dla świata był nikim / Yannick Haenel; rozm. przepr. Remigiusz Grzela // *Gaz. Wybor.* – 2009, nr 246, s. 14
2. EMISARIUSZ pamięci / Rafał Habielski // *Nowe Książki.* – 2004, nr 10, s. 11
Zawiera rec. książki: *Tajne państwo : opowieść o polskim Podziemiu* / Jan Karski
3. FRANCUSKI triumf polskiego kuriera / Bożydar Brakoniecki // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2010, nr 26, s. 11
Zawiera rec. książki: *Jan Karski* / Yannick Haenel.
4. KARYKATURY Jana Karskiego : spór Lanzmann – Haenel / Jarosław Kurski // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 67, s. 14
5. KORONNY świadek Holocaustu : pytanie o odpowiedzialność / Johannes Willms // *Forum.* – 2010, nr 7, s. 10-12
6. LEKCJA Karskiego / Waldemar Piasecki // *Dziś.* – 2005, nr 9, s. 39-45
7. O CZŁOWIEKU przez największe „C” : wspomnienia o Janie Karskim / Aleksander Klugman // *Kron. M. Łodzi.* – 2007, [z.] 1, s. 151-159
8. POCIĘTE świadectwo / Claude Lanzmann; rozm. przepr. Anna Napiórkowska // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 70, s. 12
9. POLSKA Kasandra / Yannick Haenel; rozm. przepr. Maja Szymanowska // *Polityka.* – 2010, nr 6, s. 62-63
Na marginesie książki „Jan Karski” Y. Haenela.
10. POSŁANIEC posłańca : milczący świadek / Yannick Haenel; rozm. przepr. Bernard Loupias // *Forum.* – 2009, nr 42, s. 46-47
Na marginesie książki „Jan Karski” Y. Haenela.
11. PRAWDA o Karskim / Claude Lanzmann; rozm. przepr. Waldemar Piasecki // *Przekrój.* – 2010, nr 7, s. 12-15
12. ROZDARTA polska pamięć : pytanie o odpowiedzialność // *Forum.* – 2010, nr 7, s. 12-13

Jerome D. Salinger
(1919-2010)

Jerome David Salinger – ur. 1.01.1919, zm. 27.01.2010 – pisarz amerykański. Urodził się w rodzinie Solomona Salingera, właściciela wielkiej firmy importowo-eksportowej serów i szynek. Wychowywał się w Nowym Jorku, gdzie uczył się w prywatnych szkołach. Z woli ojca wyjechał do Europy (1937/1938), by nabrać doświadczenia w zakładach najlepszych producentów szynek. W ten sposób poprzez Paryż trafił do Wiednia i Bydgoszczy. W Pensylwanii ukończył Akademię Wojskową. Podjął także studia uniwersyteckie, które zarzucił. W latach 1942-1946 służył w armii amerykańskiej. W czasie wojny brał m.in. udział w desancie na plaży Normandii. Sławę i pieniądze przyniosła mu powieść „Buszujący w zbożu”. Mimo popularności zrezygnował z pisarstwa (1965) i odtąd wiodł życie w odosobnieniu. Osiedlił się w New Hampshire, gdzie zmarł.

Jedyna powieść w jego dorobku stała się bestsellerem. Była manifestem powojennego pokolenia. Jej bohater, zbuntowany nastolatek, uosabiał pragnienia i obawy młodzieży, wyrażał sprzeciw wobec pogoni za pieniędzem i zakłamaniami dorosłych. Dodatkowym walorem utworu jest język: żywy, potoczny, pełen humoru i błyskotliwej ironii. Salinger napisał także opowiadania, w których najczęściej przedstawiał losy żydowsko-irlandzkiej rodziny Glassów. Mimo niewielkiego dorobku znalazł trwałe miejsce w historii literatury i kultury amerykańskiej.

Najbardziej znane dzieła to: „Buszujący w zbożu” (1951) oraz opowiadania: „Dziewięć opowiadań” (1953); „Franny i Zooey” (1961); „Wyżej podnieście strop, cieśle. Seymour: introdukcja” (1963).

1. AMERYKAŃSKI buntownik / Bartosz Marzec // Rzeczpospolita (W3). – 2010, nr 24, s. A29
2. BUSZUJĄCY w Bydgoszczy : polskie tropy Jerome’a D. Salingera / Grzegorz Musiał // Rzeczpospolita (W3). – 2010, nr 31, s. A28-A29
3. EWANGELIA według Salingera / Justyna Sobolewska // Polityka . – 2010, nr 6, s. 93
4. PÓŁ wieku milczenia mistrza / Magdalena Miecznicka // Dziennik (Wyd. 2). – 2009, nr 143, dod. Magazyn Dziennika, s. 18
5. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat samotności : buszujący w Cornish / Tom Leonard // Forum . – 2010, nr 6, s. 52-53

6. TWÓRCA Biblii buntu i zagubienia : literatura / Olaf Szewczyk // Dziennik Gaz. Prawna. – 2010, nr 21, s. A16
7. W POSZUKIWANIU Salingera / Ian Hamilton // Lit. na Świecie. – 1999, nr 7/8, s. 104-137
8. ZAGADKA J.D. Salinger / Wojciech Orliński // Gaz. Wybor. – 2010, nr 25, s. 13

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Maria Stuligrosz

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

„NIE RZUCIM ZIEMI SKĄD NASZ RÓD”

Scenariusz inscenizacji w stulecie wykonania „Roty”
podczas odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie w 1910 roku

W bieżącym roku mija stulecie wykonania „Roty” podczas odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego. Wydarzenie to miało miejsce w Krakowie w roku 1910. Pomnik ufundował kompozytor i polityk Ignacy Jan Paderewski dla upamiętnienia pięćsetnej rocznicy zwycięskiej bitwy (15 lipca 1410) wojsk polsko-litewskich nad Krzyżakami pod Grunwaldem. W całym kraju odbywa się wiele imprez poświęconych temu wydarzeniu. Jest to okazja do spopularyzowania utworu, który obok „Mazurka Dąbrowskiego” odegrał ważną rolę w historii naszego narodu. Warto przybliżyć czytelnikom sylwetki twórców „Roty” (początkowo nazywanej Grunwaldem, Hymnem Grunwaldzkim, później Hasłem). Wiersz napisała Maria Konopnicka. Muzykę do tekstu skomponował Feliks Nowowiejski. Poniższy scenariusz może być zrealizowany w formie prezentacji multimedialnej w bibliotece lub w Muzeum Feliksa Nowowiejskiego w Poznaniu. Odpowiednia aranżacja wnętrza pozwoli przybliżyć ówczesne czasy i sylwetki twórców „Roty”. Porozwieszane portrety poetki i kompozytora, stylowy mały stolik i krzesło, kałamarz, gęsie pióro oraz nuty wprowadzą słuchaczy w atmosferę tamtego okresu. Jako środki dydaktyczne mogą posłużyć także nagrania muzyczne, slajdy wyświetlane z komputera, zdjęcia i filmy, mapy.

Cele:

– ogólne :

- ~ zaprezentowanie sylwetek i twórczości Marii Konopnickiej i Feliksa Nowowiejskiego
- ~ przekazanie czytelnikom wiedzy o genezie powstania „Roty”
- ~ ukazanie roli jaką odegrała ta pieśń w dziejach naszego narodu i kształtowaniu patriotyzmu Polaków:

– kształtujące :

- ~ rozwijanie własnych zainteresowań w zakresie historii, literatury, muzyki
- ~ doskonalenie umiejętności słuchania utworów muzycznych

– wychowawczy :

~ kształtowanie postawy patriotycznej

Część 1:

Nawiązanie do odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie 10 lipca 1910 roku.

Narrator:

Przenieśmy się o sto lat wcześniej do Krakowa, w 500. rocznicę zwycięskiej bitwy wojsk polsko-litewskich nad Krzyżakami, pod pomnik zaprojektowany przez rzeźbiarza Antoniego Wiwulskiego.

Osoba 1:

W południe na placu Matejki zgromadzili się mieszkańcy miasta i tysiące przyjezdnych. Podczas uroczystości przemawiali fundator pomnika, polski kompozytor i polityk Ignacy Jan Paderewski, prezydent miasta Krakowa Juliusz Leo oraz marszałek Sejmu Krajowego Stanisław Badeni. Była to wielka manifestacja patriotyczna.

Osoba 2:

„Nastrój niezwykle podniosły, ludzie płaczą, zasłona powoli spływa z pomnika. Oczom przeszło 150 tysięcy ludzi – wysoko, na 23-metrowym granitowym cokole o czerwono-niebieskim zabarwieniu, ukazał się On, Spiżowy Król...Król Władysław Jagiełło. Jest już po bitwie grunwaldzkiej, król – wódz jest jeszcze na koniu tak, jak niedawno z niego kierował bitwą, lecz już opuścił miecz na znak, że bitwa skończona. Na niższej części pomnika usytuowana jest postać brata królewskiego, W[ielkiego] Ks[ięcia] Witolda. Ten wódz oddziałów litewskich stoi teraz wsparty na swym mieczu i patrzy na powaloną, olbrzymią postać W[ielkiego] Mistrza Krzyżackiego. Takim usytuowaniem postaci przedstawił artysta złamanie potęgi krzyżackiej”

Prezentacja zdjęcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie

Oprawę obchodów powierzono dyrektorowi Krakowskiego Towarzystwa Muzycznego, Feliksowi Nowowiejskiemu. 600-osobowy chór odśpiewał pod jego kierunkiem „Rotę”.

„W tej właśnie chwili orkiestra i połączone chóry, które się ze wszystkich trzech zaborów zjechały na tę uroczystość – nagle zabrzmiały nową pieśnią – „Hymnem Grunwaldzkim”.

Odtworzenie nagrania „Roty”

Część 2:

Zapoznanie słuchaczy z życiorysami i twórczością Marii Konopnickiej i Feliksa Nowowiejskiego.

Narrator:

Utwór powstał dzięki talentowi literackiemu, Marii Konopnickiej i muzycznemu, Feliksa Nowowiejskiego.

Osoba 2:

Maria Konopnicka urodziła się 23 maja 1842 roku w Suwałkach. Była córką Józefa Wasiłowskiego i Scholastyki z Turskich Wasiłowskiej.. Ojciec jej był prawnikiem, patronem Trybunału Cywilnego i obrońcą Prokuraturii Generalnej. Matka zmarła w 1854 roku. Wasiłowski wychowywał dzieci w atmosferze patriotyzmu i zainteresowania literaturą. Brat pisarki Jan poległ w powstaniu styczniowym 1863 roku. Klimat domu rodzinnego miał wpływ na twórczość Marii. We wrześniu 1862 roku po ślubie zamieszkała Konopnicka w Bronowie koło Poddębic. W 1876 roku poetka rozstała się z mężem. W rok później przeniosiła się wraz z dziećmi do Warszawy. Pracowała tam jako korepetytorka. Na 25-lecie swojej pracy twórczej Konopnicka otrzymała w 1903 roku w darze dworek w Żarnowcu na Pogórzcu Karpackim koło Krosna. Zmarła 8 października 1910 na zapalenie płuc we Lwowie. Konopnicka została pochowana w tym mieście na cmentarzu Łyczakowskim. Była autorką nowel, utworów dla dzieci. Zajmowała się również krytyką literacką i publikowała swoje artykuły na łamach „Świ-tu” i „Gazety Polskiej”. W bogatej twórczości poetyckiej Marii Konopnickiej znajduje się między innymi „Mały wiersz”. Zafascynowany nim Feliks Nowowiejski stworzył do słów muzykę. Tak oto powstała „Rota”, wielka pieśń, zachwycająca kolejne pokolenia Polaków.

Osoba 3:

Feliks Nowowiejski urodził się na Warmii w Barczewie (Wartembork) 7 lutego 1877 roku. Po pierwszym rozbiórce polskim (1772) region ten został włączony do Prus. Teren Warmii poddawany był germanizacji. Rodzice kompozytora Franciszek i Katarzyna wychowywali swoje dzieci w duchu patriotycznym. Od 10 roku życia Feliks przejawiał zainteresowania muzyczne. Toteż rodzice posłali go do szkoły muzycznej w Świętej Lipce, gdzie kształcił się w latach 1887-1893 w grze na organach, jak również na fortepianie, wiolonczeli, waltorni i harmonii. Szkoła ta rozbudziła jego wrażliwość muzyczną. W 1893 roku przeniósł się wraz z rodziną do Olsztyna. Tam grał w orkiestrze wojskowej. Kompo-

nował również utwory dla zespołów amatorskich i orkiestr wojskowych. W latach 1898-1906 kontynuował naukę gry na organach w Szkole Kościelnej w Ratybonie, w Akademickiej Szkole Maxa Brucha w Berlinie. W tym okresie wzrastała jego świadomość narodowa. Tam zetknął się z emigracją polską. Poznał literaturę narodową i historię ojczystą. W 1909 roku wygrał konkurs na stanowisko dyrektora Towarzystwa Muzycznego w Krakowie. Od roku 1919 związał swoje życie i twórczość z Poznaniem. W konserwatorium wykładał w klasie kompozycji i organów. Brał aktywny udział w życiu chóralnym Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego. Włączył się również w akcje plebiscytowe na Warmii i Mazurach. Mimo przegranej wytrwale wspomagał działaczy walczących o polską kulturę na tych terenach. Wykształcił wielu dyrygentów, którzy na Warmii prowadzili chóry amatorskie, aby przetrwała polska pieśń. Podczas II wojny światowej ze względu na swoją działalność i twórczość patriotyczną schronił się w szpitalu Elżbietanek. Później z rodziną wyjechał do Krakowa. Po wojnie wrócił do Poznania, gdzie zmarł 18 stycznia 1946 roku. Był pedagogiem, kompozytorem, wirtuozem-organistą.

W Poznaniu (w willi przy al. Wielkopolskiej) powstał Salon Muzyczny – Muzeum Feliksa Nowowiejskiego.

Prezentacja zdjęć z Muzeum Feliksa Nowowiejskiego w Poznaniu

Część 3:

Przedstawienie genezy „Roty” i historycznego tła jej powstania.

Narrator:

Istnieje wiele różnych przekazów odnośnie powstania tekstu i melodii „Roty”. Przez wiele lat przyjmowano, iż pierwodrukiem tej pieśni jest tekst, który opublikowano w listopadzie 1908 roku w czasopiśmie „Przodownica”. Inną tezę przedstawił profesor Edward Pieścikowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w artykule „Na stulecie Roty – brakujące ogniwo”. Przytacza on, iż wcześniej, bo 21 czerwca redakcja „Głosu Wielkopolanek” w numerze 12 dziękuje tym „ którzy pismo chcieli wziąć w szczerą opiekę” i dodaje:

Redaktor:

„Podziękę tę w pierwszej linii składamy dzisiaj Zacznej Jubilatce Marii Kopnickiej za ostatni utwór pt.„Rota” łaskawie nam nadesłany. Niestety, ze względów karnej ustawy nie możemy dzisiaj wydrukować go tak, jak wyszedł spod gorącego pióra Wielkiej Poetki”.

Narrator:

W tej sytuacji redakcja tygodnika drukowała w oddzielnych numerach gazety poszczególne strofy sygnując je inicjałami M.K. Pierwszą zwrotkę opublikowano w numerze 21 z 23 sierpnia 1908 roku, następną w numerze 22 z 30 sierpnia, a kolejną 6 września w numerze 23. Czwartą zwrotkę odnaleziono później w rękopisie poetki. Konopnicka wysłała również kopię wiersza do „Gwiazdki Cieszyńskiej”. Dołączyła list do redakcji:

Maria Konopnicka:

„Szanowny Redaktorze!

Pozwalam sobie na ten rok Grunwaldzki przesłać „Gwiazdce Cieszyńskiej” wiersz napisany dla Wielkopolski. Wy, tam na Śląsku, drodzy Rodacy, tak samo prześladowani jesteście i myślę, że dobrze jest umacniać ducha narodowego w szeregach walczących z germanizacją. Pragnęłabym, aby Ślązacy nie tylko powtarzali w sercu swoim tę rotę przysięgi, ale żeby to była pieśń ich i wyraz ich duszy”.

Narrator:

W rękopisie poetka nadała wierszowi tytuł „Rok Grunwaldzki”

*Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród.
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy, by nas gnębił wróg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

*Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i pył
Krzyżacka zawierucha.
Twierdzą nam będzie każdy próg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

*Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz,
Ni dzieci nam germanił,
Orężny wstanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił.
Pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

*Nie damy miana polski zgnieść,
Nie pójdziem żywo w trumnę
W Ojczyzny imię i w jej cześć
Podnosim czoła dumne.
Odzyska ziemię dziadów wnuk.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

Narrator:

„Mały wiersz” jak nazywała go również poetka zawierał treści patriotyczne i trafił do rąk Feliksa Nowowiejskiego, któremu powierzono oprawę muzyczną obchodów 500-lecia bitwy pod Grunwaldem.

Według przekazów rodziny melodia powstała podczas spaceru kompozytora po Błoniach krakowskich.

Osoba 3:

„Mistrz nie mając przy sobie zeszytu nutowego, wyjął kopertę, poliniował i przelał melodię na papier”. Rękopis kompozytora zaopatrzonej jest datą 13 stycznia 1910 roku.

Osoba 4:

„Ojciec zabiegał usilnie o zorganizowanie i wciągnięcie do krakowskich uroczystości różnych chórów z pobliskiego Śląska i ziem zaboru pruskiego” napisali synowie w swojej książce poświęconej ojcu. Tekst i nuty rozkolportowano wśród Polaków. Pierwsze egzemplarze pieśni „z opracowaną muzyką wydała Księgarnia Skład Nut S.A. Krzyżanowskiego. Kartę tytułową ozdobiło piastowskimi orłami. „Rotę” opublikowano w nich pod tytułem „Hasło”. Pierwszy raz utwór ten wykonano podczas wieczoru poświęconego 47 rocznicy powstania styczniowego. Doniosła o tym gazeta „Nowiny” : „Na zakończenie uroczystości (...) „Chór „Sokoli pod kierunkiem profesora St[anisława] Bursy odśpiewał z siłą i rozmachem (...) wspaniały „Hymn” Nowowiejskiego skomponowany do słów Konopnickiej”

Osoba 2:

Maria Konopnicka otrzymała zaproszenie do Krakowa na uroczystość odsłonięcia Pomnika Grunwaldu. Jednak z powodu choroby nie mogła uczestniczyć w tym wydarzeniu.. Jako patriotka emocjonalnie przeżywała to wydarzenie. Napisła więc:

Maria Konopnicka:

„Do Komitetu Grunwaldzkiego w Krakowie.

Ciężko chora i przejęta najgłębszym żalem, że w wielkim święcie Grunwaldu nie mogę wziąć osobistego udziału – całą duszą jestem wśród Was i razem z Wami pełna otuchy patrzę w jasną przyszłość bohaterskiej Ojczyzny naszej”.

Narrator:

„Rota” ściśle związana z dziejami naszego narodu stała się formułą przysięgi Polaków. W latach 1772-1918 Austria, Rosja i Prusy dokonały między sobą podziału ziem polskich. Pod zaborem austriackim przyznano Polakom autonomię np. udzielono zgody na świętowanie rocznic narodowych (obchody Powstania Kościuszkowskiego). W zaborze rosyjskim natomiast Polacy poddawani byli polityce rusyfikacji. Na terenie zaboru pruskiego naród nasz musiał stawić opór germanizacji. Szczególnie w latach 70-tych XIX wieku za czasów Ottona von Bismarcka zwanego „żelaznym kanclerzem”. Jego polityka znana jako „Kulturkampf” miała na celu pozbawienie Polaków świadomości narodowej i własnego języka. Bismarck walczył z polskim Kościołem katolickim, gdyż był on ostoją naszego narodowego życia. Prusacy usuwali język polski ze szkół i urzędów. Od września 1873 roku wprowadzono w szkołach ludowych zaboru pruskiego język niemiecki jako wykładowy. W roku 1887 rozporządzeniem władz pruskich zniesiono w szkołach średnich naukę religii w języku polskim.

Osoba 1:

Od 1901 roku proces germanizacji nasilił się. Rozporządzeniem Regencji Poznańskiej nauka religii w języku niemieckim obowiązywała również małe dzieci. Narastał opór przeciw wynaradawianiu. Wiosną 1901 roku dzieci ze szkoły we Wrześni zorganizowały strajk w obronie ojczystej mowy. Kiedy niemieccy nauczyciele zaczęli rozdawać uczniom podręczniki katechizmu w języku niemieckim i zmuszali je do odmawiania modlitwy po niemiecku, dzieci siedziały w ławkach w milczeniu i bezruchu. Za to ukarano je chłostą.

O tym wydarzeniu dowiedziała się Konopnicka we Włoszech. Ona także wystąpiła w obronie dzieci wrzeșińskich. 8.12.1901 roku napisała:

Maria Konopnicka:

„Wszyscy jesteście ogromnie wzburzeni wrzeșińską sprawą. Zdaję się, że rozbudzenie poczucia krzywd narodowych jest powszechne i rozszerza się coraz bardziej. Myśl zorganizowania protestu kobiet w różnych krajach dojrzała i zaczyna się wcielać w życie”

Osoba 3:

Walka o obronę świadomości narodowej wiązała się również z walką o utrzymanie ojcowizny. Obrazują to słowa „Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród...”

Proces rugowania Polaków z ojczystej ziemi nasilił się po powstaniu w 1886 roku niemieckiej instytucji państwowej zwanej Komisją Kolonizacyjną i utworzeniu w 1894 roku szowinistycznej organizacji zwanej potocznie Hakatą. Nazwa pochodziła od pierwszych liter nazwisk założycieli. W ten sposób władze pruskie pomagały Niemcom w wykupywaniu od Polaków ziemi, aby tworzyć kolonie niemieckie. Poprawka do ustawy budowlanej z 1876 roku wprowadzona w 1904 roku utrudniła chłopom polskim gospodarowanie na własnej ziemi. Aby otrzymać zgodę na wybudowanie nowego budynku mieszkalnego lub gospodarczego należało przedstawić plan i kosztorys. W przeciwnym razie nie dawano zezwolenia na budowę. Do historii przeszedł bezrolny chłop Michał Drzymała z Przygodzic pod Wolsztynem. Pracował on z żoną w gospodarstwie zamożnego Niemca. Od niego odkupił kawałek ziemi. Nie otrzymał zgody na budowę. Kupił więc cyrkowy wóz i zamieszkał w nim z rodziną.

Osoba 4:

„Rota” stała się oprócz „Mazurka Dąbrowskiego” pieśnią, która odegrała ogromną rolę w budowaniu naszej świadomości narodowej nie tylko w okresie rozbiorów. W latach II Rzeczypospolitej (1918-1939) pretendowała do roli hymnu narodowego. W 1927 roku powstała inna wersja „Roty”, którą do dnia dzisiejszego śpiewają wierni w polskim Kościele katolickim. Ojciec redemptorysta Aleksander Piotrowski napisał do melodii Feliksa Nowowiejskiego „Rotę katolików polskich”.

Tekst lub śpiew:

*Nie rzucim, Chryste, świętyń Twych,
nie damy pogrześć wiary!
Próżne zakusy duchów złych
i próżne ich zamiary.
Bronić będziemy Twoich dróg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

*Ze wszystkich świętyń, chat i pól,
popłynie hymn wspaniały:
Niech żyje Jezus Chrystus -
Król - w koronie wiecznej chwały.
Niech żyje Maria, zagrzmi róg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)*

Sztandarem naszym będzie Krzyż,
co ojców wiódł do chwały,
i nas powiedzie także wzwyż,
gdzie buja Orzeł Biały.
Zwyciężym znój i stromość dróg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)

Oto ślubujem z ręką wzwyż,
synowie Polski, córco,
świadkiem nam Zbawca, Jego Krzyż,
Królowa z Jasnej Góry.
Ojczyźnie święty splećmy dług.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)

Młodziem, nową Polskę twórz,
szczęśliwą, Bogu miłą,
gdy z nami Bóg, przeciw nam któż? -
On jest największą siłą.
Nie spoczniem wpiery, aż pierzchnie wróg.
Tak nam dopomóż Bóg! (bis)

ROTA

Uroczyste, wolno

Nie rzu - cim zie - mi, skąd nasz ród,
nie da - my po - grześć mo - wy!
Pol - ski my na - ród, pol - ski lud,
kró - low - ski szczep Pia - sto - wy. Nie de - my, by nas
gnę - bił wróg. Tak nam do - po - móż
Bóg! Tak nam do - po - móż Bóg!

Narrator:

Podczas II wojny światowej zagrzewała do walki z hitlerowskim najeźdźcą. Napawała otuchą i nadzieją na odzyskanie niepodległej Polski.

„Rotę” śpiewali również Polacy w latach 80-tych XX wieku w okresie powstawania „Solidarności” i stanu wojennego. W drugiej zwrotce fragment „krzyżacka zawierucha” zamieniono na „sowiecka zawierucha”. Tym samym wyrażali swój protest przeciw zależności od Sowietów.

Do dzisiaj pieśń buduje więź między naszą Ojczyzną i polskimi emigrantami. Przypomina, iż historia naszego narodu sięga korzeniami rodu Piastów.

Wspólne odśpiewanie „Roty” przy akompaniamencie fletu lub fortepianu.

Bibliografia:

a. Pozycje zwarte

1. ILUSTROWANY atlas historyczny Polski. T.3: Pod zaborami. – Warszawa : Demart Sp.z o.o., 2007
2. KRAKÓW : trzy epoki / Bielsko-Biała : Wydawnictwo Pascal Sp. z o.o., 2006. – s. 61
3. MARIA Konopnicka / Jan Baculewski. – Warszawa : WSiP, 1978. – S. 27, 108, 115
4. NIE rzucim ziemi, skąd nasz ród / Dioniza Wawrzykowska-Wierciochowa. – Warszawa : Wydawnictwo Obrony Narodowej, 1988. – S. 9-13, 27-33, 48, 69, 75, 78, 84-85, 87
5. POZNAŃSKIE Muzea.– Poznań : Wydawnictwo Miejskie, 2009. – S. 42-43

b. Artykuły

1. NA STULECIE Roty – brakujące ogniwo / Edward Pieścikowski // *Ruch Liter.* – 2008, nr 3, s. 367-373
2. PIERWODRUK znaleziony w Poznaniu / Ryszard Jałoszyński // *Monitor Wielkop.* – 2010, nr 6, s. 8
3. STO lat Roty / Agata Kolasińska // *Kron. M. Poznania.* – 2010, nr 2, s. 239-277
4. „TO BYŁ wielki mistrz” : rzecz o Feliksie Nowowiejskim / Magdalena Szeligowska // *Kron. M. Poznania.* – 2010, nr 2, s. 248-256

Strony internetowe:

1. http://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_Konopnicka
2. <http://pl.wikipedia.org/wiki/FeliksNowowiejski>

3. http://www.trubadur.pl/biul_17/Nowowiejski.html
4. http://pl.wikipedia.org/wiki/Pomnik_w_Krakowie
5. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Hakata>
6. <http://wikipedia.org/wiki/KomisjaKolonizacyjna>
7. <http://pl.wrzesnia.w.interia/historia/strajk.htm>
8. http://pl.wikipedia.org/wiki/Strajk_dzieci_wrzesinskih
9. <http://www.nowowiejski.pl/>
10. <http://www.poloniam-polska.pl/index.php?id=kr81108a>

Nie damy pogrześć mowy... wiary... : referat ks. dr Jacka Jana Pawłowicza wygłoszony podczas uroczystego koncertu z okazji 90. Rocznicy Niepodległości Polski, 100. Rocznicy powstania „Roty” i 20-lecia Związku Polaków na Ukrainie. Żytomierz, 8 listopada 2008 r., / Jacek Jan Pawłowicz.

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

BIBLIOGRAFIA regionalna powiatu ostrowskiego 2008 / oprac. i red. Ewa Cegła; Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim. – Ostrów Wlkp: BP, 2010. – 169 s.

Wydruk z regionalnej bazy danych.

BIBLIOGRAFIA regionalna powiatu pleszewskiego 2005-2006 / red. Izabela Wegner, współpraca Magdalena Staśkiewicz. – Pleszew: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Pleszewie, 2010. – 164 s.

Wydruk z regionalnej bazy danych.

BIBLIOGRAFIA Regionalna Wielkopolski : metodyka prac / oprac. Beata Nowak; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. – Poznań: WBPiCAK, 2010. – 55 s.

Informacje na temat zasad doboru, selekcji, opisu i klasyfikacji materiałów rejestrowanych w „Bibliografii Regionalnej Wielkopolski” opracowywanej przez zespół Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

BUCZKOWSKIE Konferencje Naukowe (1998-2004) / pod red. Jowity Kęcińskiej-Kaczmarek. – Gdańsk; Wielki Buczek: Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Wielki Buczek, Stowarzyszenie „Przyjazna Edukacja”, Instytut Kaszubski w Gdańsku, Studio „Oko”, 2009. – 163 s. : fot., il.

Materiały siedmiu konferencji naukowych na temat historii i współczesności Złotowszczyzny organizowanych w Wielkim Buczku od 1998 roku.

BYLIŃSKI Eugeniusz, KRÓL Marian

Pacyfikacja mieszkańców wsi Brodziszewo (1939-1940) : 70. rocznica wydarzeń / red. Józef Mozio, Jerzy Szyło, Agnieszka Skorka; Stowarzyszenie Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych i Więzień w Brodziszewie, Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu. – Poznań” P.W. „Interfund” Sp. z o.o., 2009. – 184 s. : fot., il., portr.

Losy mieszkańców wsi Brodziszewo w okresie II wojny światowej oraz formy ich upamiętnienia. M.in. relacje i wspomnienia oraz działalność Stowarzyszenie Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych i Więzień w Brodziszewie.

CAMPINGI w Wielkopolsce : [informator] / tekst Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2009. – 20 s. : fot., mapa Informator dla turystów.

CZUB Robert

100 lat gostyńskiego sądu. – Gostyń: Sąd Rejonowy w Gostyniu, 2009. – 106 s., [13] s. tabl. : fot., mapy, rys.

Historia sądownictwa gostyńskiego od początków do czasów współczesnych. Ponadto wykaz pracowników sądu i kancelarii prawnych w Gostyniu.

[DWADZIEŚCIA] 20 lat Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Kaliszu / red. Małgorzata Wrotkowska. – Kalisz: Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Kaliszu, 2010. – 108 s. : fot.

Historia, działalność oraz wykazy pracowników i absolwentów szkoły.

FRASZKI o Śremie : Śrem się śmieje Satyrykon 2009 / wstęp Jerzy Kondras. – Śrem: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Śremie, 2009. – [40] s. : il.

Wybór fraszek o Śremie i śremianach – plon 5. edycji programu „Satyrykon – Śrem się śmieje”.

GIMNAZJUM nr 2 im. Juliusza Słowackiego [w Kaliszu] : dzieje szkoły od XIX w. po współczesność w kronikach zapisane / aut. tekstów Grażyna Stępniewska [i in.]; red. Katarzyna Garnuszevska-Goździewicz [i in.]. – Kalisz: Gimnazjum nr 2 im. J. Słowackiego, 2009. – 66 s. : fot.

Historia szkoły w kronikach i wspomnieniach.

GLAPIAK Jan

Seminarzysta : notatki z lat 1978-1984. – Poznań; [Górka Duchowna: Kościół Parafialny p.w. Matki Bożej Pocieszenia i św. Michała Archanioła], 2009. – 117 s., [8] s. tabl. : il.

Pamiętnik księdza z Górki Duchownej z okresu pobytu w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu.

HANDKE Krzysztof

Miejsca pamięci Powstania Wielkopolskiego w powiecie leszczyńskim 1918/1919 : w 90 rocznicę Powstania Wielkopolskiego. – Leszno: Stowarzyszenie Oficerów Rezerwy 69. Leszczyńskiego Pułku Przeciwlotniczego im. gen. dyw. Stefana Roweckiego „Grota” i Garnizonu Leszno, 2009. – 48 s. : il.

JAKOŚĆ życia w Poznaniu / Urząd Miasta Poznania. Wydział Rozwoju Miasta; fot. Tomasz Boniecki [i in.]. – Poznań: Wydaw. Miejskie, [b.r.] – 94 s. : fot., il., tab., wykr.

Wyniki badań socjologicznych prowadzonych przez Urząd Miasta we współpracy z Uniwersytetem im. A. Mickiewicza w Poznaniu za lata 2000-2008.

JAN Amos Komeński a Polska : [katalog wystawy] / teksty František Hýbl, Kamila Szymańska; tłum. Andrzej Ajdarów, Piotr Drobnik, Michał Hanczakowski. – Leszno: Muzeum Okręgowe, 2009. – 60 s. : il.

Historia pobytu J.A. Komeńskiego w Polsce w latach 1628-1656. Dot. m.in. Leszna.

JĘDRAŚ Stanisław

Wspomnienia z życia wielkopolskiego nauczyciela : z kagankiem oświaty. – Leszno: nakł. autora, 2009. – 160 s. : fot.

Wspomnienia emerytowanego nauczyciela i regionalisty z Leszna.

KASPRZAK Krzysztof, KUCHARSKI Bogdan

Przemęcki Park Krajobrazowy / fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wydaw. WBPiCAK, 2010. – 418 s. : fot., il., pl. – (Wielkopolska Biblioteka Krajoznawcza; nr 39)

Walory krajoznawcze, przyroda, zabytki i ludzie związani z terenem parku.

KONIN : miasta partnerskie / teksty Marcin Szubert; tłum. Aleksandra Kamińska; oprac. graf. Dawid Faryniarz. – Konin: Urząd Miejski w Koninie. Biuro Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej, [b.r.]. – 48 s. : fot.

Historia współpracy i wizytówki miast partnerskich Konina. Tekst także w jęz. angielskim.

LECH Poznań : kronika 2008/2009 / tekst Andrzej Dawidowski [i in.]; fot. Małgorzata Dawidowska [i in.]. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2009. – 198 s., [18] s. tabl. : fot.

LESZCZYŃSKIE reminiscencje z poplenerowego archiwum, Leszno 2009 / oprac. Izabela Topczewska; tłum. Joanna Kopaczyk. – Leszno: Muzeum Okręgowe w Lesznie, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Okręgowego w Lesznie, 2009. – Teka, (22) k. : il.

Widoki Leszna na pocztówkach. Wybór reprodukcji z kolekcji obrazów wykonanych na plenerach malarskich. Tekst także w jęz. angielskim.

LUBONIANIE w Powstaniu Wielkopolskim : z biogramami uczestników Powstania Wielkopolskiego / pod red. Piotra Pawła Ruszkowskiego przy współpracy Janusza Karwata. – Luboń: Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Forum Lubońskie”, „Wieści Lubońskie”, 2009. – 320 s. : fot., il., portr.

Wykaz i biogramy powstańców związanych z Luboniem na tle historii miasta w okresie Powstania Wielkopolskiego.

MATYSEK Kazimierz

Znaki historii w Kostrzynie i okolicy / fot. Roman Malczewski [i in.]. – Kostrzyn: Urząd Miejski w Kostrzynie, 2010. – 24 s. : fot. – (Z Dziejów Kostrzyna i Okolic; 1)

Tablice, pomniki i inne formy upamiętnienia osób i wydarzeń historycznych.

MIASTO i gmina Wieleń : [informator] / teksty i red. Edmund Wolski, Hanna Forbrich; fot. Edmund Wolski. – Piła: Wydaw. Media, 2009. – 41 s. : fot.

MIĘDZYCHODZIANIE i ich miasto : fotograficzne wspomnienia z pierwszej połowy XX wieku : [album] / oprac. Krystyna Szczepańska-Hatzke; tłum. Urszula Kleinschwärzer, Krystyna Szczepańska-Hatzke. – Międzychód: Drukarnia Międzychód, 2008. – 223 s. : fot.

Tekst także w jęz. niemieckim

Międzychód i jego mieszkańcy na starej fotografii.

MIĘDZYCHÓD : [kalendarz] 2010 : dodatek do „Informatora Międzychodzkiego”. – Międzychód: Biblioteka Publiczna im. Jana Daniela Janockiego w Międzychodzie [2010]. – [5] k. : fot.

Kalendarz z widokami Międzychodu na starej fotografii.

MUZEUM Bambrów Poznańskich; Museum der Posener Bamberger : [informator] / tekst Maria Paradowska; fot. Witold Hoppel; tłum. Elżbieta Marszałek i Reinhard Lauterbach; red. Magdalena Surma-Konwińska. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2010. – [8] + [8] s. : fot.

Tekst także w jęz. niemieckim.

NAPIERAŁA-KOWALCZEWSKA Aleksandra

Bratankowie księdza Jana : z dziejów rodziny Laskowskich wspomnienia i wzmianki. – Gniezno: Koło Plastyczno-Literackie Przy Klubie Nauczyciela w Gnieźnie, 2009. – 59 s. : fot., il., portr.

Biogramy członków rodziny Laskowskich, krewnych i potomków przywódcy strajku dzieci wrzesińskich, księdza Jana Laskowskiego oraz ich związków z Konarzewem.

OBIEKTY skaralne gminy i parafii Kłecko / zebrał i oprac. Eugeniusz Kołodziejski; fot. Jacek Molenda. – Kłecko: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2009. – 111 s. : fot., pl.

Obiekty skaralne i duchowieństwo parafialne w Kłecku na tle dziejów gminy.

OD AKADEMII Lubrańskiego do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza : tradycja wyższych studiów teologicznych w Poznaniu / red. Jan Szpet. – Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny. Redakcja Wydawnictw, 2009. – 177 s. : il.

OD KREUZ do Krzyża: losy niemieckich i polskich mieszkańców miasta w XX wieku / wstęp, wybór i oprac. tekstów Anna Wylegała; nagranie i oprac. relacji, współczesne zdjęcia świadków Roland Borchers, Piotr Filipkowski, Anna Wylegała; tłum. Anna Wysokińska. – Warszawa: Dom Spotkań z Historią, Ośrodek Karta, 2009. – 56 s. : fot., portr. – (Z Archiwum Historii Mówionej; z. 1)

Wybór relacji biograficznych przedwojennych i napływowych mieszkańców Krzyża Wlkp. zasiedlających miasto po II wojnie światowej. Fragment projektu realizowanego przez Ośrodek „Karta” w latach 2007-2029. Na wstępie zarys historii miasta.

OSTROWSKA-KĘBŁOWSKA Zofia

Architektura i budownictwo w Poznaniu w latach 1780-1880 / fot. Dariusz Krakowiak; oprac. graf. Joanna Pakuła; red. Agata Wawrzaszek. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2009. – 486 s., XLIV s. tabl. : fot., il.

Budownictwo i architektura obiektów mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej powstających w Poznaniu w XIX wieku. Uzupełnione wznowienie publikacji wydanej w 1982 roku.

OSTRÓW Wielkopolski – ilustrowane dzieje miasta / red. Witold Banach [i in.]. – Ostrów Wielkopolski: Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2009. – 372 s. : fot., il., portr. – (Biblioteka Ostrowska; t. 37)

Monografia miasta. W tekście biogramy wybitnych osób związanych z Ostrowem Wlkp.

OŚRODEK Kultury Leśnej w Gołuchowie : [album] / red. Iwona Cieślak, Joanna Zalejska-Niczyporuk; fot. Mariusz Hertmann, Stanisław Kulawiak, Iwona Cieślak. – Wyd. 2 uzup. – Gołuchów: OKL, 2009. – 111 s. : fot.

Ośrodek Kultury Leśnej i Muzeum Leśnictwa na kolorowych fotografiach.

OWCZARZAK Patrycja

Pierwsza parafia miasta : przewodnik po Farze Poznańskiej / fot. Robert Rekiel, Anita Bittner. – Poznań: Towarzystwo Przyjaciół Poznańskiej Fary, 2009. – 43 s. : fot.

Przewodnik turystyczny. M.in. historia obiektu od ok. 1253 r.

PAŁAC Działyńskich w Poznaniu : [informator]. – [Poznań: Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk, b.r.]. – [8] s. : fot.

Historia zabytkowej siedziby Oddziału Biblioteki Kórnickiej w Poznaniu.

PAMIĘCI pracowników uczelni poznańskich – ofiar zbrodni katyńskiej : wystawa w siedemdziesiątą rocznicę tragedii, Poznań 12 kwietnia 2010 / wybór i oprac. Anna Domalanus; biogramy Anna Domalanus, Wojciech Śmigiełski; oprac. graf. Natalia Kliśko-Walczak, Piotr Bartłóg. – Poznań, 2010. – 73 s. : portr.

Biogramy. Publikacja towarzysząca wystawie.

PANOWICZ Tadeusz

Pamiętajmy o naszych bohaterach! : Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 – Pobiedziska. – Gniezno: Prymasowskie Wydaw. Gaudentinum, 2009. – 108 s. : fot., portr.

Biografie wybitnych osób związanych z ziemią pobiedziską w okresie Powstania Wielkopolskiego.

PIŁA : tu wizje nabierają kształtu / Urząd Miasta Piły. – Piła, [b.r.]. – Teka Witamy w Piłe! : herzlich willkommen in Piła (Schneidemühl)! : [informator] / teksty Zuzanna Przeworska; Urząd Miasta Piły. – Piła: Przedsiębiorstwo Poligraficzno-Reklamowe „Tongraf”, [b.r.]. – 31 s. : fot.

[Piła] : [wybór pocztówek]. – Piła: Urząd Miasta Piły, [b.r.]. – [12] k. : fot.

Piła : plan miasta : city plan. – Skala 1 : 15 000. – Piła: Urząd Miasta Piły, [b.r.]. – 1 mapa : kolor.; 69 x 59 cm, złoż. 23 x 12 cm

Tekst informatora także w jęz. niemieckim. Na odwrocie mapy informator krajoznawczy. Tekst także w jęz. angielskim

PŁYGAWKO Danuta

Księgarze i drukarze w Śremie 1869-2009 / oprac. graf. Kamil Kondras. – Śrem: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Heliodora Święcickiego, 2009. – 122 s. : fot., il., portr. – (Śrem w Małych Monografiach; 1)

Bibliografia s. 94-100

Monografia historyczna na temat ruchu wydawniczego, poligrafii i księgarstwa w Śremie od drugiej połowy XIX wieku do współczesności. M.in.sylwetki zasłużonych drukarzy i księgarzy.

POWIAT pleszewski 2009 : historia – turystyka – ludzie / tekst Bogdan Kucharski; Wydział Promocji Powiatu Pleszewskiego, Urząd Gminy Gizałki. – Pleszew: Starostwo Powiatowe w Pleszewie, 2010. – 279 s. : fot., il., portr.

Kompendium wiedzy o miejscowościach i ludziach. Publikacja wydana z okazji 90-lecia powołania powiatu pleszewskiego.

POZNAN* : informator miejski / fot. M. Forecki. – Poznań: Urząd Miasta Poznania, [b.r.]. – 23 s. : fot., mapa

Informator dla gości i turystów. Tekst także w jęz. angielskim.

POZNAŃ stawia na sport : [album] / Urząd Miasta Poznania. Wydział Kultury Fizycznej; fot. Paweł Buczek [i in.]; tłum. Krzysztof Kotkowski. – Poznań: Wydaw. Miejskie, [2009]. – 71 s. : fot.

Sportowcy, imprezy, organizacje oraz obiekty rekreacyjne i sportowe na kolorowej fotografii. Tekst także w jęz. angielskim.

POZNAŃ w liczbach 2008 / Urząd Miasta Poznania; oprac. graf. Anna Wybierała. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2009. – 38 s. : fot., il., wykr.

Informacja statystyczna.

PROGRAM opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza na lata 2009-2012. – Kalisz: [Miasto Kalisz], 2009. – 168 s.

Strategia działania.

ROCZNIK Statystyczny Poznania / red. Tomasz Klimanek; Urząd Statystyczny w Poznaniu. – 2009, R. 21. – Poznań: US, 2009. – 245 s. : tab., wykr.

Informacje statystyczne za lata 2007-2008. Tekst także w jęz. angielskim.

ROCZNIK Statystyczny Województwa Wielkopolskiego / red. Tomasz Klimanek. – 2009. – Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu, 2009. – 392 s. : tab.

Informacje statystyczne za rok 2008. Tekst także w jęz. angielskim.

ROWEREM po ziemi konińskiej / teksty A. Łącki, E. i J. Fijałkowscy, E. Rapela; fot. P. Figurski [i in.]; Wydział Promocji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Koninie. – Konin, 2009. – 55 s. : fot., il., pl., mapy. – (Turystyka dla Aktywnych)

Szlaki rowerowe w powiecie konińskim. Przewodnik turystyczny.

SPEŁAGIER NKWD nr 2 w Poznaniu. Dokumenty / oprac. Grzegorz Barczykowski, Waldemar Handke, Rafał Kościański; red. Waldemar Handke, Bartosz Kuświk. – Poznań: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu, 2009. – 164 s. : fot., il. – (Studia i Materiały Poznańskiego IPN; t. 10)

Więżniowie obozu w 1945 roku – analiza dokumentów archiwalnych.

SZLAKIEM drewnianych kościołów [w Wielkopolsce] / tekst Paweł Domachowski; fot. Paweł Mordal; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. Pracownia Krajoznawcza w Poznaniu. – Poznań: Wydaw. WBPICAK, 2009. – 23 s. : fot. – (Zwiedzamy Wielkopolskę)

Trasy turystyczne.

SZTAMBUCH Witolda Molika / zebrali i ułożyli Krzysztof A. Makowski, Jerzy Kołacki, Przemysław Matusik; red. Wojciech Nowakowski. – Poznań: Instytut Historii UAM, 2009. – 233 s. : fot., il., portr.

Historyk, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa w 60-lecie urodzin. Zawiera m.in. bibliografię prac za lata 1974-2008.

ŚLIWIŃSKA Teresa

Okupacyjna codzienność Tereni. – Poznań: Bonami Wydaw.-Drukarnia, 2009. – 111 s. : portr.

Wspomnienia dot. dzieciństwa w Poznaniu w okresie II wojny światowej. Na trzeciej stronie okładki sylwetka autorki, nauczycielki z Poznania.

ŚREM 2009 / fot. Mariusz Dziuba. – Śrem: Urząd Miejski w Śremie, 2009. – Teka, (15) k.

Kolekcja 15. czarno-białych pocztówek z widokami Śremu.

ŚREM : [informator]. – Śrem: Urząd Miejski w Śremie, [2009]. – Teka, (7) z.

Zbiór informatorów na temat oświaty, kultury, sportu, pomocy społecznej i gospodarki w Śremie.

TRZEBA było pójść... : powiat nowotomyski w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919 : historia i pamięć : praca zbiorowa / pod red. Zdzisława Kościańskiego i Bogumiła Wojcieszaka; oprac. graf. Bogumił Wojcieszak; Starostwo Powiatowe w Nowym Tomyślu. – Nowy Tomyśl, 2010. – 259 s. : fot., il., portr.

Przygotowania i przebieg powstania, historia i działalność organizacji kombatanckich oraz biogramy i lista uczestników. We wstępie przegląd źródeł, opracowań i informacji.

[TRZYDZIEŚCI] 30 lat Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych PTTK w Poznaniu 1980-2010. – Poznań: [WKPK PTTK], 2010. – 61 s. : fot., portr.

Publikacja jubileuszowa. Zawiera m.in. sylwetki dawnych i współczesnych członków klubu.

VARIA szkolne II / pod red. Beaty Gromadzkiej. – Swarzędz: Fundacja Edukacji Społecznej „Ekos”, 2010. – 216 s., [32] s. tabl. : fot., il.

Na okładce podtytuł: 20 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Swarzędzu
Wspomnienia i relacje nauczycieli i uczniów.

WIELKOPOLSKA : imprezy kulturalne, rekreacyjne i sportowe 2010 : [informator] / Wielkopolska Organizacja Turystyczna. – Poznań: WOT, 2010. – 44 s. : fot.

Kalendarz imprez.

WIELKOPOLSKA : szlak cysterski pętla wielkopolsko-lubuska / tekst Anna Plenzler. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 24 s. : fot., pl.
Informator turystyczno-krajoznawczy.

WIELKOPOLSKA : Wielkopolska wybitnych Europejczyków / tekst Anna Plenzler. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 32 s. : fot., pl.

Biogramy wybitnych cudzoziemców związanych z Wielkopolską i propozycje tras turystycznych.

WOJEWÓDZTWO wielkopolskie : podregiony, powiaty, gminy : 2009 / red. Tomasz Klimanek. – Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu, 2009. – 434 s. : tab.

Informacja statystyczna w układzie terytorialnym.

WYSTAWA Filatelistyczna o Tematyce Religijnej Kalisz 2009 : z okazji X Międzynarodowego Kongresu Józefologicznego – Palmares / oprac. i red. Je-

ryzy Bielawski. – Kalisz: Komitet Organizacyjny Wystawy Filatelistycznej o Tematyce Religijnej, 2009. – 12 s. : fot.

Katalog wystawy w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

ZAŁOŻENIA Planu Zdrowotnego Miasta Poznania na lata 2010-2014 jako dokumentu strategicznego w planowaniu długookresowej polityki zdrowotnej dla mieszkańców Poznania / oprac. Elżbieta Dybowska, Dagmara Kamińska, Monika Szymanowicz; Miasto Poznań. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2009. – 67 s. : il., tab., wykr.

ZDROWIE poznańskich uczniów : praca zbiorowa / pod red. Alicji Krzyżaniak; Miasto Poznań. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2009. – 42 s., [10] s. tabl. : tab., wykr.

Wyniki badań uczniów szkół poznańskich w wieku od 7-18 lat przeprowadzone przez Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu.

ŻUCHOWSKI Tadeusz J.

Pomnik 15. Pułku Ułanów Poznańskich : dzieje i wymowa. – Poznań: Towarzystwo Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich, 2009. – 67 s. : fot., il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich; 10)

Historia budowy, lokalizacji i odsłonięcia pomników poświęconych pułkowi w latach 1927 i 1982.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(marzec–maj 2010)

W bibliotekach wielkopolskich odbywały się liczne i różnorodne imprezy z okazji świąt wielkanocnych, Dnia Kobiet, Dnia Matki, Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich oraz początku wiosny. Organizowano bloki imprez z okazji Tygodnia Bibliotek, najczęściej połączone z akcją „Cała Polska czyta dzieciom”. Czytelnicy spotykali się w Dyskusyjnych Klubach Książki. Inspiracją do działalności były też rocznice pisarzy i twórców, w szczególności 200. rocznica urodzin Fryderyka Chopina.

Marzec

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- Wieczory literackie:
 - ~ Stanisław Kruk „Okruczy wspomnień”
 - ~ Urszula Bazan
- Bądź piękna z „Mary Kay Cosmetics” – prezentacja kosmetyków, pokaz makijażu

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie z najaktywniejszymi czytelnikami roku 2009 – grupa dorosłych i licealistów. Zapoczątkowanie „Saloniku literackiego” – spotkanie miłośników literatury. Wręczenie pamiątkowych dyplomów, spotkanie uświetnił Wójt Gminy Henryk Plichta

Czempiń (pow. Kościan)

- Przedstawienie „Chopin – zwykły człowiek, niezwykły kompozytor”

Jaraczewo (pow. Jarocin)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Jarocin

- Spotkania autorskie z Wiesławem Drabikiem (Oddział dla Dzieci, Filia nr 2, Filia w Mieszkowie)
- „Zwyczajne i ozdoby wielkanocne” – spotkanie z regionalistką Janiną Grałą (Filia w Golinie)
- Koło Pamięci Towarzystwa Powstania Wielkopolskiego – spotkanie członków, prelekcja Jana Jajora, złożenie kwiatów pod pomnikiem generała Stanisława Taczaka (Filia w Mieszkowie)
- Klub Dyskusyjny w Witaszycach: Ostatnie lata cukrowni – prelekcja Jana Tyczewskiego (Filia w Witaszycach)
- Wycieczka dzieci do Poznania – zwiedzanie bazy wojskowej Krzesiny, zwiedzanie stadionu Lecha, wizyta w zoo oraz Mc Donaldzie (Filia w Wilkowie)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Wystawa haftów „Iglą i nitką malowane” (Filia Szkaradowo)

Kalisz

- „Asnykowcy – Miastu (1990-2010)” – inauguracja wystawy poprzedzona wystąpieniem Krzysztofa Walczaka „Blisko i daleko, XX-lecie Stowarzyszenia Asnykowców”

- Spotkanie z Andrzejem Mancwalem (Salon Literacki Arkadiusza Pacholskiego)
- Spotkanie z Piotrem Łuszczkiewiczem i promocja jego książki „Piosenka w poezji pokolenia ery transformacji”
- „Chopin w poezji: w 200. rocznicę urodzin kompozytora” – wieczór literacki (Filia nr 5)
- „Rok Chopinowski rozpoczęty” – spotkanie z czytelnikami, głośne czytanie fragmentów „Kształtu miłości” Jerzego Broszkiewicza oraz koncert pianistyczny w wykonaniu Katarzyny Siemiątkowskiej i Moniki Woźniak (Filia nr 7)
- „Dotyk przeszłości. VI Piknik z zabytkami Kalisza” – konkurs (Filia nr 1)
- Wystawy:
 - ~ „Asnykowcy – Miastu (1990-2010)”
 - ~ „Kalisz wielokulturowy” – wystawa fotograficzna uczniów Gimnazjum nr 7 w Kaliszu (Filia nr 1)
 - ~ „Mały Książę w makietach i plakatach” – wystawa plastyczna uczniów Gimnazjum nr 2 w Kaliszu (Filia nr 1)
 - ~ „21 marca – Światowy Dzień Poezji” – wystawa książek (Filia nr 1, Oddział dla dzieci, Filia nr 3)
 - ~ „Muzyka Chopina malowana poezją” (Filia nr 5)
 - ~ „...szczęśliwy ten, kto może być kompozytorem i wykonawcą razem...” – wystawa z okazji 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina (Filia nr 7)
 - ~ „O Chopinie w Roku Chopinowskim. 200. rocznica urodzin Fryderyka Chopina” (Filia nr 9)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Wielkanocna wystawa świąteczna Warsztatów Terapii Zajęciowej ze Stłupi Samorządowa Biblioteka Publiczna
- V Dzień Regionalisty poświęcony miejscowości Bralin, zorganizowany we współpracy z Towarzystwem Miłośników Ziemi Kępińskiej

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Czy w dobie e-booków biblioteki są jeszcze potrzebne?” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego (Filia w Racocie)
- Konfrontacje z haftem – spotkanie kółka hafciarskiego (Filia w Starym Luboszu – również w kwietniu i maju)

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:

- ~ Wielkopolska Press Photo 2009. Wystawa fotograficzna Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii
- ~ „Fortepian Chopina wciąż gra...” – wystawa zorganizowana z okazji 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina (również w kwietniu)
- „Calineczka” – przedstawienie w wykonaniu uczniów ze Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Starych Oborzyskach
- „Sercem Polak a talentem świata obywatel” – prelekcja z okazji 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina
- Projekcja spektaklu teatralnego Jana Klaty „Transfer”
- Wykład ks. Leszka Wilczyńskiego: „Archiwalia kościańskie w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu” (Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej)
- „Legendy o Kościanie” – spotkanie z przedszkolakami
- „Lew, czarownica i stara szafa” – prelekcja
- „Maria Konopnicka – życie i twórczość” – prelekcja
- Zajęcia biblioterapeutyczne dla osób przebywających w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie (również w kwietniu i maju)

Kotlin (pow. Jarocin)

- Zajęcia z dziećmi – Nasi bajkowi przyjaciele: „W Dolinie Muminków” – przybliżenie uczniom postaci Muminka i jego przyjaciół, kolorowanie postaci Muminków

Krotoszyn

- Wernisaż wystawy autorskiej Przemysława Kępy
- „Zawsze aktywni” – poezja i muzyka; spotkanie dla czytelniczek z okazji Dnia Kobiet ph. „Wszystko o kobitkach” (współpraca ze Stowarzyszeniem „Razem”)
- 5. rocznica śmierci Jana Pawła II – wystawa książek
- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- „Podróż dookoła świata z książkami Arkadego Fiedlera” – konkurs czytelniczy dla uczniów klas V-VI (Filia Kobierno)
- W 200. rocznicę urodzin Fryderyka Chopina – konkurs plastyczny dla uczniów klas V-VI na album poświęcony życiu i twórczości kompozytora (Filia Kobierno)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Jajko z pomysłem”, „Marzanna – zimowa panna” – spotkania regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Kobiety – legendy”, „Z Arkadym Fiedlerem podróż po świecie”, „Chopin” – wystawy (Filia w Pawłowicach)

- „Trwajcie mocni w wierze – wspomnienie o Janie Pawle II” – wystawa
- Wykonywanie prac papieroplastycznych metodami origami, kusudama i quillingu – spotkania Klubu Regionalistów (Izba Regionalna w Pawłowicach – również w kwietniu i maju)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Chopin w zbiorach biblioteki” (Galeria Lochy i Galeria Recto Verso – również w kwietniu)
 - ~ „Sercem Polak, a talentem świata obywatel” – filatelia Zdzisława Głapiaka (Galeria Lochy i Galeria Recto Verso – również w kwietniu)
 - ~ „Fryderyk Chopin w polskiej sztuce plakatu” – z kolekcji Jacka Jarozyka (Galeria Lochy i Galeria Recto Verso – również w kwietniu)
 - ~ „...imienia Romana Maciejewskiego” – wystawa z okazji 100. rocznicy urodzin kompozytora, pianisty i dyrygenta związanego z Wielkopolską i Leszmem (Galeria za Regałami)
- „Mistrz pięknego czytania” – V miejski finał konkursu czytelniczego dla dzieci z klas III i VI (zorganizowany wspólnie ze Szkołą Podstawową nr 4). Uczestnicy spotkali się z autorką książek dla dzieci Anną Onichimowską, która była też członkiem jury
- Spotkanie z cyklu „Rodzinne Wieczory” z Anną Onichimowską

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem
- Spotkanie autorskie z Marią Urban połączone z promocją tomiku wierszy „Po imieniu” (Filia w Wilkowicach)
- „Życie Arkadego Fiedlera, znaczenie i wpływ podróży na jego twórczość literacką” – spotkanie dla młodzieży (Filia w Wilkowicach)

Luboń (pow. Poznań)

- Z cyklu „abc Lubonia” – „PO rozmawiamy o kobietach... na krańcu świata. Babskie pogaduszki przy kawie”
- Wernisaż pt. „Piątków ciąg dalszy...”
- Działania plastyczne dla dzieci „Kolorowe malowanie” pod okiem plastyka Anny Przybylskiej (w marcu, kwietniu i maju)
- „Śladami kobiet w piosence” – Przemysław Myszkowski, Janusz Musielak, Wojciech Warszawski i Andrzej Baranowski – Dzień Kobiet w stylu country i jazz – Kwiatek dla Ewy
- Promocja książki „Lubonianie w Powstaniu Wielkopolskim”
- Warsztaty teatralne dla dzieci (w marcu, kwietniu i maju)

- „Kozucha kłamczucha” – spektakl dla dzieci w wykonaniu Teatru Art-Re z Krakowa
- „Czysta woda dla zdrowego świata” w ramach Światowego Dnia Wody prelekcja wygłoszona przez Andrzeja Kędziorę
- „Na świątecznym stole kolor miesza się z kolorem” – wielkanocny wernisaż sztuki użytkowej
- Spotkanie z bioenergoterapeutą Krzysztofem Malengowskim
- Poranek Filmowy dla Najmłodszych (również w kwietniu i maju)
- „Kukła z wiejskiego podwórza” – spektakl dla dzieci w wykonaniu Teatru Pod Orzełkiem
- Cztery Pory Roku Teatralnego Smyka: „Wiosna” – zabawa w teatr dla dzieci w wieku 6-9 lat
- „Osobliwości przyrodnicze w fotografii” wernisaż fotografii – VII edycja konkursu
- Spotkanie Bibliotecznego Klubu Filmowego – projekcja filmów „oscarowo-wojennych” oraz dyskusja, którą prowadził Marcin Jauksz (również w kwietniu i maju)

Nowy Tomyśl

- Z cyklu: Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „W Piwnicy pod Baranami” – koncert przygotowany przez młodzież z Zespołu Szkół nr 1 im. Stefana Garczyńskiego w Zbąszyniu
- Z cyklu: Twórca i jego dzieło – Spotkania autorskie z Łukaszem Wierzbickim – autorem książek dla dzieci: „Afryka Kazika” i „Dziadek i niedźwiadek” (Oddział dla Dzieci MiPBP, Filia Bukowiec, BPMiG Opalenica, Filia w Jastrzębsku Starym, BPMiG Zbąszyń)
- Biblioteczna galeria: „Malarstwo wodne akwarela-gwasz-tempera” – otwarcie wystawy prac Elżbiety Jandy-Brudło, twórczyni wirtualnych galerii malarstwa
- „Kto zdrowo się odżywia i książki czyta, ten zawsze będzie zdrowy – i kwita!” – spotkanie dla przedszkolaków (MiPBP, Filia Wytomyśl)

Oborniki

- „Świat pełen bab, czyli dla nas i o nas z humorem” – wieczór poetycko-muzyczny
- „Moja Norwegia” – wystawa fotografii Ryszarda Warczyńskiego (Objazdowa Galeria Wielkopolskiej Fotografii)
- „Rodzina – cywilizacja miłości” – wystawa pokonkursowa prac plastycznych uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 w Obornikach
- „Wędrówki Pyzy, czyli piękna nasza Polska cała” – cykl imprez dla dzieci

Ostrzeszów

- Spotkanie z Aliną Górą, autorką książki „Białe motyle”

Powidz (pow. Słupca)

- Spektakl Studia Teatralnego Art-Re z Krakowa pt. „Śpiąca królewna”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- Wystawa zdjęć „Pozostałości z przeszłości”
- Wystawa książek „Katyń 1940-2010”
- Konkurs plastyczny „Zwierzęta w Przemęckim Parku Krajobrazowym” (Filia Kaszczor)

Rawicz

- Warsztaty poetyckie oraz spotkanie autorskie z Anną Elżbietą Zalewską
- Warsztaty „Korzystam z Internetu” – Internet dla seniora
- Konkurs ekologiczny dla dzieci „Z ekotorbą na zakupy”
- Zajęcia z segregacji śmieci i dbałości o klimat
- Ekologiczny pokaz mody
- Przedstawienie „Bajka o Czerwonym Kapturku” – spektakl przygotowany przez dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 3 dla dzieci z Przedszkola nr 1
- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- Galeria Jednego Obrazu: „Aleja” Krystyny Formanowicz

Rychtal (pow. Kępno)

- Wystawa prac wykonanych przez gimnazjalistów „Rychtal i okolice”

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS w Strzałkowie (marzec–maj)
- Spotkania Ludzi Ciekawych Świata: prelekcje Ewy Matyby „Wenezuela” i „Wyspiarski kraj o wielu imionach” oraz Krzysztofa Kryzy „Piękny Mozambik” (marzec–maj)

Śmigiel (pow. Kościan)

- Spotkanie z Dominikiem Samolem, ilustratorem książek dla dzieci
- Spotkanie z Arletą Frąckowiak, poetką

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkania autorskie z Wiesławem Drabikiem i Stanisławem Krukiem

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Wystawa prac uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Michalinowie (marzec–maj)

Trzcianka

- Wiosenna zbiórka książek w ramach kampanii społecznej CPCD – „Podzielmy się książkami, z których wyrosiliśmy”
- Spektakl teatralny „Wilk i zając” w wykonaniu aktorów Studia Teatralnego Art-Re z Krakowa
- Światowy Dzień Poezji – koncert poezji śpiewanej „Celtycka noc” w wykonaniu „Cotton Cat”

Turek

- Zabytki architektury Poznania i regionu – wykład regionalisty Włodzimierza Łęckiego dla młodzież LO w Turku
- Zajęcia w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Turku (Filia nr 2):
 - ~ „Nowy” – nowa osoba w grupie – zajęcia z elementami biblioterapii
- Program 50+:
 - ~ „W krainie operetki wiedeńskiej”
 - ~ Spotkanie z Mariuszem Kaszyńskim, historykiem, regionalistą
- Skarby kultury polskiej – twórczość malarska Jana Matejki i Stanisława Wyspiańskiego – wystawa

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem (Zduny, Baszków, Konarzew)
- Spotkanie autorskie z Arkadiuszem Niemirskim (Zduny, Baszków)

Złotów

- Wystawy:
 - ~ „Fryderyk Chopin” (1810-1849)
 - ~ Wystawa fotografii Jerzego Zycha „Ptasim tropem”
 - ~ „Katyń” (również w kwietniu)
- Spotkanie w Kawiarence Literackiej: Włodzimierz Pankiewicz – tomik „w zamyśleniu”
- Spotkanie z Zuzanną Celmer, psychologiem i licencjonowanym psychoterapeutą
- Spotkanie z poezją Edwarda Stachury w wykonaniu Marka Gałązki – koncert w ramach projektu unijnego „Dojrzały odkrywają pasje”
- W cyklu „Muzyka dla ucha malucha” – spotkanie z dyrygentami i członkami złotowskiego chóru św. Cecylii
- Warsztaty w ramach projektu „Dojrzały odkrywają pasje” – rękodzieło, zajęcia plastyczne, dojrzały e-użytkownik, aerobik plus minus 50, zajęcia pod hasłem „Każdy z nas jest wyjątkowy”

K w i e c i e ń

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z Adamem Seredyńskim
- Mała Galeria Wielkich Umiejętności: „Jan Paweł II” – haft krzyżkowy
- Cykl historyczny dla klas V „Bojanowo wczoraj i dziś” – kolejne spotkania
- Wieczór literacki – „Tryptyk rzymski” w wykonaniu Zbigniewa Walerysia

Brudzew (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkanie z Wandą Chotomską

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem, autorem humorystycznych książeczek dla dzieci, w szkole podstawowej w Czajkowie
- Spotkanie miłośników literatury „Salonik literacki” – dyskusja o Miłoszu (również w maju)

Czempiń (pow. Kościan)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem, autorem książek dla dzieci (Filia w Borowie)

Gniezno

- Spotkania autorskie:
 - ~ z Pawłem Soroką połączone z promocją najnowszej książki poetyckiej pt. „Wyzwolenie Wyobraźni”
 - ~ z Grzegorzem Kasdepke
 - ~ z Janem Grzegorzczkiem
- Uroczyste podsumowanie konkursu plastycznego pt. „Zbudź legendę o Gnieźnie”

Jarocin

- Spotkanie autorskie z Gają Grzegorzewską, Irkiem Grinem i Marcinem Świetlickim; projekt „Po nitce do kłębka” dofinansowany przez MKiDN
- Światowy Dzień Książki:
 - ~ Kiermasz książek
 - ~ „Uśmiech Pana Chopina” – warsztaty plastyczno-literackie dla dzieci (Oddział dla Dzieci)
 - ~ „Literiada” – język polski na wesoło – konkurs dla uczniów klas 4-6 szkół podstawowych (Filia nr 1)
 - ~ „Mój bajkowy przyjaciel” – korowód postaci bajkowych z przedszkola do biblioteki oraz finał konkursu z okazji Światowego Dnia Książki (Filia w Golinie)

- ~ „Świat bajki” – lekcja biblioteczna połączona z konkursami i zabawami dla dzieci (Filia w Wilkowyi)
- ~ „Wiersze z szuflady” – finał konkursu własnej twórczości (Filia w Witaszycach)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkania autorskie z Wiesławem Drabikiem (BPMiG oraz Filia Dubin)

Kalisz

- Spotkanie z Piotrem Sobolewskim (Salon Literacki Arkadiusza Pacholskiego)
- „Bohaterowie bajek” – pogadanka dla przedszkolaków (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
- „Literatura polska coraz bliższa i lepiej znana” – spotkanie Adeli Przybył, przewodniczącej Rady Miejskiej Kalisza z uczniami Społecznego Gimnazjum KSO „Eduktor” (Filia nr 9)
- „Jak powstał Kalisz” – spotkania archeologa Leszka Ziąbki z młodzieżą z IV LO z okazji 1850-lecia miasta (Filia nr 9)
- „Dotyk przeszłości. VI Piknik z zabytkami Kalisza” – podsumowanie konkursu (Filia nr 1)
- Wystawy:
 - ~ „Dotyk przeszłości. VI Piknik z zabytkami Kalisza” – wystawa prac (Filia nr 1 – również w maju)
 - ~ „Kolorowa wiosna” – wystawa prac plastycznych przygotowanych w Szkole Przesposabiającej do Pracy Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia Nr 1 – również w maju)
 - ~ 2 kwietnia – Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
 - ~ „Poczet królów i książąt polskich na monetach i medalach wg Jana Matejki” – wystawa ze zbiorów Jerzego Rajewicza (Filia nr 3)
 - ~ 5. rocznica śmierci Jana Pawła II (Filia nr 5)
 - ~ „Książka – czytamy i oglądamy. Różnorodność edytorska i wydawnicza” – wystawa z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich (Filia nr 9)

Kawęczyn (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Joanną Olech i Grzegorzem Kasdepke

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Spotkanie Powiatowego Koła Pszczelarzy w Kępnie w „Galerii na Piętrze”
- II Powiatowy Konkurs Matematyczny dla uczniów wszystkich szkół ponadgimnazjalnych z powiatu kępińskiego. Celem konkursu było przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego
- Warsztaty z terapii zajęciowej dla dzieci z Zespołu Szkół Specjalnych w Kępnie, prowadzone przez Natalię Wolko-Stempniewicz. Tematem przewodnim warsztatów była sowa
- Konkurs mitologiczny zorganizowany dla uczniów klasy V Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie

Samorządowa Biblioteka Publiczna

- Finał konkursu wiedzy historycznej „Dzieje Ziemi Kępińskiej”, zorganizowanego we współpracy z Towarzystwem Miłośników Ziemi Kępińskiej
- Spotkanie artystyczne „Spełnione marzenia”, podczas którego mieszkańcy mieli możliwość poznać osoby pochodzące z Kępna, odnoszące sukcesy w kraju i za granicą w różnych dziedzinach

Kobyła Góra (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie przedstawicielki Rodzin Katyńskich z uczniami Szkoły Podstawowej w Parzynowie

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy:

- Czy powiedzenie: „Co mnie nie zabije, to mnie wzmocni” dotyczy wszystkich? – spotkanie Klubu Dyskusyjnego (Filia w Racocie)

Miejska Biblioteka Publiczna:

- Wystawa „Rodem warszawianin, sercem Polak, a talentem świata obywatel” (C.K. Norwid) – 200. rocznica urodzin Fryderyka Chopina (również w maju)
- „Czy Andersen lubił szpinak?” – zabawa literacko-plastyczna
- „Mały Chopin” – pogadanka
- Rycerska gawęda: „Życie codzienne i wojna w średniowieczu” (prezentacja multimedialna) – spotkanie z „żywą historią” prowadził Horacy Kondras, kulturoznawca, nauczyciel i pilot wycieczek
- Europejskie państwa: Holandia, Grecja, Francja, Dania, Włochy - spotkanie z przedszkolakami

- „W Krainie Książek” – przedstawienie w wykonaniu dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 4 im. Misia Uszatka dla dzieci klasy „0” przy Zespole Szkół nr 3
- Wykład Jerzego Gnusowskiego: „Działalność Polskiego Czerwonego Krzyża na Ziemi Kościańskiej” (Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej)
- Spotkania Klubu Przyjaciół Trąbka Bombka

Kotlin (pow. Jarocin)

- Troska o środowisko – konkurs dla dzieci z okazji Dnia Ziemi
- Podsumowanie Gminnego Konkursu na folder „Powstańcy Ziemi Kotlińskiej” – spotkania z Janiną Gralą, autorką książki „Powstańcy Wielkopolscy Ziemi Kotlińskiej”

Koźmin (pow. Krotoszyn)

- „Trwajcie mocni w wierze” – montaż słowno-muzyczny poświęcony Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II w 5. rocznicę śmierci. Spotkanie dla seniorów w kościele farnym
- „Prawdy nie można rozstrzelać” – spotkanie z czytelnikami i wieczór wspomnień upamiętniający 70. rocznicę zbrodni katyńskiej
- Spotkanie drugoklasistów z Wiesławem Drabikiem

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Krotoszyn

- Wystawa malarstwa Bronisławy Nowackiej ze Zdun
- I Powiatowy Przegląd Piosenki Polskiej lat 50-60 (organizator Stowarzyszenie „Razem”)
- V rocznica śmierci Jana Pawła II – konkurs plastyczny na album poświęcony papieżowi (Filia Kobierno)
- Spotkanie z młodzieżą pt. „Arkady Fiedler – wzór do naśladowania”. Wspólne czytanie fragmentów książek autora, uczestnictwo w zabawach i grach (m.in. kalambury z książką, krzyżówka o A. Fiedlerze), test ze znajomości twórczości i życia Arkadego Fiedlera oraz wystawa książek (Filia Chwaliszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Śladami naszych przodków” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „W baśniowym świecie Hansa Christiana Andersena” – konkurs czytelnicy w ramach obchodów „Tygodnia z Panem Andersenem”

- Wystawa „Papież to dar od Boga” (Filia w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ Wystawa grafik Wiesława Matysika (Galeria Recto Verso)
 - ~ Wystawa książek Wydawnictwa IBIS z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich (Galeria za Regałami)
- Spotkanie na wystawie „Fryderyk Chopin w polskiej sztuce plakatu” z Jackiem Jaroszykiem
- Spotkanie z Michałem Ogórkim w ramach obchodów „Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich”
- Obchody Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, zorganizowane wspólnie z Zespołem Szkół Ekonomicznych, Zarządem Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Centrum Doskonalenia Nauczycieli. W programie: Konferencja „Wokół literatury i muzyki”
 - ~ Współczesne utwory dla młodzieży
 - ~ Spotkanie z Moniką Ulatowską, autorką książki „Fryderyk Chopin. Życie i twórczość”
 - ~ „Literaci o literatach” – występ artystyczny młodzieży
 - ~ Leszczyńscy autorzy o swoich najnowszych książkach – Krystyna Kermel, Krystyna Grys, Maria Urban, Stanisław Kruk, Stanisław Jędraś
 - ~ „Królowa Śnieżka i siedmiu krasnoludków” – przedstawienie w języku niemieckim w wykonaniu uczniów ZSE
 - ~ Kiermasz książek Wydawnictwa IBIS i Wydawnictwa „Publicat”
- Wieczór autorski Stanisława Kruka, połączony z promocją najnowszej książki „Okrucy pamięci”
- Spotkanie z Krystyną Grys, połączone z promocją tomu wierszy „Życie jak dmuchawiec”

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie dla młodzieży gimnazjalnej z Arkadiuszem Niemirskim
- Spotkanie autorskie ze Stanisławem Krukiem połączone z promocją książki „Okrucy pamięci” (Filia w Wilkowicach)

Luboń (pow. Poznań)

- „Bociek i żabka” – spektakl dla dzieci w wykonaniu Teatru Art-Re
- Z cyklu „POrozmawiajmy o...”: „Świat na wyciągnięcie ręki: Podróż dookoła świata” – spotkanie połączone z pokazem multimedialnym
- „Opowieść o hrabinach Potockich” – spotkanie autorskie z Bogną Wernichowską połączone z projekcją filmu
- „Linia wyobraźni” – wernisaż fotografii Rafaeli Jasionowicz

- Spotkanie z Olgierdem Łukaszewiczem
- W ramach „Tygodnia Bibliotek” – spotkanie z autorkami książek dla dzieci: Joanną Papuzińską, pisarką oraz Elżbietą Krygowską-Butlewską, ilustratorką
- „Jan od biedronki” – spotkanie z Anną Seniuk, aktorką Teatru Narodowego w Warszawie, profesorem warszawskiej Akademii Teatralnej

Łubowo (pow. Gniezno)

- Warsztaty literacko-poetyckie dla młodzieży prowadzone przez Stanisławę Łowińską
- Konkurs recytatorsko-plastyczny – Maria Konopnicka
- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- Wystawa fotograficzna – „Palmy z Łubowa” K. Łukasik

Malanów (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Joanną Fabicką i Grzegorzem Kasdepke

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Śladami wielkich religii” – spotkanie ze Stanisławą Waszkowiak, nowotomyską podróżniczką i fotografikiem
- Z cyklu: Spotkania niebanalne: „Ekspres do zdrowia, czyli co dolega Twojej diecie i o aktywnym życiu słów kilka” – Centrum Rekreacji i Terapii Ruchowej RECRO
- Z cyklu: Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: Ares Chadzinikolau w autorskim koncercie poetycko-muzycznym „Z greckim słońcem”
- „Na przełaj przez pokolenia” – otwarcie wystawy z okazji 100-lecia harcerstwa na ziemiach polskich (współorganizator: Komenda Hufca ZHP)

Oborniki

- Tradycje wielkanocne – wystawa prac plastycznych
- „W poszukiwaniu lepszego świata. Chasydzi polscy” – wykład Waldemara Górnego
- „Żydzki w Wielkopolsce” – wystawa
- „Młode talenty” – wystawa prac plastycznych Jakuba Tietza i Joanny Kramer
- Spotkanie autorskie z Andrzejem Grabowskim

Orchowo (pow. Słupca)

- „Związki Fryderyka Chopina z Wielkopolską” – prelekcja wygłoszona dla gimnazjalistów przez historyka Marka Rezlera połączona z wystawą „Śladami Chopina”

- Spotkanie z Wiesławem Drabikiem, autorem książek dla dzieci; promocja jego twórczości

Ostrowite (pow. Słupca)

- Spotkania autorskie z Wiesławem Drabikiem

Powidz (pow. Słupca)

- Spotkanie dla najmłodszych z pisarzem Wiesławem Drabikiem

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- Spotkanie autorskie z Joanną Papuzińską (Bucz)

Przykona (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Marcinem Pałaszem i Ewą Chotomską

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Arkadiuszem Niemirskim
- Teatralia 2010 – Powiatowy Przegląd Teatrów Dziecięcych (współorganizacja)
- Perły Literatury Światowej: Jean-Paul Sartre
- Galeria Jednego Obrazu: „Aleja” Krystyny Formanowicz

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Prelekcja dla seniorów na temat: „Wiary i wyznania – judaizm”
- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Słodków (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Joanną Fabicką i Grzegorzem Kasdepke

Słupca

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „Dzień Ziemi” – wystawa

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Płynie Wisła, płynie...” – warsztaty biblioteczne
- „Chopin i jego muzyka” – warsztaty biblioteczne (również w maju)
- Spotkanie z Andrzejem Grabowskim, pisarzem

- „W świecie muzyki Fryderyka Chopina” – zajęcia z dziećmi (Filia w Nietążkowie)

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie ze Stanisławem Krukiem, połączone z promocją książki „Okrucy pamięci”

Trzcianka

- Spotkanie autorskie z Łukaszem Dębskim dla uczniów szkół podstawowych
- Powiatowa Konferencja Naukowa:
 - ~ „Czas na poezję – debata o miejscu poezji w literaturze”; udział wzięli: Piotr Śliwiński – literaturoznawca i krytyk literacki, Tomasz Mizerkiewicz – krytyk literacki, Tadeusz Dąbrowski – laureat Nagrody Kościelskich 2009 za „Czarny kwadrat”, Bianka Rolando – laureatka nagrody im. K. Iłakowiczówny za „Białą książkę”, poeta Jerzy Utkin
 - ~ Wystawa poświęcona współczesnej poezji polskiej
 - ~ Kiermasz książek
- XXVII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej:
 - ~ Promocja książki „Reminiscencje śmierci księdza Jerzego Popiełuszki w Wielkopolsce 1984-1989” pod red. Waldemara Handkego i ks. Jarosława Wąsowicza
 - ~ Wystawa poświęcona ks. Jerzemu Popiełuszce
- „II wojna światowa – Berwick i Trzcianka” – wystawa

Tuliszków (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Joanną Olech i Ewą Nowak

Turek

- „Obyczaje i tradycje Wielkopolski” – wykład Witolda Przewoźnego, dyrektora Muzeum Etnograficznego w Poznaniu dla młodzieży LO w Turku
- Podsumowanie Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Włodzimierza Pietrzaka: Biesiada literacka, promocja antologii pokonkursowej „Poezja to najkrótsza droga do duszy człowieka”, występ zespołu Kamila Wasickiego z Konina
- Rozstrzygnięcie konkursu multimedialnego „Turek jest trendy...”
- Podsumowanie plebiscytu „Lista Przebojów Książkowych dla Nastolatków 2009”
- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Ewą Chotomską, Marcinem Pałaszem, Ewą Nowak, Joanną Fabicką (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży)

- Program 50+:
 - ~ Spotkanie „W krainie operetki wiedeńskiej”
- Zajęcia w Świetlicach Terapeutycznych (Filia Nr 2):
 - ~ Kolega w szpitalu – zajęcia z elementami biblioterapii
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Turku (Filia Nr 2):
 - ~ „Chronimy naszą planetę” – zajęcia z elementami biblioterapii

Wijewo (pow. Leszno)

- „Życie i twórczość Hansa Christiana Andersena” – spotkanie dla dzieci

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepką
- Turniej wiedzy dla uczniów kl. 3. szkoły podstawowej pod hasłem „Czy rozwiążesz tę zagadkę?”
- Konkurs plastyczny dla 6-latków pod hasłem „Kochajmy bajki”
- Konkurs plastyczny dla gimnazjalistów „Nie wiesz – zapytaj w bibliotece”

Władysławów (pow. Turek)

- Cykl spotkań autorskich „Z książką na Ty po raz drugi” – spotkania z Ewą Chotomską i Ewą Nowak

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Pięknie recytujemy wiersze dla dzieci” – gminny konkurs recytatorski
- „Ciekawe dlaczego?” – dyskusja o książkach dla dzieci (Filia w Bukówcu Górnym)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „My Cyganie...” – zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS (Baszków)
- Krystyna Śmigielka – spotkanie autorskie dla młodzieży (Baszków)
- „Jan od biedronki” – wieczór poezji księdza Jana Twardowskiego w interpretacji Anny Seniuk (Zduny, Baszków)
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Roksaną Jędrzejewską-Wróbel (Zduny, Baszków, Konarzew)

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem

Złotów

- Wystawy:
 - ~ „Gościli u nas” (również w maju)
 - ~ „Wspomnienie o Janie Pawle”

- ~ „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich”
- ~ „2 kwietnia – Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci”
- ~ „Pieskie Życie”
- ~ „Książki mówią”
- ~ „Różnorodność gatunków i ekosystemów, które tworzą życie na Ziemi”
- Spotkanie z Bogusławem Wołoszańskim pt. „Honor żołnierza”
- W ramach Światowego Dnia Zdrowia – spotkanie w Oddziale Dziecięcym Powiatowego Szpitala w Złotowie pod hasłem „Czytanie uzdrawia”

M a j

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Przedstawienie teatralne pt. „Bazylipek” wykonane przez aktorów Studia Teatralnego Art-Re z Krakowa dla dzieci z filialnej szkoły podstawowej w Salamonach

Jaraczewo (pow. Jarocin)

- Otwarcie Izby Regionalnej w Górze
- „Kocham Cię Książko” – teleturniej dla młodzieży gimnazjalnej

Jarocin

Tydzień Bibliotek:

- Tydzień Kultury Regionalnej – spotkania ze znanymi osobami, mieszkańcami Ziemi Jarocińskiej, którzy mają niecodzienne pasje i są za nie doceniani w Polsce i świecie:
 - ~ Krzysztof Sip – fotograf
 - ~ Krzysztof Lewandowski – prawnik, specjalista od prawa autorskiego, wykładowca prawa Wyższej Szkoły Umiejętności Społecznych – wykład pt. „Plagiat, czyli brać w niewolę”
 - ~ Elżbieta i Andrzej Owczarek – pomysłodawcy i opiekunowie Planetarium w Potarzycy
 - ~ Marcin Tomaszewski – taternik i alpinista, twórca grupy Geronimo, organizator obozów wspinaczkowych
- Zabawy z chustą – spotkania (Biblioteka Główna i Oddział dla dzieci)
- Finał konkursu na logo Biblioteki
- Spotkania z Pchłą Szachrajką – głośne czytania, gry i zabawy dla przedszkolaków (Filia nr 1)
- „Muzyczny portret Chopina” – montaż słowno-muzyczny we współpracy z Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia w Jarocinie (Filia nr 1)
- Lekcje biblioteczne z elementami biblioterapii:

- ~ „Warzywa – czyli jak się odżywiać” – głośne czytanie wiersza J. Tuwima „Warzywa” przez zaproszonego gościa – Renatę Pawełczyk, kucharkę oraz rozmowa o zdrowym odżywianiu się i wierszu, wspólne śpiewanie, zabawy edukacyjne – wykonanie surówek (Filia nr 2)
- ~ „Kaczka Dziwaczka – czyli jak się zachować” – głośne czytanie wiersza J. Brzechwy „Kaczka Dziwaczka” przez zaproszonego gościa – Zdzisławę Pilarczyk oraz rozmowa o wierszu i poprawnym zachowywaniu się, wspólne śpiewanie, zabawy edukacyjne, wykonywanie prac plastycznych (Filia nr 2)
- ~ „Dyzio Marzyciel – czyli marzenia się spełniają” – głośne czytanie wiersza J. Tuwima „Dyzio Marzyciel” przez zaproszonego gościa – Andrzeja Piłata, księdza proboszcza parafii pw. Matki Bożej Fatimskiej w Jarocinie oraz rozmowa o marzeniach i o wierszu, zabawy edukacyjne, wspólne śpiewanie, wykonywanie deserów owocowych (Filia nr 2)
- „Kalamburowy dzień” – kalambury, zgaduj-zgadula, koło fortuny (Filia nr 2)
- Wiosenka łąka – kinezylogiczna zabawa dydaktyczna (Filia w Mieszkanie)
- Zapoznanie uczniów z życiorysem Joanny Olech i jej książkami (Filia w Wilkowie)
- Spotkanie w bibliotece z pielęgniarką M. Majsnerowską-Szymkowiak (Filia w Wilkowie)
- Spotkanie autorskie z Romą Ligocką (Biblioteka Główna i Filia nr 1)
- Wystawy:
 - ~ „Na nieludzkiej ziemi: Charków, Katyń, Miednoje” – wystawa zdjęć z ekshumacji grobów we współpracy z oddziałem jarocińskiego koła historycznego
 - ~ Podziel się z nami swoimi pasjami: „Kibic Barcelony i Lecha” – gadzety klubów sportowych (Filia nr 1 „Pod Ratuszem”)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Przedstawienie pt. „Legenda o Lechu, Czechu i Rusie” w wykonaniu Studia Art-Re z Krakowa (Filia Szkaradowo)
- Konkurs ortograficzny pod hasłem „Biblioteka i ortografia” dla uczniów klas V-VI (Filia Szkaradowo)
- Konkurs czytelniczy i pogadanka nt. czytelnictwa pod hasłem „Ten najszczęśliwszy z ludzi, któremu nic zapału do książek nie ostudzi” (Filia Dubin)

Kalisz

- Spotkanie z Aleksandrą Warczyńską z Pracowni Krajoznawczej WBPICAK w Poznaniu dotyczące portalu internetowego promującego Wielkopolskę

- „Eligiusz Kor-Walczak – Niech zapłonie znicz” – inauguracja wystawy z udziałem Anny Górskiej-Matylas, Mirosławy Sapy i Piotra Dustera
- „Historia Kalisza zachowana w dokumentach” – spotkanie Grażyny Schlender, dyrektora Archiwum Państwowego w Kaliszu z uczniami IV LO z okazji 1850-lecia miasta (Filia nr 9)
- „27 maja – Międzynarodowy Dzień Strażaka” – wystawa opakowań od zapalek ze zbiorów Jerzego Rajewicza (Filia nr 3)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Otwarcie wystawy „Kwiaty pędzlem malowane”. Plastycy-amatorzy z powiatu kępińskiego wystawili swoje prace po raz pierwszy w ramach nowopowstałego „Stowarzyszenia Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego”
- Otwarcie wystawy fotografii „Boliwia w fotografii” Jagienki Kołpowskiej, bibliotekarza i archeologa z WBPiCAK. Na spotkanie z autorką przybyła młodzież z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie
- Seminarium bibliotekarzy. Warsztaty z elementami biblioterapii „Poszukiwacze skarbów” dotyczyły życiowych zakrętów i umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Warsztaty prowadziła Anna Sabiło z WBPiCAK
- Warsztaty dla dzieci z Zespołu Szkół Specjalnych w Kępnie przeprowadzone w oparciu o wiersz Jana Twardowskiego „Mrówko, ważko, biedronko”
- Przedstawienie pt. „Legenda o poznańskich koziołkach” przygotowane przez uczniów ze Szkoły Podstawowej w Trzebieiniu – laureatów VI Gminnego Przeglądu Małych Form Teatralnych
- Konferencja z okazji 20-lecia Towarzystwa Historycznego im. Szembeków – „Szembekowie w dziejach Polski”. Zaprezentowane referaty:
 - ~ Jadwiga z Szembeków hr. Szeptycka
 - ~ Jan hr. Szembek – wiceminister spraw zagranicznych II RP
 - ~ Biskup Krzysztof Szembek – pierwszy koronator Obrazu Jasnogórskiego
 - ~ Siedem wieków Siemianic
 - ~ 20 lat Towarzystwa Historycznego im. Szembeków
- Otwarcie wystawy fotograficznej Krzysztofa Szymoniaka, która jest opowieścią o Kępnie
- Warsztaty fotograficzne Dyskusyjnego Klubu Książki – fotografia bez obiektywu. Uczestnicy tworzyli fotografię otworkową, prowadzenie Lech Szymanowski

Samorządowa Biblioteka Publiczna

- Spotkanie z Joanną Fabicką, autorką książek dla młodzieży – dla gimnazjalistów

- Konkurs plastyczny dla dzieci na formę przestrzenną do ulubionego wiersza Jana Brzechwy (Filia Olszowa)
- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke – dla dzieci ze szkoły podstawowej

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Bazyliśzek” – spektakl w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re z Krakowa

Kobyła Góra (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie przedstawicielki Rodzin Katyńskich z uczniami gimnazjum w Kobyłej Górze, wspólne sadzenie „Dębów Katyńskich”

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wieczór poezji Stanisława Bednarka

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Jak media kształtują poglądy ludzi na przykładzie doniesień dotyczących katastrofy samolotu prezydenckiego pod Smoleńskiem” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego (Filia w Racocie)

Miejska Biblioteka Publiczna

- „Kościan i okolice” – wystawa prac dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 3 w Kościanie, zorganizowana z okazji Tygodnia Kultury Wielkopolskiej
- „Baśń o wilku i siedmiu kozłatkach inaczej” – zabawa literacko-plastyczna
- „Słowo – pismo – książka” – zabawa literacko-plastyczna
- „Fryderyk Chopin w oczach młodych” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego
- Ogłoszenie konkursu fotograficznego „Kościańskimi ścieżkami Adama Tomaszewskiego”
- „Czerwony Kapturek” w wykonaniu dzieci z Przedszkola nr 3 w Kościanie pod kierunkiem Beaty Leśniewskiej
- Bookcrossing – lektura na wyciągnięcie ręki – akcja czytelnicza
- Kiermasz prac uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowych w Kościanie
- IV Majowa Biesiada Literacka z udziałem poetki Marii Magdaleny Poczaj
- „Obrazy słowem malowane” – spotkanie z Urszulą Ciszewską, poetką – Klub Miłośników Książki
- „Ziemia – ginące środowisko” – pogadanka
- XXII Konkurs Literacki Młodych Piór pod hasłem „W świecie przyrody na Ziemi Kościańskiej”

- Wykład Zdzisława Witkowskiego i Ireneusza Krzysiaka: „Awifauna Kościana” (Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej)
- Spektakl „W Książkowej Krainie” w wykonaniu dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 4 w Kościanie dla przedszkolaków z Samorządowego Przedszkola nr 1
- Spektakl „Wierszykarnia” – wybrane wiersze dziecięcych poetów: Juliana Tuwima i Jana Brzechwy przedstawiły nauczycielki i bibliotekarki
- „Raz, dwa, trzy, rymujesz Ty” – warsztaty poetyckie dla przedszkolaków z Samorządowego Przedszkola nr 4 w Kościanie prowadziła Arleta Frąckowiak, instruktor MBP
- Poznaj Adama Tomaszewskiego – patrona MBP w Kościanie - prezentacja multimedialna
- „Rymowanki słowne” – spotkanie uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Kościanie z Arletą Frąckowiak
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim, redaktorem, biografem, autorem książek dla dzieci „Afryka Kazika”, „Dziadek i niedźwiadek”
- „Baśń o wilku i siedmiu kozłatkach inaczej” – teatryk kukiełkowy

Kotlin (pow. Jarocin)

- Dzień Strażaka – spotkanie najmłodszych ze strażakiem
- „Cudownych rodziców mam” – montaż słowno-muzyczny (Filia Sławoszew)

Koźmin (pow. Krotoszyn)

- „Czytam i nie tylko...” – wystawa prac szydełkowych Elżbiety Gęstwy, czytelniczki biblioteki
- Spotkanie czytelników z Elżbietą Gęstwą

Krajenka (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie z konsultantką kosmetyczną i nauka makijażu (BPMiG i Filia w Augustowie)

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- Wystawa prac uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej

Krotoszyn

- „Eliza Orzeszkowa – życie i twórczość” – konkurs czytelniczy dla gimnazjalistów
- Program Rozwoju Bibliotek – Filie biblioteczne KBP – wystawa zdjęć
- „Historia – Słowa – Samorząd” – wystawa z okazji 20 lat Samorządu Terytorialnego:
 - ~ historia „Rzeczy Krotoszyńskiej”
 - ~ publikacje o Krotoszynie

- Spotkanie autorskie z poetą Miłoszem Kamilem Monasterskim
- Mini Galeria: wystawa prac Jarosława Gajewskiego z Krotoszyna
- Z okazji „Tygodnia Bibliotek” – ogłoszenie konkursu fotograficznego dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum ph. „Przyłapani na czytaniu” oraz wystawa prac pokonkursowych (Filia Chwaliszew)
- „Bajki, które leczą” – spotkanie w szpitalu z pacjentami z Oddziału Dziecięcego

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Zabawa na ludowo” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Noc w bibliotece” z udziałem czytelników dorosłych – w programie m.in. rozmowa o książkach z dzieciństwa i pierwszej bibliotece, konkurs na wiersz lub fraszkę, zajęcia plastyczne, gry i zabawy (Filia w Pawłowicach)
- „Dziękuję ci Mamo” – spotkanie z piosenką (Filia w Pawłowicach)
- Cykl imprez w ramach „Tygodnia Bibliotek”:
 - ~ Wystawa malarstwa Jolanty Michałowskiej Kędziory
 - ~ Wystawy: „Od starodruków do CD”, „Grunt to rodzinka”, „Eliza Orzeszkowa”

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Aktualne problemy społeczne w Polsce” – spotkanie z Rafałem Kotomskim, dziennikarzem „Gazety Polskiej”

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Z Panem Samochodzikiem przez pół wieku (1957-2010)” (Galeria za Regałami)
 - ~ „Portret Wojska Polskiego” – pokonkursowa wystawa prac plastycznych nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie organizowanym przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym (Galeria Recto Verso)
 - ~ „Spacer po zimowym Lesznie” – wystawa pastelii Romana Czeskiego (Galeria Lochy)
- Spotkanie z Piotrem Łopuszańskim, autorem monografii o Zbigniewie Nienackim
- Tydzień Bibliotek ph. „Biblioteka – słowa, dźwięki, obrazy”
- Dzień Bibliotekarza i Bibliotek (Ratusz):
 - ~ Wręczenie nagrody im. Heleny Śmigielskiej, którą otrzymała Teresa Bukowska z Kobylina

~ Wręczenie Nagrody Liścia Miłorzębu, którą otrzymało Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie za książkę „Bonum faustum fortunatumque: dziesięć lat Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie”

~ Koncert poetycko-muzyczny Piotra Dąbrówki

- Konkurs wiedzy o życiu i twórczości Fryderyka Chopina przeznaczony dla uczniów szkół gimnazjalnych
- Spotkania dla najmłodszych „Frycek i Fryderyk”
- „Zalogowany” – spektakl teatralny dla młodzieży w wykonaniu Profilaktyczno-Edukacyjnego Teatru dla Dzieci i Młodzieży „Moralitet” z Krakowa
- Warsztaty detektywistyczne z Sebastianem Mierzyńskim – dla młodzieży
- „Sympatycy Lecha” – spotkanie z okazji jubileuszu 50-lecia debiutu literackiego Lecha Konopińskiego
- Warsztaty detektywistyczne z Arkadiuszem Niemirskim – dla młodzieży
- Koncert e-moll op. 11 Fryderyka Chopina w wykonaniu Jacka Kortusa z towarzyszeniem Orkiestry Kameralnej Filharmonii Narodowej
- Przedstawienie „Cała Polska czyta dzieciom” w wykonaniu dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 12

Lipka (pow. Złotów)

- Spotkanie autorskie młodzieży gimnazjalnej z Konradem Kaczmarkiem w ramach promocji książki „Stolemowe znamię”
- Zajęcia warsztatowo-wykładowe związane z prezentacją strony internetowej MBP w Złotowie i Biblioteki Narodowej

Luboń (pow. Poznań)

- Spotkanie z cyklu: „PORozmawiajmy o... Wieczór o Mongolii” – spotkanie połączone z projekcją multimedialną
- Spektakl dla dzieci pt. „Dwie Dorotki” w wykonaniu Teatru Art-Re z Krakowa
- XVI Konkurs Recytatorski „W świecie poezji Anny Kamieńskiej”
- Wystawa prac plastycznych – XVI Konkurs Plastyczny: „Rozwiń skrzydła wyobraźni plastycznej” – Ilustracja do wierszy Anny Kamieńskiej (dla dzieci szkół podstawowych i gimnazjalistów)
- „Kwiaty mojej mamy” – wernisaż malarstwa Marii Klimczak
- „Czerwony Kapturek” – spektakl dla dzieci w wykonaniu TeatRyli

Łubowo (pow. Gniezno)

- Konstytucja 3 Maja – wystawa książek i dokumentów
- Jan Paweł II – wystawa książek i materiałów
- XIV Lednicka Wiosna Poetycka – 70 poetów

- Koncert barda i pieśniarza Pawła Orkisz

Malanów (pow. Turek)

- Szkoła przetrwania z Krzysztofem Petkiem

Niechanowo (pow. Gniezno)

- „Zostań Mistrzem Ortografii” – IV edycja konkursu ortograficznego o Pióro Wójta Gminy – z okazji Dni Niechanowa

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez Kontynenty”: „Wspaniałe podróże na każdą kieszeń” – spotkanie z Tadeuszem Chudeckim, aktorem i podróżnikiem
- Z cyklu: Twórca i jego dzieło – spotkanie autorskie z Mirosławą Woźną, autorką książek dla dzieci (MiPBP, Filia w Sątopach)
- Z cyklu: Spotkania niebanalne: „Na cygańską nutę” – etniczny pokaz Marzeny Rady Živković
- Z cyklu: Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Do Ciebie szłam” – piosenki z Kabaretu Starszych Panów w wykonaniu: Beaty Adamskiej (śpiew), Jacka Skowrońskiego (instrumenty klawiszowe) i Wojciecha Winiarskiego (gitara)
- Biblioteczna galeria: „Poszukiwania – Malarstwo olejne” – otwarcie wystawy prac Sławomira Dominiczaka
- „Popołudnie z Dorotą Stalińską” – spotkanie z aktorką teatralną i filmową
- „Wiatraczny poeta” – promocja tomiku poetyckiego Leona Neumanna, nauczyciela i poety z Opalenicy
- Majówka z Książką: „Pod piracką banderą, czyli morskie opowieści” – impreza plenerowa dla najmłodszych czytelników z udziałem Mirosławy Woźnej, autorki książek dla dzieci oraz Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej, ilustratorki
- VI Powiatowe Forum Bibliotekarzy:
 - ~ Uroczystości z okazji Dnia Bibliotekarza i Bibliotek. Muzyczna dedykacja – Aleksandra Walczak
 - ~ „Wykreuj siebie” – warsztaty z zakresu tworzenia wizerunku bibliotekarza przeprowadzone przez Małgorzatę Broniszewską, stylistkę

Oborniki

- „Stąd jestem, to moja mała Ojczyzna” – wystawa pokonkursowa podsumowująca projekt edukacyjny realizowany przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Obornickiej
- Spotkanie z Brigitte von Winterfeld, wolontariuszką w hospicjum w Jerozolimie

- Zbrodnia katyńska – wykład Bartosza Kuświka z IPN dla młodzieży licealnej
- „Maj, miłość, matura” – wieczór poetycko-muzyczny
- Jedzie pociąg z daleka... - cykl spotkań z dziećmi w ramach obchodów 100. rocznicy oddania do użytku linii kolejowej Oborniki – Wronki

Opatów (pow. Kępno)

- Moja ulubiona dyscyplina sportu – konkurs plastyczny

Orchowo (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Ewą Nowak, pisarką dla młodzieży

Ostrzeszów

- Spotkanie autorskie z Grażyną Bakiewicz
- Spotkanie z redaktorami gazet lokalnych: Czasu Ostrzeszowskiego, Kuriera, Twojego Pulsu Tygodnia
- „Baśń o żelaznych trzewiczkach” – teatryk dla dzieci w wykonaniu członków Stowarzyszenia Stacja Bukowina

Powidz (pow. Słupca)

- Spotkanie z leśnikiem Adamem Wiatrem
- Spotkanie z pisarką Ewą Nowak

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- Wystawa prac ręcznych „Ukryte talenty” (Bucz)
- Konkurs wiedzy w formie gry terenowej „Cudze chwalicie, swego nie znacie w V edycji Przemęt poznacie”
- Podróże z aktorem Tadeuszem Chudeckim
- Inscenizacja bitwy w 600. rocznicę „Grunwald 2010”
- Bibliotekarz w gościnie „Perłki mądrości” (Kaszczor)
- Warsztaty biblioteczne „Dzień Polskiej Niezapominajki” (Mochy)

Przykona (pow. Turek)

- Spotkanie z Teresą Lipowską

Radawnica (pow. Złotów)

- „Wartości polskiej przyrody” – spotkanie z Marią Jaszczyk, przyrodnikiem i pasjonatką fauny i flory – dla uczniów klas I i II szkoły podstawowej

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Ewą Nowak
- Podróże z Leszkiem Szczasnym – spotkanie autorskie
- Koncert „Lekcja muzyki wg Chopina” w wykonaniu aktorów Teatru im. Bogusławskiego z Kalisza oraz absolwenta PWSM z Kalisza

- Spotkania z teatrem edukacyjnym „Maska” z Krakowa
- V Międzyszkolna Konferencja „Kocham Moje Miasto” (współorganizacja)
- Spotkanie autorskie z Adamem Seredyńskim, 12-letnim autorem książki dla dzieci
- Spotkania z teatrykiem kukielkowym „Przygody Tomka Wszędobylskiego”
- Perły Literatury Światowej:
 - ~ Michaił Szołochow
 - ~ Borys Pasternak
- Galeria Jednego Obrazu:
 - ~ „Pachnący groszek” E. Wieczorek
 - ~ „Kwiaty” E. Wieczorek

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Wycieczka rowerowa – Grzybek „Dąbrowa”
 - ~ prelekcja na temat zabytków powiatu krotoszyńskiego
 - ~ przedstawiciel PTTK zaprezentował niezbędny każdyemu rowerzysty, który ma ułatwić bezpieczne podróżowanie
- Teatrzyk dla dzieci – spektakl „Worek szczęścia” w wykonaniu aktorów Teatru „Moralitet” z Krakowa

Rychtal (pow. Kępno)

- Konkurs fotograficzny dla czytelników „Przyłapani na czytaniu”

Słupca

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Mój pies, kot, chomik...” i wystawa pokonkursowa

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem
- Spotkanie z logopedą
- Książki wydane przed 1945 rokiem – ekspozycja

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Światłem malowane – fotograficzne wędrówki po Śmiglu i okolicy” - promocja albumu fotograficznego

Trzcianka

- Święto Polskiej Niezapominajki dla grup przedszkolnych i Misiolandii – turniej o Puchar Niezapominajki
- „Blżej siebie” – warsztaty literackie z Anną Józwick dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej z Wielenia i Trzcianki
- II edycja Powiatowego Konkursu Poetyckiego im. Andrzeja Sulimy-Suryna
 - ~ Rozstrzygnięcie konkursu

- ~ Wieczór poezji śpiewanej „*Tańcz mnie po miłości kres*, czyli Leonard Cohen gitarą i piórem” – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Henryka Sienkiewicza w Trzcinie
- „Poezja Kazimierza Iłakowiczówny” – Powiatowy Konkurs Recytatorski dla uczniów szkół gimnazjalnych

Trzcinica (pow. Kępno)

- Spotkanie w Urzędzie Gminy inaugurujące powstanie Gminnego Partnerstwa na rzecz rozwoju GBP w Trzcinicy

Turek

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Powiatowa Mapa Podań i Legend” oraz spotkanie z ilustratorką Małgorzatą Flis, wystawa pokonkursowa
- Spotkania autorskie z pisarzem Kazimierzem Szymeczko
- Program 50+:
 - ~ Spotkanie z Zuzanną Celmer – psychologiem, terapeutą, autorką książek
 - ~ Spotkanie z Marią Czubaszek
 - ~ „W krainie operetki wiedeńskiej” – prowadzenie Ryszard Wiśniewski
- Zajęcia w Świetlicach Terapeutycznych (Filia nr 2):
 - ~ „Panuję nad swoim czasem” – zajęcia z elementami biblioterapii
- Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Turku (Filia nr 2):
 - ~ „ABC komputera” – zajęcia z elementami biblioterapii

Wijewo (pow. Leszno)

- „Mój ulubiony bohater baśni Hansa Christiana Andersena” – konkurs plastyczny i pokonkursowa wystawa prac
- Spotkanie członków Koła Genealogicznego
- „Sto lat harcerstwa w Polsce (1910-2010). Harcerstwo w gminie Wijewo” – otwarcie wystawy

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkania autorskie na temat uzależnień z Grażyną Bąkiewicz i Anną Onichimowską
- Konkurs pod hasłem „Witkowo – moje miasto” dla uczniów klas 4-6 szkół podstawowych oraz gimnazjalistów

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Najładniejszy lekturnik” – podsumowanie konkursu czytelniczego dla klas III
- „Wykonujemy ilustrację strony tytułowej do książek Marii Konopnickiej” – konkurs plastyczny (Filia w Krzycku Wielkim)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Krystyną Śmigielką z okazji Dnia Bibliotekarza
- „Legenda o poznańskich koziołkach” – spektakl teatralny (Zduny, Baszków, Konarzew)

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- „Czerwony Kapturek” – spektakl w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re z Krakowa

Złotów

- Wystawy:
 - ~ „Bibliotekarskie pasje” – siatkarskie osiągnięcia Karoliny Kiestrzyń
 - ~ VII Powiatowy Konkurs Literacki pt. „Przygoda z Lekturą”
 - ~ Wystawa prac konkursowych pt. „Trzeszczki i inne wierszyki”
- Spotkanie z Janem Miodkiem pt. „Polszczyzna po roku 1989”
- Wernisaż prac Ireny Bieleckiej i Renaty Kopic-Sądel „Wycinanki... i nie tylko”
- Spotkanie z poezją Nahidy Sturmhofel
- Spotkanie autorskie z pisarką Agnieszką Frączek dla laureatów powiatowego konkursu „Przygoda z lekturą”
- Warsztaty recyklingowe „Upiększamy świat” zorganizowane wraz ze Stowarzyszeniem „Przyjazna edukacja”

Żerków (pow. Jarocin)

- „Dwie Dorotki” – spektakl w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re z Krakowa

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

ANDRZEJ Wojtkowski : wspomnienie (1891-1975 / Izabela Mrugasiewicz // *Gaz. Wybor.* – Poznań. – 2010, nr 124, s. 11

Biografia pochodzi ze „Słownika bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000” pod red. Franciszka Łozowskiego, wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI // *Polska Głos Wielkop.* (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 78, s. 33

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Koło w 3 godziny” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 83, s. 36

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Człowiek i jego pasje – Turek 2009” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku oraz spotkanie „Oblicza fotografii” z Krzysztofem Jurekim, historykiem i krytykiem sztuki.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 72, s. 35

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Koło w 3 godziny” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 60, s. 36

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Narodziny i zmierzch życia” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 66, s. 40

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Narodziny i zmierzch życia” w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 101, s. 36

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „XIV Ogólnopolski Konkurs Fotografii Portret. Trzcianka 2009” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku oraz promocja książki Krzysztofa Szymoniaka „Bogusław Biegowski – moje nie-miejsca” z serii „Fotografowie Wielkopolski”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 95, s. 41

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa „Człowiek i jego pasje – Turek 2009” prezentowana w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2009 roku oraz pokaz filmu „Niewidzialni” w ramach Wielkopolskich Porównań Filmowych i wycieczka „Puszcza Zielonka w wiosennej szacie” w cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”.

BIBLIOTEKI zapraszają / ELKA // Polska Głos Wielkop. – 2010, nr 108, s. 9

Tydzień Bibliotek zorganizowany m.in. przez WBPICAK w Poznaniu.

BOŻENNA Szulc-Golska : wspomnienie (1885-1966) / Barbara Zakrzewska-Nikiporczyk // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2010, nr 55, s. 10

Biografia pochodzi ze „Słownika bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000” pod red. Franciszka Łozowskiego, wydane przez WBPICAK w Poznaniu.

CO MŁODZI wiedzą o Wielkopolsce / Katarzyna Sklepik // Polska Głos Wielkop. – 2010, nr 68, dod. Pracagratka.pl s. 5

Konkurs Wiedzy o Wielkopolsce zorganizowany przez Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Wielkopolskiego Kuratora Oświaty oraz WBPICAK w Poznaniu.

CZARODZIEJKA / Aneta Piech-Klikowicz // Nowe Książki. – 2010, nr 4, s. 20

Recenzja książki Justyny Bargielskiej „Dwa Fiaty” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

FOTOGRAFIA // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2010, nr 105, dod. Pasaż Kultury s. 10

Wystawa fotografii „Portret” w WBPICAK w Poznaniu. Prace z konkursu zorganizowanego przez Trzcianecki Dom Kultury.

JAN Waliński : wspomnienie (1911-1983) / Bolesław Howorka // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2010, nr 127, s. 12

Biografia pochodzi ze „Słownika bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000” pod red. Franciszka Łozowskiego, wydane przez WBPICAK w Poznaniu.

KANONADA banału / Jacek Hnidiuk // Nowe Książki. – 2010, nr 5, s. 55

Recenzja książki „Lele” Joanny Roszak wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

KAWAŁKI polonistyczne / Jerzy Madejski // Nowe Książki. – 2010, nr 4, s. 9

Recenzja książki „Walce wolne, walce szybkie” Adama Poprawy wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

MARIA Szymańska : wspomnienie (1916-1979) / Maria Jagielska // G a z .
W y b o r . – P o z n a ń . – 2010, nr 47, s. 12

Biografia pochodzi ze „Słownika bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000”
pod red. Franciszka Łozowskiego, wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

MIĘDZY ptakiem a prawdą / Paweł Mackiewicz // N o w e K s i ą ż k i . – 2009,
nr 11, s. 15

Recenzja książki Pawła Marcinkiewicza „Dni” wydanej przez WBPiCAK
w Poznaniu.

PIĘKNIEJĄ biblioteki / RJ // M o n i t o r W i e l k o p . – 2010, nr 6, s. 10

Konkurs „Jak cię widzą, tak cię piszą” zorganizowany przez WBPiCAK
w Poznaniu i Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Główną na-
grodę zdobyła GBP w Gorzycach Wielkich.

PIOTR Wasilewski : wspomnienie (1913-1981) / oprac. Jadwiga Antoniewicz //
G a z . W y b o r . – P o z n a ń . – 2010, nr 86, s. 6

Biografia pochodzi ze „Słownika bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000”
pod red. Franciszka Łozowskiego, wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

POEZJA, Polska, parytet, czyli Nike 2010 / Juliusz Kurkiewicz // G a z . W y -
b o r . – 2010, nr 117, s. 16-17

Książka Adama Poprawy „Walce wolne, walce szybkie”, wydana przez
WBPiCAK w Poznaniu, nominowana do nagrody Nike.

POZNAŃSKIE nominacje do Silesiusa 2010 / SW // G a z . W y b o r . – P o -
z n a ń – 2010, nr 98, s. 6

Nominacja książek: „22” Marcina Senddeckiego (wydanej przez WBPiCAK
w Poznaniu) i „Niepiosenki” Mariusza Grzebalskiego, pracownika WBPiCAK.

REWOLUCJA między półkami: biblioteki / Marcin Kostaszuk // P o l s k a
G ł o s W i e l k o p . (Wyd. 1, 2). – 2010,

Komputeryzacja biblioteki w Mosinie w ramach Programu Rozwoju Biblio-
tek, którego realizację w Wielkopolsce koordynuje WBPiCAK w Poznaniu.

SPACER po ruinach / Katarzyna Zdanowicz-Cyganiak // N o w e K s i ą ż k i . –
2009, nr 12, s. 23

Recenzja książki Anny Weiser „Delta” wydanej przez WBPiCAK w Po-
znaniu.

TURYŚCI z Poznania w Czarnkowie / Grzegorz Wójcik // *Echa Nadnoteckie*. – 2010, nr 13, s. 3

Turyści związani z Pracownią Krajoznawczą WBPiCAK z wizytą w Czarnkowie

WIELKOPOLSKIE biblioteki edukują dorosłych / RJ // *Monitor Wielkop.* – 2010, nr 6, s. 7

Program GRUNDTVIG realizowany przez WBPiCAK w Poznaniu.

„WIWATY” laureatem / (pw) // *Przem. na Szlaku Piast.* – 2010, nr 1, s. 13

X Jubileuszowy Przegląd Zespołów Kolędniczych i Jasełkowych w Pobjedziskach zorganizowany m.in. przy wsparciu WBPiCAK w Poznaniu.

WYSTAWA fotografii Marcelego Koniecznego // *Kosynier* – 2010, nr 197, s. 18

Wernisaż wystawy Marcelego Koniecznego w trzemeszeńskim domu kultury, z udziałem Władysława Nielipińskiego, instruktora WBPiCAK w Poznaniu.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im. Andrzeja Kijowskiego** 2009 otrzymał *Andrzej Dobosz*, autor książki „Ogrody i śmietniki”.
- **Nagrodę Związku Pisarzy na Obczyźnie** 2009 otrzymał *Krzysztof Muszkowski* za całokształt twórczości pisarskiej.
- **Nagrodę im. Samuela Bogumiła Lindego** 2009 otrzymali *Adam Zagajewski* i *Durs Grünbein*.
- **Nagrodę im. Jana Parandowskiego** 2009 otrzymała *Julia Hartwig*.
- **Nagrodę Wielkiego Kalibru** 2009 otrzymał *Mateusz Czubaj* za powieść „21:37”.
- **Nagrodę im. Josepha Conrada** skierowaną do ukraińskich pisarzy za 2009 rok otrzymał *Serhij Żadan*.
- **Nagrodę im. Władysława Reymonta** za 2009 rok otrzymali: *Hanna Krall* i *Marian Pilot* – za twórczość całego życia; *Marian Grześczak* – za książkę „Nike niosąca blask”.
- **Nagrodę Edytorską PEN Clubu** (Polskiego) za 2009 rok otrzymała *Maria Bokszczańska* za opracowanie pięciotomowego wydania listów Henryka Sienkiewicza.
- **Nagrodę Poetycką Silesius** w 2010 roku otrzymali: *Piotr Matywiecki* za tom wierszy „Powietrze i czern”; *Piotr Sommer* za całokształt twórczości i *Jakobe Mansztajn* za tomik „Wiedeński high life” (debiut).
- **Nagrodę im. Arkadego Fiedlera „Bursztynowy Motyl”** 2010 otrzymał *Jacek Hugo-Bader* za książkę „Biała gorączka”.
- **Nagrodę im. Józefa Łukaszewicza** w 2010 roku otrzymali: *Marek Jędraszewski* za książkę „Teczek na Baraniaka”; redaktor prowadzący *Przemysław Matusik* i projektant okładki *Anna Wybierała* za „Kronikę Miasta Poznania 2009/2 i 2009/3. Okupacja, t. 1 i 2” oraz *Jarosław Mulczyński* za książkę „Poznańska zdobnicza. Historia Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Poznaniu w latach 1919-1939”.
- **Nagrodę Europejski Poeta Wolności** 2010 otrzymał *Uładzimir Arłow* za tom „Prom przez kanał La Manche”.

- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych – Wiosna 2010** otrzymali: *Jacek Cygan* za książkę „Klezmer. Opowieść o życiu Leopolda Kozłowskiego-Kleinmana” (Kraków; Budapeszt: Wydawnictwo Austeria); *Dariusz Kosiński* za książkę „Teatra polskie. Historia” (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego) oraz *Joanna i Jerzy Sobczakowie* za książkę „Fryderyk Chopin a Wielkopolska” (Poznań: WBPiCAK).
- **Nagrodę Literacką Gdynia 2010** otrzymali: *Justyna Bargielska* za „Dwa fiaty” (w kategorii poezji – książka wydana przez Wydawnictwo WBPiCAK); *Andrzej Stasiuk* za „Taksim” (kategoria prozy) i *Ryszard Kosiński* za „Ciała Sienkiewicza” (kategoria eseistyki). Dodatkowo specjalną „Nagrodę Osobną” przyznano *Małgorzacie Szejnert* za książkę „Wyspa klucz”.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im Hansa Christiana Andersena** za 2010 rok otrzymał *David Almond* (Wielka Brytania).

C. Zmarli

- **Alan Sillitoe** (25.04.2010), brytyjski pisarz i poeta
- **Stefania Grodzieńska** (28.04.2010), pisarka, felietonistka, tancerka, aktorka